

"Vse to je ena sama ljubezen"

foto damj@n

GORICA Razstava v KC Bratuž

Pomnik cenzure, ki je ni bilo

"Kdor nadzoruje preteklost, nadzoruje prihodnost. Kdor nadzoruje sedanjost, nadzoruje preteklost", je zapisal George Orwell v znanem romanu *1984*, ki je uvedel lik vseprisotnega in vsevidnega Velikega brata. V vseh zgodovinskih obdobjih so nosilci družbene moči skušali nadzirati pretok idej v družbi in omejevati vpliv tistih, ki so bile potencialno škodljive za njihove interese. Za komunistične režime je bila značilna politična cenzura, ki uradno sploh ni obstajala, saj je omejitev svobode potekala po prikritih poteh.

/ str. 6

TRST Ob 70-letnici Radijskega odra

Z besedo do srca

"Nevidno ima danes izzivalno in revolucionarno moč. Ali se sploh še znamo poslušati v tem površnem svetu? Z besedo se lahko vračamo k sebi". Tako je Marij Čuk strnil misli mnogih gledalcev, ki so z njim in s številnimi gosti praznovali 70. obletnico delovanja Radijskega odra v nedeljo, 5. februarja 2017, v veliki dvorani Kulturnega doma v Trstu. Elegantna in doživeta proslava je ob pomembni obletnici posredovala občinstvu sporočilo trdne vere v moč in lepoto besede, kar po eni strani lahko zveni elitno ali staromodno, po drugi pa pridobi resnično izzivni prizvok v času, ko ljudje doživljajo velike težave v odnosu do izražanja, komuniciranja in poslušanja, so obsedeni z mobilnimi telefoni in so pod vplivom njihove skope govorice, po statistikah berejo eno knjigo na leto in pogosto ne zmorejo izražati svojih misli v pisni obliki. "Emoticoni" pa ne morejo tekmovati z emocijami: v to so zaverovani člani Radijskega odra, ki vztrajno ohranjajo poslanstvo bogate kulturne dediščine Jožeta Peterlina in protagonistov rojstva tega velikega projekta.

/ str. 11
PAL

*"Krajnc, ti le dobička iščeš,
bratov svojih ni ti mar,
kar ti bereš, kar ti pišeš
mora dati gotov dar!"*

*Kar ni tuje, zaničuješ,
starih šeg se zgublja sled,
pevcev svojih ne spoštuješ,
za dežele čast si led!"*

*Elegija svojim rojakom
France Prešeren*

Za čimprejšnjo zaposlitev iščemo:

ARHITEKT(KA) ZA VISOKO GRADNJO
z znanjem slovenskega, nemškega in italijanskega jezika

Področja nalog:

Izvajanje uradnih zadev glede odobritev, predstavništvo na uradih, razpis, vodstvo gradbišč v Italiji (Furlanija, Benečija)
Pričakujemo samostojno opravljanje projektov.
Najmanj 5 let izkušnje kot samostojna arhitektka / samostojni arhitekt.
Pogodbeno delo po dogovoru.
Veselimo se vaše prijave!

OBERRESSL & KANTZ ZT-GmbH
Schleppe Platz 8, 9020 Klagenfurt
bewerbungen@okzt.at

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

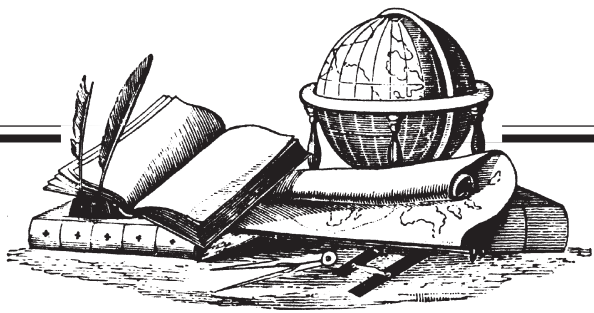

PARRUCCHE
Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI
ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

Gorica
Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino
Tel. 0481 240078

**Odprto vsak dan
od ponedeljka do sobote
od 9.00 do 12.30
in od 15.30 do 19.30**

Zasedanje izvršnega sveta Sveta slovenskih organizacij

Skupna imovina in SSG med prioritetaami SSO

Skupna imovina in prihodnje vodstvo Slovenskega stalnega gledališča sta za Svet slovenskih organizacij pomembni vprašanji, ki terjata posebno pozornost. Zaradi tega je bilo zadnje zasedanje izvršnega odbora SSO v Trstu skoraj v celoti namenjeno tema dvema temama.

Ivan Peterlin, ki mu je izvršni odbor že pred časom poveril zadolžitve za narodne domove in skupno imovino, je prisotnim članom izvršnega odbora SSO predstavil stanje narodnih domov v Trstu in še posebej Standiona 1. maj. Ravno v zvezi s tem se razvijajo zanimivi predlogi, ki zadevajo šolsko populacijo slovenskih višjih šol v Trstu. Zaradi tega bo SSO poklican, da o tem izrazi svoje stališče, pri čemer bo gotovo zelo pomembno vprašanje lastništva. V tem smislu je izvršni

Narodni dom v Trstu

odbor SSO soglasno sklenil, da prihodnost Stadiona 1. maj uvrsti med tematike, katerim bo namenjena posebna pozornost. Za Narodni dom v ul. Filzi pa se

Walter Bandelj seznanil ostale odbornike s tem, da je prejel uradno pismo SSG, v katerem sporočajo, da je 3. februarja zapadel mandat zdajšnjemu uprav-

nemu odboru in je treba imenovati novega na podlagi 13. člena statuta SSG. V razpravi, ki je sledila in v kateri so odborniki SSO analizirali več vidikov v zvezi z delovanjem in poslanstvom SSG, je izvršni odbor krovne organizacije poveril pokrajinskemu predsedniku za Trst Igorju Švabu pooblastilo, da spremlja celoten postopek imenovanja novega upravnega odbora SSG. V postopku bo potrebno upoštevati pomembno vlogo treh slovenskih članov SSO in SKGZ ter društva Slovensko gledališče pri imenovanju predsednika upravnega odbora SSG.

zdi, da se zadeve zapletajo, kar vzbuja skrb. Zato je izvršni odbor SSO ocenil, da je potrebno v kratkem organizirati sestanek z vodstvom Narodne in študijske knjižnice. V nadaljevanju zasedanja izvršnega odbora SSO je predsednik

v ozadje samo posvetovalno komisijo. Predstavniki primarnih organizacij so zaupali krovni organizaciji vlogo, da predstavlja njihove predloge in razmišljanja, in to ne samo, kar zadeva porazdelitev sredstev iz zaščitnega zakona.

Več intervencij na goriškem večeru je zadevalo enega od osrednjih vprašanj, in sicer, kdo in kako se bo ocenjevala meritnost posamezne organizacije, na podlagi česa bi bila deležna višjih oz. nižjih prispevkov. Dejstvo, da niso še sestavljeni pravilniki, ki določajo kriterije ocenjevanja, postavlja vse v neko nejasnost in primarne ustanove ne vedo, kako se obnašati glede formuliranja prošnje oziroma načrtovanja letošnje sezone.

podpirajo omenjeni ukrepi, zelo pomembne za ohranitev naših delikatnih kmetijskih, gozdnih in kra-

jinskih ekosistemov (kmetijsko-okoljska podnebna plačila, ekološko kmetovanje, plačila goratim območjem ali območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami...) in zato zahteval od deželne vlade pojasnila o razlogih, zaradi katerih prihaja do teh zamud, in posledično spraševal, kdaj bodo predvidoma pristojne službe pričele izplačevati koristnikom predvidene finančne podpore. V imenu deželne vlade oz. pristojnega odbornika Shaurlija je Gabrovca odgovoril podpredsednik Dežele Bolzonello, ki je podal razčlenjeno poročilo o trenutnem stanju izvajanja predvidenih ukrepov programskega dokumenta, v isti sapi pa tudi potrdil hude zamude pri izplačevanju sredstev. Za težave naj bi po odbornikovih besedah bilo več razlogov.

/ str. 15

Deželni svetnik SSK Gabrovec

O izvajanju ukrepov Programa za razvoj podeželja

S pomladi 2015 je deželni odbor z različnimi odloki določil termine za pogojno predložitev prošenj v smislu "novega" Programa za razvoj podeželja za obdobje 2014 - 2020, kar je dejansko omogočilo potencialnim koristnikom sredstva, da so lahko izrabili leto 2015, ki bi drugače bilo izgubljeno. Septembra tistega leta je Evropska komisija tudi dokončno odobrila dokument Dežele FJK za novo programsko obdobje tako, da je bila leta 2016 objavljena še vrsta drugih razpisov, ki se še nadaljujejo. Žal ni še nobenih novic o izidu predloženih prošenj, kar je spodbudilo deželnega svetnika Slovenske skupnosti Igorja Gabrovca, da je predložil svetniško vprašanje, ki je po postopku hitrega odgovora bilo na dnevnem redu zasedanja zbornice. Gabrovec je v uvodnem nasto-

Igor Gabrovec

pu kot primer navedel prošnje za leto 2016 na osnovi ukrepov 10, 11, 12, 13, kot tudi tiste veljavne na ukrepu 11 iz leta 2015, o katerih ni nobenih novic o stanju postopka. Gabrovec je poudaril, da so dejavnosti, ki jih

"Ne vrag, le sosed bo mejak!"

Teran malo drugače

Ne morem si kaj, da ne bi začela slovenistično. Torej, Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi: "**terán** -a m (ž) navadno v zvezi kraški teran *kakovostno rdeče vino iz trte refošk, rastoče na Krasu*: piti kraški teran; kozarec terana".

Nadalje pa Slovenski etimološki slovar pravi: "**terán** -a m 'vrsta vina iz trte refošk'. Prevzeto iz ben. it. *terrān*, kar prvotno pomeni 'zemeljski' ...". Torej: jasno je, da je beseda 'teran' prevzeta iz italijanščine in tudi pomen izpeljuje iz italijanske oziroma latinske besede 'terra' - 'zemlja'. Gotovo ni potrebno, da smo bistri agronomi ali enologi, da bi sklenili etimološko genezo: trti refošk daje 'terra rossa' posebno esenco in tako razvije vrsto vina teran, ki se od vrste refošk razlikuje po posebnih karakteristikah. Ker sta tako Kras kot zahodna hrvaška Istra značilna po 'terri rossi' in ker sta obe območji dolgo spadali pod romanski in italijanski 'imperij', torej ni presenetljivo, da na obeh območjih uporabljajo isto poimenovanje za sorto vina.

Človek bi po analogiji sklepal, da se da tudi pri poimenovanjih ubrati neko logično pot, na primer po zgledu pasem: kraški, nemški in škotski ovčar, ki imajo celo različen genetski ustroj, a splošno poimenovanje ostaja isto - pač pes, ki čuva ovce. Torej bi lahko sklenili, da se vino iz trte refošk, ki raste na 'terri rossi', imenuje teran, specifiko pa mu dajejo geografske okoliščine, na katerih uspeva. Zelo laična, priznam, a obenem tudi salomonska rešitev, bolj modra od midsosedskega sporov, ki jih že desetletja skušajo tako ali drugače netiti dežurni podti-kovalci ognja v midsosedske odnosih.

Pod črto: ne Kraševci ne Istrani niso uspeli za avtohtono vinsko sorto najti avtohtonega slovenskega in hrvaškega imena. Morda se tudi na tem primeru lepo kaže rek: Kjer se prepirata dva ..., le da smo, kar se političnih opcij tiče, zelo kratkoročno nastrojeni. Velikokrat se zdi, da se pripravamo za oslovo senco (Saj poznate basen, ko je možak najel

osla za prenos tovara, a ko je osla ustavil, da bi se spočil v njegovi senci, mu je gospodar to prepovedal, češ da je najel le osla, ne pa tudi njegove sence. Spor sta reševala na sodišču in ga še danes rešujeta.), ne da bi res računali na dobrobit osla (terana)

in računali na dobiček tretjega. Ali, ko smo ravno v tednu ob Prešernovem dnevu, bi se, izhajajoč iz *Zherkarske pravde*, lahko s slovenskim pesnikom vprašali: *Al' prav je pifhe kawa ali kajna?* in z njim sklenili:

Po pameti je taka sodba naša:
Če je od *kafhe kawa* bolj 'ga žita,
In boljš' obdelana in bolj polita,
Naj se ne piše *kafha*, ampak *kawa*.

Če pa po črki boljši jed ne bode,
In zavolj črke ne trpi nobene škode;
Obhaja taka misel nas Slovence,

Da pravdajo se ti može mor' biti,
Za kar so se nekdanji Abderiti
V sloveči pravdi od oslove sence.

In nikdar tudi naj ne bi nehali opominjati Poetovo sporočilo: "Ne vrag, le sosed bo mejak"! Sledi zdravica s teranom, naj bo istrskim ali kraškim, da je le 'dobro obdelan', kakovosten z geografskim poreklom.

Ines Cergol

Skupna proslava ob Slovenskem kulturnem prazniku

Krovni organizaciji Slovencev v Italiji SKGZ in SSO sta organizacijo letošnje skupne proslave ob Slovenskem kulturnem prazniku zaupali Zvezi slovenske katoliške prosvete. Proslava z naslovom Pomlad in pesem v duši je bila v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v sredo, 8. februarja, in je bila posvečena 80. obletnici smrti Lojzeta Bratuža. Slavnostna govornica je bila poslanka Tamara Blažina, krovni

organizaciji pa sta podelili priznanja zaslužnim kulturnim delavcem. Komisija, ki je ocenjevala prejete candidature, je letos izbrala tri nagrajenke. Priznanja sta predsednika krovnih organizacij Rudi Pavšič in Walter Bandelj podelila beneški kulturni delavki Bruni Dorbolo', novinarki in raziskovalki Dorici Makuc ter slovenisti Mariji Pirjevec. Več o tem v naslednji številki.

Povejmo na glas

Kultura zbližuje naše različnosti

Ena najlepših značilnosti naše, se pravi slovenske kulture, je v tem, da nas zbližuje in po svojem bistvu želi zbližati. Zbližati vse naše različnosti in nadaljevati svoje poslanstvo iz daljne preteklosti. Tedaj nas je želela utemeljiti kot narod, ki je edinstven kot vsi drugi narodi, danes želi ta narod v vseh svojih sestavinah povezati in odstraniti ovire, ki temu namenu nasprotujejo. In bila je v preteklosti kultura ena najmočnejših utemeljitev naše enkratnosti, ki potrebuje za svojo ohranitev in razvoj skupen dom, skupnost posameznikov z istim pogledom na svet in življenje, z istim občutenjem tega življenja. Po mnenju mnogih je bila kultura celo najmočnejša utemeljitev naše posebnosti in se je s to posebnostjo dobesedno spojila, saj majhnemu narodu ni bila dana možnost lastne državnosti, s tem varnosti in primerne strnjivosti. Svojo državnost po mnogih burnih stoletjih Slovenci danes imamo, imamo svoj dom in zavetje, smo torej trdno utemeljeni. Ob tem pa bi se lahko zazdelo, da je kultura svoje poslanstvo opravila in zato naj ne bi imela več tiste nedvomno središčne vloge, ki jo je v naši zgodovini imela. Vendar to ni tako, za nas ima kultura še vedno izjemen pomen, če le hočemo njeno nenehno živo vplivnost videti in jo v tem novem času prepoznati ter priznati. Priznati, da jo potrebujemo tudi danes, saj nam je sposobna pomagati tam, kjer naša skupna pot doživlja težavo, podedovano iz polpretekle zgodovine. Tej težavi se pravi zelo

močne in včasih premočne različnosti, ki se od časa do časa dvignejo celo do razklanosti, zaradi katere naše skupno življenje ni takšno, kot si ga želimo. Ni takšno, kot si ga želimo, jemlje nam moči za prihodnost in nas v preveliki meri vleče nazaj v boleče spomine tako, da nas deli in se ne moremo vedno polno zavzeti za skupne stvari nas vseh. In kadar so sicer razumljive različnosti prevelike, tedaj med nami prihaja do ostrih sooočenj ali pa pomanjkanja volje, da bi svoje vrste strnili in bili v vrtincu zdajšnjega časa zares čvrsti in močni - namreč v spopadanju z izzivi, za katere vsi vemo, da niso lahki in na hitro premagljivi. Kultura pa je tista, ki nas more zbližati in celo povezati. V njej se namreč vsi prepoznamo, ker je globoko vsajena v naše bistvo in prepojena z valovi časa, ki so nas zaznamovali in pogosto udarjali. A istočasno utrjevali v prepričanju, da prav nihče med nami ni in ni bil sam, da smo živeli in preživeli isto usodo in moremo tudi danes biti skupnost, v kateri naj bi gledali na svet na enak in usklajen način. Kultura je bila od nekdaj srčika našega skupnega bivanja, je bila od nas vseh, bila je vez med nami vsemi in samozavedanje vsakogar od nas. In je lahko srčika našega skupnega bivanja tudi danes, naša še globlja prepoznavnost, predvsem pa naše še globlje samozavedanje. Lahko nas strne tudi v tem novem času, spremeni naše različnosti v prijetno bližino, v toplino doma in v obetavno srečno prihodnost.

Janez Povše

POGOVOR Miriam Drev, pisateljica, pesnica, prevajalka

“Ne pišem samo o ženskah. V moji prozi so vloge enakomerno porazdeljene”

Naši zvesti bralci se spominjajo, da smo pred dvema letoma ob slovenskem kulturnem prazniku obširnejši intervju posvetili pisatelju Dragu Jančarju. Letos bomo pozornost namenili pisateljici, pesnici in književni prevajalki Miriam Drev. Avtorica se je rodila v Ljubljani, kjer živi in dela kot svobodna umetnica. Pomembno obdobje – vsega sedem let – je preživel na Dunaju. Opus Miriam Drev lahko razdelimo v pet večjih sklopov. Začela je kot avtorica otroške ilustrirane knjige *Šviga gre lužat*, leta 1995. Zatem je nastopila na pesniškem področju s prvnecem *Časovni kvadrat* (2002), ki so mu sledile še tri zbirke: *Rojstva* (2007), *Vodna črta* (2008) ter *Sredi kuhinje bi rasla češnja* (2012). Prozo je avtorica objavila v novjšem času, in sicer v začetku tega desetletja, ko je leta 2012 izšel njen roman *V pozlačenem mestu*, dve leti kasneje pa še *Nemir*. Obsežen je njen prevajalski opus iz angleškega in nemškega jezika, trenutno obsegajoč že devetdeset prevodnih del. K naštetemu naj dodamo njeno publicistično dejavnost, ki je razvejena, saj sega od esejističnih prispevkov za antologijo *Pozabljena polovica* (2007), spremnih besed k prevodom in literarnih kritik do knjige *101 zelenjavni jedilnik* – prve slovenske vegetarijanske kuharice.

Preden se posvetiva književnosti, vprašanje: v življenje-pisu navajate, da del vaših korenin sega v Nabražino. Je v ozadju te navedbe kakšen poseben razlog?

Nabražinec je bil moj ded po materini strani, človek, ki me je s svojo ljubeznijo do jezika, svojim velikodušnim, plemenitim značajem in tudi zavednostjo, za katero je kot interniranec v Dachau plačal visoko ceno, ključno oblikoval, saj sem prva otroška leta preživel pri njem in babici. Njegove pripovedi o tem prostoru, tudi bližnjem Trstu, so razburkale mojo otroško domišljijo. To te kot zvedavega otroka, kakršen sem bila, oblikuje, ves čas biva v tebi kot podstat.

Svoje prvo delo, Šviga gre lužat, ste ustvarili v času, ko ste živeli na Dunaju, tam je večinsko nastal tudi vaš pesniški prvenec Časovni kvadrat. Vam je v času dunajskega bivanja (1986–1993) uspelo pobliže spremljati tedanje dogajanje v Sloveniji – demokratizacijo, volitve, osamosvajanje in tranzicijo ali pa je bilo vaše takratno življenje usmerjeno predvsem v delo in družino?

V tistem obdobju sem šele zares začela kot prevajalka in pisala tudi lastne tekste, čeprav je bila družina, posvečanje hčerki, na prvem mestu. A oboje je vseeno teklo vzporedno. Vsekakor sem z drugimi Slovenci, tudi iz Koroske, s katerimi sem se seznanila tam, spremljala dogajanje, ki je takrat burilo Jugoslavijo, in zatem vse odločilne spremembe. Tudi protestov v času vojne v Sloveniji sem se udeleževala, v Akademie Theater pa smo tako rekoč čez noč Slovenci – gla-

sbeniki, igralci, književniki - stopili skupaj in pripravili odmevno predstavo, neke vrste kolaž o slovenski kulturi.

Za vaš pesniški prvenec sta značilni druga oseba in dvojina. Lirski subjekt je v stalnem nagovoru bližnjega. Nekaj podobnega lahko rečemo za zbirko Rojstva, v kateri pa subjekt ne nagovarja samo partnerja v intimnem razmerju, ampak tudi otroka (knjiga je posvečena hčerki Tesi) oziroma družinske člane. Tudi za zadnjo zbirko je moč trditi podobno. Njen prvi ciklus je posvečen spominu na očeta. Je torej v vaši liriki povedano tisto, kar iz oči v oči ni bilo mogoče?

V Rojstvih ne gre toliko za posvetitev otroku kot za naše človeško vstopanje v svet, vprašanja, kaj skrivnost rojstva sploh pomeni. In za prebiranja, zlasti ženskega lirskega subjekta, potem ko premosti življenjske krize ali prelomnice. V odrasli ženski sobiva dete; je tudi “drzna začinjevalka vročih jedi”, žalovka – tu nastopi babica, ki je v vojni izgubila tri sinove. V nekaterih pogledih je oseba, ki “z odvezanimi čevlji vsak dan teče svoj maraton”, in seveda partnerka.

V tretji zbirki Vodna črta govorim o tem, da nas ob eroti-ki, ki jo živimo, in nato ob nenehnih spremembah dojemanja stvarnosti – zlasti ko kot ženska prestopi v srednja leta in neizogibno občutiš nekatere fizične in metafizične premike – med tem, kar je “tu”, in tistim “onkraj” ločuje le tanek prehod, vodna črta. V tej knjigi je prisotna polarizacija med težnjo po ohranjanju “varnih gnezd” in zavestjo o silah kaosa, razdora.

No, zbirka Sredi kuhinje bi rasla češnja je zgodba zase. Ciklov v njej je pet, govorijo o samoiskanju, o minevanju časa, tudi o vpetosti v določene prostore, njihovi specifi-ki. Ampak ključni del zbirke je namenjen prikazu osebnih in družinskih dogajanj. Ne gre za to, ali nekaj (iz) povem drugim; pač pa za to, da se s pomočjo sugestivnosti poezije najprej sama približam odgovoru na nekatere dileme. In – kar se mi zdi pomembno – to nato prenesem drugim. V povezavi z očetom odgovori zaniha-jo od prepoznave, da se “češnja” – odnos med malo hčerko in očetom – zaradi njegovega čustvenega hladu ali nezmožnosti izraziti čustva, ni “zbudila in vzcvetela”, do vendarle drugače niansiranih spoznanj v večdelni pesmi Na poti k srnjaku. Bila je izbrana za objavo v dunajski literarni reviji Keine Delikatessen in v celoti javno prebrana, kar mi je veliko pomenilo. Zlasti zato, ker kakšne pesmi, če potegnejo na dan intenzivna čustva, sam ne interpretiraš zlahka.

Nadaljujva pri prevodih. Verjetno ga ni na področju književnosti strokovnjaka, ki bi se v posamezno delo poglobil, kot mora to narediti prevajalec. Koliko vam je poznavanje velikanov svetovne književnosti in njihovih

del v navdih ali pomoč pri osebnem literarnem ustvarjanju?

Vse, čemur se temeljito posvečamo, tudi močno vpliva na nas! Z literaturo, s knjigami kratko malo živim, skoraj odkar vem zase. Je pa tako, da ti nekateri avtoriji in avtorice ustrezajo bolj, drugi manj, naj bodo še ta-

Foto Jasenka Bulj

ko priznani. Tu so na delu zelo subjektivne prvine. So pisci, ki človeka enostavno “zaženejo”. To se mi je v poeziji zgodilo z Louise Glück in tudi F. G. Lorco, pa našega Gregorja Strniša iz mladostnega prebiranja še vedno nosim v sebi. Prepoznavala sem se v prozi Margaret Atwood z njenimi subtilnimi ironijami, vseh mi je odkrivanje večplastnosti pri piscih, ki znajo peljati pripoved, da se zdi preprosta, vendar je to samo videz.

Vaše prvo prozno delo, roman V pozlačenem mestu, vsebuje veliko avtobiografskih elementov. V njem je zaznati osamljenost protagonistke v evropskem vele-mestu, ki slovi po svojem svetovljanstvu. Je to pozlačenost moč brati kot prispodobno duhovnega eksila, nekakšne zlate kletke, v kateri zunanji blišč ne more biti nadomestek za notranjo samoto?

Deloma ja. Pozlačenost se po eni strani nanaša na konkretno dogajanje – Ivanin mož Luka je restavrator, pri tem poslu, sploh pri restavriranju baročnih umetnin, je veliko nanašanja pravih zlatih lističev pa tudi pozlačevanja. Obenem se seveda “pozlačenost” nanaša na utvare mladega para. Tujina, v katero vstopita s svojo sicer dobro formalno izobrazbo, vendar s privzgojeno socialistično naivnostjo, se s čudaštvij, dramami, turbulenco zunanjega, ki vodi v turbulence notranjega dojemanja in čustvene eksplozije med protagonistoma, izkaže za vse kaj drugega kot pristno zlata. Čeprav, povedano pod črto, sproti ugotavljamo, da to mesto ne glede na vse zapreke, ki jih postavlja junakoma na pot, premore precejšnjo mero čara, magnetizma.

Opišem pa tudi politične premike, ki so potekali v tistem obdobju in tečejo vzporedno.

V pozlačenem mestu premore tudi zanimivo slovensko-poljsko navezo, v kateri pa ni prostora za kako slovansko bližino ali bratstvo. Zakaj je ta 'neposrečena' naveza ravno slovensko-poljska?

vati pogosto upodabljanim protagonistkam slovenske književne tradicije, ki so mučenice, se žrtvujejo, odrečejo sebi. Gotovo namreč, kljub izgubam, ki jih življenje terja od vsakogar, obstajajo tudi drugačni možni zasuki.

Skupni imenovalec romana Nemir je glavni junak Tibor. Knjiga je vsebinsko razdeljena na tri širša poglavja. Prvo in zadnje sta posvečeni Emi, vmesno pa Indijki Sangiti. Vse tri življenjske usode so med seboj tesno prepletene. Kateri od ženskih likov vam je po značaju bližji, Emin ali Sangitin?

Obe sta mi prirasli k srcu, medtem ko sta nastajali. Ema je Slovenka, torej mi je a priori bližja, in vendar sem prav s Sangito, Indijko, ki si izbora prostor v okolju z nemalo zadržki do drugačne barve kože, obenem pa ima opravi-ti s predsodki in marsikatero preživeto ali vsaj v tujini neživiljenjsko zahtevo lastne kulture, v pripovednem smislu nemara dosegla celo kanček več. Skozi vso knjigo v odlomkih peljem njeno zgodbo o tem, kako je ob preizkušnjah, ki jih je kot do-raščajoča deklica prestajala v internatu še doma v Indiji, prepoznala svojo notranjo moč. Obe sta ogledalo druga drugi, enako močno pa v njunem doživljanju odseva Tibor, prebežnik iz Madžarske po zatrti revoluciji 1956. Kako ti tri-je liki, ki se srečujejo v presečiščih Slovenije, Avstrije, Madžarske, vplivajo drug na drugega? V kolikšni meri jih vodi lastna volja, v kolikšni pa ostanejo mučno pripeti na kaveljce družinske zgodovine, zlasti Tibor? V tem so zajeti osrednji motivi.

Spadate v kategorijo ženskih avtoric. Niste le ženska, ki piše, ampak tudi ženska, ki piše o ženskah. Bo po vašem iz slovenskega literarnega korpusa moč v kanon in s tem v splošno zavest spraviti še katero ustvarjalko poleg Zofke Kveder, ki je v šolskih antologijah prva avtorica?

To je zelo načelno zastavljena

tema. Ker sodelujem v ženskem odboru slovenskega centra PEN, Mira, se zavzemam za večje prepoznanje ženskih literarnih glasov v kanonu, še toliko bolj pa za ponovno umestitev avtoric v šolske učne programe. Skoraj neverjetno se zdi, da za esej, ki ga pišejo maturantje, od leta 1991 pa do danes ni bila izbrana niti ena sama slovenska avtorica!

Sicer pa moram ugovarjati – niti zdaleč ne pišem samo o ženskah. V moji prozi so vloge enakomerno porazdeljene, pripovedovalka bi lahko bila tudi pripovedovalec, čeprav bi bilo nekatera gledišča seveda treba drugače razpostaviti. Ampak v tem vidim izziv – pripovedovalk je bilo doslej veliko manj, naj torej vstopijo pred nas s svojim glasom, svojim zrenjem, naj nam odkrijejo kaj še nepovedanega!

Prispevali ste tudi biografske eseje k antologiji Pozabljena polovica iz leta 2007, za katero je dala pobudo prof. Alenka Šelih. Koliko so se portretirank, ki ste jih avtorji predstavili v knjigi, v tem desetletju usidrale v slovensko zavest?

Sama sem pisala o slikarkah El-di Piščanec in Miri Pregelj, o pesnici Vidi Jeraj in pisateljicah Almi Karlin, Miri Mihelič in Ilki Vašte. Knjiga pa zajema tudi druge poklice, v katerih so se naše rojakinje pionirsko udeleževale, bile pravnice, pilotke, narodne buditeljice itd. Prepričana sem, da je vsako tovrstno delo zelo koristno. Pozabljena polovica je doživela ponatis.

Pa še zadnje, tako rekoč obvezno vprašanje. Imate na računalniškem disku še kaj neobjavljenega oziroma kaj, kar še nastaja?

Vprašanje se lepo prilega stvarnosti. Po končanem prevodu sijajne Očetovine Philipa Rotha zbiram energijski zalet za naslednjo daljšo lastno prozo. Imam pa že malodane sestavljeno tudi pesniško zbirko, katere delovni naslov je Tirso. Zveni znano? Tirso je najdaljša reka, ki teče prek Sardinije, nedaleč od Oristana, čez kmetijo, na kateri je živel moj stric Didi, emigrant, kmetovalec, potepuška duša. Zdaj tam prebiva del njegove družine, v zbirki pa ima Tirso kajpak drugačne, simbolne pomen in povezave: simbole spreminjanja in prehodov, intimnega kozmosa, ki ohranja lepoto in doživetja živa.

Primož Sturman

Nova premiera na odru SNG Nova Gorica

Komična melodrama Jeklene magnolije

V četrtek, 9. februarja 2017, ob 20. uri bo na velikem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica doživela novogoriško premiero komična melodrama *Jeklene magnolije*, ki je nastala kot koprodukcija SNG Nova Gorica z Gledališčem Koper v režiji Katje Pegan. Koprška premiera je bila v začetku novembra lani. Na tiskovni konferenci v SNG Nova Gorica so v petek, 3. februarja, ob prisotnosti direktorice Maje Jerman Bratec o predstavi spregovorili Katja Pegan, Mirko Vukсанović, Helena Peršuh in Maja Nemec.

Besedilo je napisal Robert Har-

ling po resnični zgodbi svoje sestre, ki je mlada umrla zaradi sladkorne bolezni. Krstno je bilo gledališko delo uprizorjeno leta 1987 v New Yorku, dve leti pozneje pa je avtor napisal še scenarij za filmsko uspešnico, v kateri je nastopilo šest filmskih zvezd. Na Slovenskem je bilo prvič uprizorjeno v Merstnem gledališču ljubljanskem pred 11 leti. Za to novo odsko postavitev je dramaturginja Ira Ratej besedilo priredila in ga umestila v naš prostor in čas in ga tudi jezikovno obarvala po primorsko.

Predstava *Jeklene magnolije* je igra o šestih ženskah, ki v frizerskem salonu majhnega me-

steca v na videz neobveznem klepetu razkrivajo intimna razmišljanja. Vsaka na svoj način rešuje težave in dokazuje, da je pogosto močnejša od moških. V ospredju je tudi odnos med materjo in hčerjo in seveda življenjske zgodbe ostalih štirih žensk. V štirih prizorih – štirih letnih časih, kar poudarja izvirna glasba – se izrisuje drama, ki govori o starševskih odnosih, družini in prijateljski solidarnosti. Predstavo so sooblikovali prevajalka Alenka Klabus Vesel, režiserka Katja Pegan, avtorica priredbe in dramaturginja Ira Ratej, scenograf Milan Percan, kostumograf Alan Hranitelj, avtor glasbe Mirko Vuksanović, oblikovalec svetlobe Jaka Varmuž in lektorica Laura Bratašev. Igrajo Nataša Tič Ralijan, Maja Nemec, Helena Peršuh, Anja Drnovšek, Mojca Partljič in Lara Jankovič.

IK

Pretresljivo pričevanje misijonarja Toneta Kerina z Madagaskarja

“So oni manj ljudje kot drugi?”

Na popularni spletni strani z videoposnetki YouTube se je prejšnji teden pojavil odlično pripravljen desetminutni videoposnetek z bogatim življenjskim pričevanjem enega najbolj znanih slovenskih misijonarjev, lazarista Toneta Kerina. Pripravilo ga je Misijonsko središče Slovenije, za tekst in montažo je poskrbel Stane Kerin, drug nepogrešljiv lik v svetu slovenskih misijonov. Obstajajo kraji, ki jih nihče ne pozna in o katerih mediji nikdar ne poročajo. Kar nekaj je vasi v hribovitih delu Madagaskarja, do katerih vodijo poti, ki so “nemogoče, uničene, skoraj neprevozne”, poroča pripovedovalec. Tudi tam, med pozabljenimi, zapuščenimi in odrinjenimi na rob, deluje slovenski misijonar - Tone Kerin. V Evropi si težko predstavljamo, kaj pomeni biti popolno-

bo”. Večina ljudi na tistem območju sploh ne ve, kaj je avto, televizija ali telefon... “Zjutraj se zbudijo, najejo in, ker nimajo kaj delati, kradejo. Da pokradeš čim več, pa moraš imeti puško, da ustreliš in ustrašiš”. Lani je Kerin pošiljal misijonskemu uradu srhljiva sporočila, v katerih je govoril o umorih, napadih, ki so se množili, o oblasti, ki “gleda in nič ne naredi”. Kerin tam ostaja in vztraja. Tam je namreč še ogromno vasi, kjer prosijo za molitev. Na 60 tisoč ljudi je menda 1% katoličanov in 1% protestantov; večina ljudi je še nepokristjanjenih. “Ljudje opazujejo naš način življenja, ki ga kristjani živimo. Potem pride čas, ko se sami odločajo, ali bodo sprejeli krščanstvo ali ne. Pri oznanje-

Misijonar Tone Kerin

hodijo okrog, ne da bi poučevali, dobivajo pa plačo, zato smo se konec koncev odločili, da bomo zgradili zasebno šolo, da bodo otroci vsaj v začetku imeli bolj resno vzgojo, bolj resen pogled na šolanje, da bodo potem šli se šolat v druga mesta, kjer bodo imeli več prihodnosti”. Zaradi slabih poti se skoraj nihče ne poda k tem ljudem. Zato so odrinjeni na rob, pozabljeni od vseh. In vendar “treba je biti z ljudmi, jim ponuditi pot iz utesnjenosti in strahu. Misijonarji so ljudje, ki ne odnehajo

kar tako”, je še zatrdil avtor videoposnetka. “Dokler bom zdrav, bom šel še dlje, prinašal to veselo oznanilo ljudem in jih navajal, naj pogumno gredo v svet, pogumno stopijo na življenjsko pot in opravljajo svoje dolžnosti”. Misijoni niso nekaj romantičnega: misijonar Tone zelo jasno pravi: “Skup-

vir: youtube

ma pozabljen od vseh. Kraj, kjer on deluje, je eno od teh področij. Kerin se rad pošali in reče, da je to “na koncu sveta, potem pa še malo desno”. Na koncu omenjenih uničenih poti živi okrog 60 tisoč ljudi. V zadnjem času živijo v velikem strahu, ker se med njimi pojavljajo tolpe tatov, ki kradejo in pobijajo. Včasih so samo kradli, sedaj pa ustrahujejo ljudi tudi s pobijanjem. Ljudje slutijo, kdo so tatovi, vendar so nemočni. Kakšno prihodnost lahko imajo ti ljudje? Nihče nima odgovora na to vprašanje. Ker je področje nevarno, ga je država razglasila za “rdečo cono”. Tja ne hodijo predstavniki medijev, politike ali znanih organizacij. Misijonarji pa vztrajajo, ker verjamejo, da je mogoče počasi - gotovo ne čez noč! - le spremeniti miselnost ljudi. Potrebni so čas, potrpežljivost in zaupanje v človeka. O tem je lahko govoriti, brati in poslušati, ni pa enostavno tam živeti. Tone Kerin, ki živi na področju misijona Befotaka znotraj rdeče cone, v posnetku pripoveduje, kako so gradili cerkev nedaleč od “gnezda lopovih”. Zaradi strahu su prekinili dela. A po šestih mesecih so se pojavili člani tolpe in rekli: “Župnik, nadaljuj svoje delo!” Celo branili so ga in mu pomagali koptati za temelje cerkve. V tolpi so bili tudi mladeniči od 15. do 23. leta, “ki zaradi oddaljenosti in oddaljenosti nimajo nobene perspektive pred sa-

To svobodo, to odprtost do drugih najdeš samo v evangeliju in v naši katoliški veri. Nikjer drugje”. Pomembno je tudi izobraževanje, šolanje, trdi misijonar. “Največja revščina na Madagaskarju je neizobraženost, neznanje. Ljudem, ki ne znajo ne brati ne pisati, težko kaj dopoveš, dokažeš, težko ga prepričaš o nečem. Zato smo se odločili, da bomo zgradili osnovno privatno šolo”. Izobraževanje je sicer naloga države. “Ker pa država na tem področju čisto nič ne naredi, ker so šole po več mesecev zaprte, učitelji pijejo in

nost mora imeti hišo, kjer ljudje molijo, mora imeti cerkev. Romantično mišljenje, da ljudje lahko molijo pod hruško, je za sanjače. Ljudje morajo imeti svojo cerkev, svoj prostor, kamor lahko gredo vsak dan molit, se Bogu potožiti”. Tone Kerin se je tudi vprašal: “So oni manj ljudje kot drugi? Mar nimajo tudi oni pravice do vsega lepega in dobrega”? Vedno znova so odvisni od tega, kar dobijo, brez pomoči ne morejo veliko narediti. Misijonarji pa sami, brez pomoči Evrope, tega ne morejo storiti. “Od njih ne moremo zahtevati tega,

česar nimajo. Lahko zahtevamo resnost, hvaležnost in delo, kolikor ga lahko naredijo ... Seveda je treba v to vložiti veliko naporov”. Belec, ki nima pojma o misijonih, bi rekel, da je nemogoče zgraditi ogromno šolo s 30-40 tisoč evri, ko pa bi v Sloveniji stala milijon evrov. “Tle pa se naredi!” “Prihodnost človeštva ni v velikih in novih odkritjih, prihodnost človeštva je, da ljudje med seboj sodelujemo z velikodušnostjo in ljubeznijo pri gradnji drugačne, upajmo, bolj človeške prihodnosti ljudi na tem planetu”, je prepričan Stane Kerin. Za prave vrednote in človekovo dostojanstvo lahko vsako od nas kaj naredi. Vsak dar lahko še kako pomaga, da bodo ljudje na Madagaskarju naredili korak naprej k bolj človeka vrednemu življenju. Darovi so namenjeni najbolj pozabljenim, zapuščenim in odrinjenim na rob (tel. +386 1 3005950). Misijonski urad Slovenije se vnaprej zahvaljuje!

DD

Pri Celjski Mohorjevi

Kršćanstvo na Slovenskem v luči virov

Pri Celjski Mohorjevi družbi so izdali in konec januarja predstavili obširno monografijo profesorja, patra Metoda Benedika z naslovom *Kršćanstvo na Slovenskem v luči virov*. Po besedah literarnega zgodovinarja Jožeta Faganela je delo dragoce-

no, ker na enem mestu ponuja vrsto različnih dokumentov, povezanih z zgodovino krščanstva pri nas od antike do danes. Po Benedikovih besedah so v knjigi združene tri različne vrste besedil. Avtor v delu ponuja pregled zgodovine krščanstva, virov, ki jo osvetljujejo, ter posamezne ekskurze. Z njimi je želel predstaviti do-

ločena dejstva in okoliščine skozi videnje drugih, necerkvenih zgodovinarjev. V ospredju dela je Cerkev na Slovenskem, od antike do danes kot verska ustanova, ki je primarno skrbela za katehezo in versko življenje, pomembno vlogo je imela na področju umetnosti, kulture in znanosti, v veliki meri pa je tudi soustvarjala slovenski narodni etos, je naštel p. Benedik. Od vsega začetka in vse do danes se je porajalo vprašanje, v kolikšni meri naj bo povezana s svetno oblastjo. V določenih obdobjih so škofe imenovali svetni vladarji. Tako je, denimo, še škofa Antona Bonaventuro Jegliča imenoval dunajski cesar in ne papež, je pojasnil pater Benedik.

Izpostavil je nekaj obdobjev v zgodovini krščanstva, ki jih radi poenostavljamo. Med njimi je omenil protireformacijo, za katero se zmotno navaja, da jo je izvajalo cerkveno vodstvo. Kot je poudaril, je bila to zamisel takratnih dežel-

nih knezov, ki so se dogovorili, da bo vera njihovih ozemelj katoliška. Omenil je tudi jožefinske reforme. Tudi na tem področju po Benedikovih besedah prihaja do novih spoznanj. Kot je povedal, za najbolj sovrazen ukrep velja raz-

pust samostanov. Po njegovem mnenju je bilo samostanov v tistem času na tem območju res veliko, enako velja za redovnike. Veljal je celo izrek “Österreich - Klösterreich”. “Z vidika države so redovniki pomenili manj delavcev, vojakov, mater ter breme za ljudi, ki so jih vzdrževali”, je pojasnil Benedik, ki ukrep vidi kot boleč, a potreben.

Spomnil je tudi na komisije za odnose z verskimi skupnostmi oziroma t. i. verske komisije v nekdanjem režimu. Te naj bi skrbele za boljše odnose med državo in Cerkvijo, a obstaja dokument, v katerem politični veljak Mitja Ribičič piše, da je treba ustvarjati razdor na več ravneh: med slovenskimi in hrvaškimi škofi, med ljubljanskimi in mariborskimi škofi, med škofi in duhovniki ter med duhovniki in verniki.

Šesta številka otroške revije Pastirček

Po poteh srca med kulturo, pustom in postom

Že je tu kratkonogi februar, ki pa nosi v sebi veliko pomenljivih dni. Prav nanje opozarja male in velike bralce urednik otroške revije Pastirček, Marijan Markežič. Na Svečnico, 2. februarja, se je od nas poslovil božični čas, ob sv. Blažu, 3. 2., smo prejeli blagoslov proti boleznim v grlu, Lurška Mati Božja, 11. 2., nas vabi, naj se spomnimo na bolne, ki trpijo. Zadnji dan februarja pa se bo pust s svojimi šemami in šalami umaknil, kajti nastopil bo post, čas priprave na največji krščanski praznik, Kristusovo vstajenje. V februarju, na dan smrti našega velikega pesnika Franceta Prešerna (8.), praznujemo Slovenci praznik slovenske kulture. Prav gotovo ga bodo primerno obeležili tudi na naših šolah. Pastirčkovi bralci pa lahko preverijo, ali kaj poznajo Prešernovo življenje in delo z reševanjem kviza na 20. in 21. strani februarške številke. O mesecu svečanu, v katerem “Z belo barvo, // druge nima, // vse prepleska // bela zima”, poje pesmica Februar V. Tihomirja Arharja. Pomen Svečnice na preprost, otrokom razumljiv način prikazuje v rubriki Čas za igro Paola Bertolini Grudina, ki je v besedi in kot vselej nežni ilustraciji prikazala tudi, kako si je Abrahamov sin Izak dobil ženo Re-

beko (*na sliki*). Z Walterjem Grudino je Bertolinijeva v vzgojnem “stripu” spregovorila o strahu, “ki ima velike oči, znotraj je prazen, okrog ga pa nič ni”. Ljubezniva mamina beseda gotovo lahko prežene vse otrokove strahove. O tem bodo mali bralci razmislili in povedali, kako sami doživljajo strah.

Pust si je prisvojil kar nekaj Pastirčkovih strani. Najmlajši bralci se bodo v pajaca našemili skupaj s simpatičnim pujskom Binetom (po zamisli Danile Komjanc) in ob branju *Pustne zmede* - napisala jo je Barbara Rustja - še sami narisali svojo najljubšo masko. Eno, pravzaprav hudo mušen pustni klobuček, predlaga Tatjana Ban. Če si ga kdo želi izdelati, naj kar sledi njenim navodilom na 25. strani februarške številke. Tam blizu bo našel tudi Packa, ki v grozljivi spakedranščini predlaga sošolki, naj si kar med sabo popravljata napake. Gotovo ne bo šlo tako zlahka! Pust je premamil tudi Pastirčka - slaščičarja, ki v kuhinji pripravlja pisane sladke kroglice. Kot vselej sta mu recept prišepnili Katerina in Graziella Za-

vadlav. Pa še vi jih poskusite izdelati!

Kdor pa bi rad malce pokukal v pravljični svet, naj se kar zaustavi ob zgodbi Marize Perat *Leteči dežnik*. Tu bo spoznal škrate, ki je čez gozd poletel kar na čarobnem dežniku. Pri tem pa je opazil, kako se dve veriverici prepirata zaradi velikega oreha. Škrat jima je salomonsko svetoval, naj si ga prijateljsko razdelita. Spet je Peratova v pripoved položila vzgojni biserček, ki naj zasveti v otrokovem srcu, da bo ta spoznal, kako lepo je, če de-

limo z drugimi, kar imamo. Komur delajo preglavice slovnična pravila, naj prebere pesmico *Števílo* Berte Golob. Morda mu bo še prav prišla. Spremlja jo prikupna ilustracija Marjana Mančka. Male bistre glavice pa naj se ozrejo po tem, kar je tokrat v matematičnem kotičku Veronike Srebrnič.

V rubriki *Zapoj z menoj*, ki jo gotovo radi imajo naši mali pevci in njihove pevovodje, je pesem *Naj bom dar*, ki jo je Patrick Quaggiato, kot vedno spretno, uglasbil na besedilo Berte Golob. V februarški številki so še razvedrilna stran in mnogi zapisi ter čudovite risbe različnih vsebin, ki so jih Pastirčku poslali mali dopisniki in tako s svojim pristnim doprinosom obogatili tudi tokratno številko Pastirčka, ki ga, kot znano, izdaja Zadruga Goriška Mohorjeva.

IK

V večnost je odšel dr. Drago Klemenčič

Oral je ledino katoliškega časnikarstva v težkih časih

Na Svečnico, 2. februarja 2017, je umrl dr. Drago Klemenčič, znan slovenski duhovnik, publicist in prevajalec.

Rodil se je 11. januarja 1938 v Stomažu pri Ajdovščini, teologijo je študiral v Ljubljani, v duhovnika bil posvečen leta 1962. Na Lateranski papeški univerzi v Rimu je 1971 doktoriral iz teologije in diplomiral na Višješolskem inštitutu za znanost in tehniko javnega mnjenja. Kot doktor teologije in magister komunikologije je bil skoraj 25 let urednik tednika Družina (od 1965 do 1971 odgovorni, od 1971 do 1990 tudi glavni urednik), v začetku 90. let 20. stoletja pa prvi urednik novonastalega Verskega programa na RTV slo. Dr. Klemenčič je bil intelektualac primorskega rodu z razvito narodno zavestjo, predan ljubezni do slovenskega jezika, ki ga je žlahtno gojil tako v pisani kot v govornjeni obliki.

Prevedel in uredil je več knjig in zbornikov, med njimi spomine Leopolda Jurca *Moja leta v Istri pod fašizmom* (1978), *Tvoja in moja cerkev* (1982), *Slomškov simpozij v Rimu* (1983), *Trinkov simpozij v Rimu* (1983) in je avtor več veroučnih knjig. Po scenariju Romane Kocjančič je Igor Šmid posnel portret dr. Draga Klemenčiča, dokumentarni film *Zrcalo in svetilnik*.

Dr. Drago Klemenčič je vedno imel naklonjen odnos do nas,

ki delamo v našem prostoru, vedno se je pozanimal, kako nam gre, poznal je vse urednike, ki delamo v katoliških medijih, tudi pri delu na televiziji

je imel vedno posluš za slovenske vernike, ki živimo izven meja domovine Slovenije. Dr. Klemenčiča so pokopali v Stomažu na Vipavskem v soboto, 4. t. m., velika množica vernikov, sobratov, prijateljev in znancev ga je pospremila na vaško pokopališče. Objavljamo izsek iz njegovih spominov na najhujša leta urednikovanja, ki jih je objavila pred časom Družina. "Leta 1964 sem prišel v Ljubljano s hribovske župnije, kjer sem bil dve leti župnik. Poklicali so me za prefekta v bogoslovje z namenom,

da bi študiral. Že po treh tednih se je pokazala potreba, da bi sodeloval pri Družini... Posebnih izkušenj s pisanjem nisem imel, zlasti pa ne tehničnih in grafičnih. Bil sem precej nebojčen, ko sem prišel v tiskarno Jože Moškrič. Tam smo delali Družino v tehnologiji, ki bi jo danes imenovali predpotopna. Vsaj dvajset dni pred izidom smo morali oddati rokopise. Ti so včasih za nekaj dni izginili iz tiskarne, ker so jih nekateri hoteli prebrati prej, kot je časopis izšel... Moram reči, da sam nisem nikoli čutil kakšnih posebnih pritiskov, razen znanih sodnih represalij in pa občasnega pranja ušes, kot sem imenoval "prijateljsko prepričevanje". Kot odgovorni urednik sem se zelo kmalu srečal s preiskovalnim sodnikom.

Mislil, da je bilo zaradi nadaljevanke "Mi huligani". To so bile izpovedi mladih fantov, ki so zašli na stranpota in so se potem vračali v normalno, člo-

veka vredno življenje. Javni tožilec je v eni od izpovedi teh fantov videl žalitev neverujočih. Sledilo je nekaj zaslišanj. Za ta postopek ni bilo sodb. Bilo je še več drugih težjih zgodb, ki so že znane: zaplenba Družine leta 1975 je bila vrhunec v širšem pogromu sredi sedemdesetih let. Družina je namreč organizirala sodelovanje s skladom "Lačni otrok" v Zagrebu, ki je zbiral pomoč za misijone. Odziv bralcev je bil zelo velik. Takrat se je zdelo oblasti, da kroži preveč denarja v tej akciji, zato se je odločila, da jo prepove. Prepovedi je sledila inšpekcija in takrat so Delo, Ljubljanski Dnevnik in nekateri drugi na veliko pisali o "nepravilnostih pri Družini". Bilo je klevetanje, za katero se nihče ni opravičil. Takrat sva s kolegom Merlakom imela številne obtožnice. Sporni komentar z naslovom "Nočemo preštevanja" (Družina št. 4, 1975) sem napisal jaz. Opozoril sem na diskriminacijo vernih. Takrat so miličniki pobirali Družino, ki je bila že razposlana in razdeljena po župnijah...

Januarja 1973 je Družina postala tednik. Glavni "krivec" za to je bil dr. Janez Oražem. Veliko sva se pogovarjala in vedno mi je rekel: "Nedelja je za kristjana tisti tečaj, okrog katerega se vse steka. Teden je privezan za nedeljski časopis, tedenski". Veliko smo tvegali, saj smo morali zvišati naročnino za sto odstotkov. Vsebinska prelomnica, ki se tudi ni zgodila čez noč, je bil postopen prehod v informativne sfere. Najprej smo začeli objavljati reportaže iz Cerkve na Slovenskem, potem novice iz tujine... Definicija "katoliški tednik" spreminja vsebinsko zasnovo glede na verski tednik. To je v bistvu časopis, ki se ukvarja z vsemi pomembnejšimi vprašanji s krščansko podstatjo skozi optiko vernika kristjana".

Poslanica papeža Frančiška za 51. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

"Ne boj se, saj sem jaz s teboj" (Iz 43,5)

Zaupanje v seme kraljestva

Da bi uvedel svoje učence in množice v to evangeljsko miselnost ter jim dal prava 'očala', s katerimi vstopiti v logiko ljubezni, ki umre in vstane, se je Jezus zatekal k prilikam, v katerih Božje kraljestvo pogosto primerja semenu, ki sprosti svojo vitalno moč ravno takrat, ko v zemlji umre (prim. Mr 4,1-34). Zatekanje k podobam in prispodobam za sporočanje ponižne moči Kraljestva, ni način, s katerim bi se zmanjšala pomen in nujnost, saj je usmiljeni način, ki pušča poslušalcu 'prostor' svobode, da jo sprejme ter naobrne nase. Poleg tega pa je to najodličnejši način, da izrazimo neizmerno dostojanstvo velikonočne skrivnosti in tako pustimo bolj podobam kot pojmom, da sporočajo neverjetno lepoto novega življenja v Kristusu, v katerem sovražnost in križ ne izničita, temveč uresničita Božje zveličanje, kjer je slabost močnejša od vsake človeške moči, kjer je lahko polom uvod v še večjo

izpolnitev vsake stvari v ljubezni. Ravno na ta način namreč zori in se poglobi upanje Božjega kraljestva: "Kakor s človekom, ki vrže seme v zemljo. Spi in vstaja, ponoči in podnevi, seme pa klije in raste" (Mr 4,26-27).

Božje kraljestvo je že med nami, kakor seme skrito pred površnim pogledom, saj se njegova rast odvija v tišini. Komur je Sveti Duh očistil oči, ga uspe videti kliti in si ne pusti zaradi navzoče ljuljke ukrasti veselja Kraljestva.

Obzorja Duha

Upanje, utemeljeno na dobri novici Jezusa, nam dvigne pogled in nas spodbudi zreti ga v okviru bogoslužnega obhajanja Vnebohoda. Čeprav se zdi, da se je Gospod oddaljil od nas, se je v resnici razširilo obzorje upanja. Saj namreč vsak moški in vsaka ženska lahko s polno svobodo v Kristusu, ki je povzdignil našo človeškost vse do nebes, "vstopita v sveto z Jezusovo krvjo po novi in živi poti, ki nam jo je utrl skozi zagrinjalo, to je skozi svoje me-so" (Heb 10,19-20). Z močjo Svetega Duha

smo lahko priče in sporočevalci novega, odrešenega človeštva, "vse do skrajnih meja zemlje (prim. Apd 1,7-8)".

Zaupanje v seme Božjega kraljestva in v logiko Velike noči ne more, da ne bi preoblikovalo naš način sporočanja. To zaupanje nas usposablja za prepričljivo delovanje, z različnimi oblikami, s katerimi se danes sporoča, da je možno videti in osvetliti dobro novico, navzočo v realnosti vsake zgodovine in oblika vsake osebe. Kdor se z vero pusti voditi Svetemu Duhu, postaja sposoben razločevati v vsakem dogodku, kar se dogaja med Bogom in človeštvom, ter tako prepoznati, kako On sam v dramatičnem scenariju tega sveta piše dramo zgodovine zveličanja. Nit, s katero se tke ta sveta zgodovina, je upanje in tkalec ni nihče drug kot Duh Tolažnik. Upanje je najponižnejše med krepostmi, saj ostane skrito v gubah življenja in je podobno kvasu, ki omogoči vzhajanje vsega testa. Mi ga hranimo tako, da vedno znova beremo Dobro novico, ta evangelij, ki je bil ponatisnjen v ogromno izdajah v življenju svetnikov, mož in žena, ki so postali ikone Božje ljubezni. Tudi danes Duh seje v nas željo po Kraljestvu, preko številnih živih 'kanalov', preko oseb, ki se pustijo sredi drame zgodovine voditi Dobri novici in so kot svetilniki v temini tega sveta, ki osvetljujejo pot ter odpirajo nove poti zaupanja in upanja.

/konec

Kratke

Papež Frančišek: Vsako življenje je sveto!

Po molitvi angelovega češčenja je sveti oče 5. februarja, na dan za življenje (letos je potekal na temo 'Moški in ženske za življenje po sledeh sv. Terezije iz Kalkute'), dejal, da se pridružuje italijanskim škofom v želji po pogumnem vzgojenem udejstvovanju v prid človeškega življenja. "Vsako življenje je sveto", je poudaril. Zato "nadaljujemo s kulturo življenja kot odgovor na logiko odmetavanja in demografskega upadanja. Blizu smo jim ter skupaj molimo za otroke, ki so v nevarnosti zaradi prekinitve nosečnosti, kakor tudi za osebe v zadnjem obdobju življenja. Vsako življenje je sveto! Molimo, da ne bo nihče ostal sam in da bo ljubezen branila smisel življenja. Spomnimo se besed Matere Terezije: 'Življenje je lepota, občuduj ga; življenje je življenje, brani ga!' Bodisi še nerojenega otroka bodisi osebe, ki umira. Vsako življenje je sveto".

Spletišče Vatikanskih muzejev v koraku s časom

Vatikanski muzeji so stopili v korak s časom in modernizirali svoje spletišče. Po tem se je mogoče virtualno sprehoditi po Sikstinski kapeli in Rafaelovih sobanah, v Vatikanu pa se nadejajo, da bo, zahvaljujoč se sodobni tehnologiji, njihovo

zbirko umetnin videl še širši krog ljudi po svetu. Zamisel o oblikovanju novega spletišča sledi misli papeža Frančiška, da je lahko tudi digitalni svet kraj, poln človečnosti - "ne zgolj mreža niti, temveč mreža ljudi", so sporočili iz muzejev. Spletišče sestavlja 13.000 strani, vsebine pa so na voljo v petih jezikih - italijanskem, angleškem, španskem, nemškem in francoskem. Obiskovalci lahko občudujejo več kot 3000 fotografij in si ogledajo več deset videov, na voljo pa imajo tudi interaktivna orodja in možnost navigacije po prostoru, denimo po notranjosti Sikstinske kapele. Med novostmi spletišča je tudi spletni katalog, v katerem je predstavljenih 4000 od 20.000 umetnin, ki so sicer del stalne razstave muzeja. V letu dni nameravajo katalog dopolniti z informacijami o preostalih 16.000 umetninah, je sporočila nova direktorica muzejev Barbara Jatta, ki je prva ženska na tem položaju. Na teh straneh si je mogoče tudi rezervirati vstopnico in si muzeje ogledati v živo. Vatikanske muzeje si letno ogleda več kot šest milijonov turistov.

Sestal se je nov upravni odbor Fundacije "Società per la Conservazione della Basilica di Aquileia"

V torek, 31. januarja, se je v prostorih goriške nadškofije sestel na umestitveni seji nov upravni odbor Fundacije "Società per la Conservazione della Basilica di Aquileia". Prvenstvena naloga ustanove je upravljanje oglejske bazilike, njenih zgodovinskih in umetniških zakladov, v sozvočju z duhovnim izročilom Cerkve in pastoralno namembnostjo sakralnih prostorov. Po štatutu predseduje fundaciji goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli, kateremu pripada tudi imenovanje ravnatelja in dvanajstčlanskega odbora. V novem, petletnem mandatu bo ravnateljsko mesto zasedal Alberto Bergamin, ki je bil do nedavnega župan občine Medeba, oglejsko versko skupnost

zastopajo župnik msgr. Adelchi Cabass, arhitekt Carlo Cossar in restavrator Daniele Pasini, ki bo imel funkcijo podravnatelja, po uradni dolžnosti pa sedi v odboru še oglejski župan Gabriele Spanghero. Videmsko oz. pordenonsko škofijo zastopata msgr. Sandro Piussi in don Simone Toffolon, tržaško prof. Giuseppe Cuscito, upokojeni univerzitetni profesor. Ostali člani odbora so še škofijski notar Alessio Stasi, arhitektka Stefania Grion, Liliana Vidoz in spodaj podpisani.

Fundacijo za Oglejsko baziliko so ustanovili še v okviru avstro-ogrske države leta 1906, po prvi svetovni vojni pa jo je Kraljevina Italija priznala s Senžermensko mirovno pogodbo, ki so jo predstavniki antante in Avstrije sklenili leta 1919 v francoskem mestu Saint-Germain-en-Laye. Na novo je Fundacija zaživela z nadškofom Bommarcom leta 1988. / Saša Quinzi

Kratke

Na svetovnem prvenstvu v alpskem smučanju za invalide tudi goriški šolarji

Italijanski Trbiž je gostil svetovno prvenstvo v alpskem smučanju za invalide. Glavni organizator je društvo A. S. D. SPORT X ALL – Hans Erlacher Team. V ta projekt so želeli vključiti tudi osnovne

in srednje šole naše dežele, da bi otroci spoznali, da šport ni samo ekskluzivna pravica določene družbene skupine, pač pa priložnost za vse, da se skozi gibanje razvijajo glede na svoje zmožnosti in da dosegajo lahko tudi vrhunske rezultate. Predvsem pa bi radi s tovrstnimi pobudami premagali predsodke in strahove pred invalidi in omogočili otrokom in odraslim, da spoznajo njihovo resničnost ter posledično zmanjšali njihovo socialno izoliranost.

Z veseljem so sprejeli to povabilo 3., 4. in 5. r. OŠ Župančič, 4. in 5. r. OŠ Gradnik ter 4. in 5. r. OŠ Abram. Najprej so organizatorji predstavili projekt po posameznih šolah. V sredo, 25. januarja 2017, smo se z dvema avtobusoma odpeljali do Trbiža, do proge Prampero in si ogledali tekmo smuka v živo smučarjev invalidov. Ti so, porazdeljeni v tri kategorije, in sicer stoječe (manj gibalno ovirani, motnje v duševnem razvoju, zgornje amputacije, amputacije ene noge), sedeče (cerebralna paraliza, osebe po poškodbah hrbtenjače, amputacija obeh okončin itd.) ter slepe in gluhe. Otroci so z veliko radovednostjo in navdušenjem spremljali tekme, k športnikom so hodili po podpise, z njimi so se slikali in spregovorili nekaj besed. Ker je bil dan tako čudovito sončen in pokrajina zasnežena, smo podarili otrokom tudi kratek oddih na snegu. Za tem smo prisostvovali še nagrajevanju in se poslovili obogateni z novo, dragoceno izkušnjo. Organizatorjem se zahvaljujemo za brezplačen prevoz, za dobro organizacijo in za toplo pijačo. Marsikateri otrok se je med vožnjo izrazil, da je bil to eden izmed najlepših njegovih izletov. / Sabina Grahek

Sklop predavanj o zdravju v Števerjanu

Slovensko katoliško prosvetno društvo Frančišek Borgija Sedej iz Števerjana bo v naslednjih mesecih priredilo več predavanj na splošno tematiko zdravja. Prvo srečanje bo že v naslednjem tednu, ko bo pediatrija dr. Marlenka Žerjal predavala na temo VIROZE IN NAJPOGOSTEJŠE OTROŠKE NALEZLJIVE BOLEZNI. Otroci so bistveno bolj izpostavljeni številnim boleznim, saj njihov imunski sistem še ni tako dobro razvit kot pri odraslih osebah. Poleg tega se veliko zadržujejo v okoljih, kjer je prenos tovrstnih okužb velik (vrtec, otroška igrišča...). Zdravnica nam bo spregovorila o različnih boleznih, njihovih simptomih in kako lahko ukrepamo ter pomagamo otroku v takih primerih. Srečanje bo potekalo v sredo, 15. februarja 2017, ob 20.30 v župnijskem domu v Števerjanu. Toplo vabljeni!

Uspehi gojenk plesne šole Giselle

Plesna šola Giselle je 29. januarja sodelovala na plesnem mednarodnem tekmovanju v organizaciji CND iz Francije v občinskem gledališču v Trziču in dosegla odlične rezultate.

Gojenka Rossella Furlan si je s svojim nastopom prislužila, da bo meseca maja predstavljala Italijo v kategoriji "klasični isolisti" na mednarodnem tekmovanju v Tarragoni v Španiji, saj je dosegla prvo mesto s soglasjem vseh sodnikov žirije. Tudi gojenke Iris Gulin, Sofia Bonetti in Kea Vogrič so bile zares uspešne, saj so v različnih kategorijah dosegle prvo in tretje mesto.

SKRD JADRO, SKRŠD TRŽIČ, ZDRUŽENJE STARŠEV ROMJAN
s pokroviteljstvom ronške občine

vabijo na

VEČER SLOVENSKE KULTURE 2017

v sredo, 15. februarja 2017, ob 18. uri
v ronškem avditoriju

sodelujejo učenci slovenske osnovne šole iz Romjana

S 1. STRANI Razstava o prepovedani literaturi 1945-1991

Pomnik cenzure, ki je uradno ni bilo

Daleč najbolj učinkovita je bila samocenzura, "tista podzavestna, ki se priplazi v pisatelja takrat, kadar vladajočemu režimu uspe usvariti v družbi univerzalni strah", je zapisal Igor Torkar.

V galeriji Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je do 17. marca letos na ogled razstava *Stop cenzura, Prepovedana literatura in knjižnice 1945-1991*, ki pripoveduje trpko zgodbo o cenzuri na Slovenskem v omenjenem obdobju. Kot je na odprtju povedala avtorica razstave Helena Janežič, cenzura v letih 1945 do 1991 v Sloveniji oz. Jugoslaviji uradno ni obstajala. Kljub temu se je v skrivne fonde knjižnic stekala literatura, katere ustvarjalci - po mnenju neuradnih cenzorjev - niso imeli "pravega pogleda na poglavitna življenjska vprašanja". To je citat iz prvega seznama prepovedanih knjig, ki je ugledal luč sveta julija 1945, sledila pa sta mu še dva s približno 200 avtorji, od tega je bila tretjina slovenskih, je povedala Janežičeva. "Hkrati je to tudi stavek, ki je dal cenzuri in cenzorjem neskončne možnosti". Cenzura torej uradno ni obstajala, moč avtocenzure pa je bila še večja od neobstoječe cenzu-

re... Večina državljanov ni niti vedela za številne knjige, ki so se znašle v "bunkerjih" knjižnic. Razstava je namenjena v prvi

Fond je bil uradno ustanovljen leta 1978. V 45 letih se je nabralo skoraj 700 naslovov knjig in več kot 140 naslovov serijskih publi-

M. Kojc, B. Rifl, H. Janežič, M. Rupert, M. Gatalo in, zadaj, J. Lavrenčič

vrsti skrivnostnemu D-fondu (direktorjevemu fondu), ki je nastal leta 1945 v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. "Prepovedane" knjige so bile shranjene najprej v omari v direktorjevi pisarni, ključ pa je imel le direktor. Ščasoma je omara postala pretesna, zato so gradivo prestavili v zamrežen del skladišča.

kacij. Ob masovnem uničevanju knjig se za preživetje določenega števila lahko zahvalimo zdravi pameti tistih, ki so prepovedane knjige kljub nevarnosti ohranili in tako odigrali pomembno vlogo v drugem delu življenja knjige, je še povedala avtorica. Posamezniki, ki so imeli prepovedane tiske doma, so tvegali hude za-

porne kazni, knjižničarjem v NUK-u pa je zakon nalagal omejevanje dostopnosti prepovedanega gradiva. Po njihovi zaslugi je D fond, ki ga v NUK-u lahko še vedno pregledujejo kot ločen korpus in del katerega je predstavljen na razstavi, "odličen pomnik neke cenzure, ki je uradno sploh ni bilo".

Na odprtju razstave je imelo glavno besedo branje pesmi in odlomkov iz nekaterih "prepovedanih" del različnih avtorjev, ki so jih z občutkom zrecitali Marijan Rupert, Boris Rifl, Meta Kojc in Manja Gatalo, sodelavci v NUK-u. France Balantič, Ivan Hribovšek, Tine Debeljak, Vladimir Kos, Ada Škerl, Edvard Kocbek, Vitomil Zupan, Drago Jančar, Igor Torkar, Dominik Smole in mnogi drugi "so imeli dolga leta zaprta ali celo zasuta usta", je dejala Janežičeva. Mnogih književnikov se v domovini ni smelo niti omenjati. Prav vsi pa so pustili pečat v slovenski kulturni zgodovini in jo, čeprav v brezimnosti, oblikovali v to, kar je danes. "Ni že čas, da jim

vrnemo mesto, ki jim gre"? *Antigona je našla Polinejka!...*

Kulturni dogodek v centru Bratuž je z glasbenim utrinkom popestril čelist Jurij Lavrenčič, gojenec prof. Federica Magrisa na SCGV Emil Komel; da je bilo odprtje še bolj praznično, pa je poskrbel Avguštin Devetak, ki je poklonil prigrizek. / DD

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Veliki in Mali polžek

Mineštra za dobro voljo in prebrisani Obuti maček

Po decembrskem prazničnem oddihu se je Goriški vrtiljak, gledališki abonma za naše šolarje in malčke iz vrtcev, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju s Slovenskim narodnim gledališčem Nova Gorica, spet razigrano zavrtel v četrtek, 26. januarja 2017, ko je v veliko dvorano KCLB povabil prvošolčke iz goriške in doberdobske Večstopenjske šole in malčke iz vrtcev, katerim so se pridružili še drobni cicibančki, ki obiskujejo slovenske občinske jasli Tika - Taka v Gorici. Ti so res pridni in pozorni gledalci. Pridne in zaupanja ter pohvale vredne so tudi njihove mlade vzgojiteljice, ki jih spremljajo na predstave; nekatere so dejavne v naših kulturnih društvih. Mali gledalci so na dveh ponovitvah spremljali predstav *Čarobna mineštra*, ki jo je uprizorilo Ku-Kuc Gledališče. Tekst je sestavila in režirala Urška Raščan, ki je odigrala vlogo Pike in izbrala živahno glasbo, ki se spogleduje z italijanskim in nasploh "južnjaškim" melosom. Petra Jauk v alternaciji z Aleksandro Blagojevič je nastopila v vlogi Maestra Mineštroneja. Zabavna in razigrana predstava spodbuja v gledalcih pozitivno mišljenje in optimizem. Sreča in veselje sta v majhnih stvareh in vsak jih lahko kar v sebi poišče. Nerodna protagonistka Pika - pi-

kapolonica - je jezna in nesrečna. Kar naprej ji kaj pada iz rok, zaletava se in spotika... Prepričana je, da ji gre vse narobe, ker ji manjka ena črna pika na rdečem plaščku. Da bi pregnala malo-

Čarobna mineštra

dušje, si želi pripraviti čarobno mineštro. A kaj, ko ji je zmanjkalo sestavin zanjo! Maestro Mineštrone ji pride pomagat. A ta je neviden za vse tiste, ki so nesrečni. Zato ga Pika ne vidi in se čudi, zakaj se otroci smejejo. Ti pa po navodilih smešnega kuharja, "natisnejo" čarobno olje, "nahecajo" česen za hec, nameljejo moko za prijateljstvo in na koncu še pričarajo makarone sreče. K živahnemu sodelovanju jih povabi kuhar, ki pleše in uganja vragolije, da se mu otroci smejejo. Povrhu vsega se izraža v "makaronščini". Škoda, da je za naše otroke, ki živijo v dvoje-

zičnem okolju, teh italijanskih primesi preveč! V gledališču naj bi raje slišali le lepo slovensko besedo. "Mali polžki" so se sicer zelo zabavali in vneto "mleli" moko za prijateljstvo in razigrano ponavljali vse, kar je delal prečudni kuhar. Ob koncu jim je s kuhalnico navrgel malo čarobne mineštre, da bi jo odnesli domov in bili zmeraj dobre volje. Otroci so jo seveda "ulovili" in jo "stlačili" v žepe. Imenitno so sodelovali in tako še sami ooblikovali predstavo!

V petek, 27. januarja, pa so se v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž zbrali abonenti Velikega polžka, osnovnošolci od drugega do petega razreda. Njim so člani goriške mladinske skupine O'Klapa, v režiji Sanje Vogrič, ki je ob tem podvigu imela vselej ob sebi zanesljivega, izkušenega režiserja Franka Žerjala, uprizorili "družinski mijauzikal" *Obuti maček*, predstavo, ki je mladim nastopajočim navrgla že mnogo zadoščenja; odigrali so jo

pravljici je muzikal v verzih, s sodobnim pridihom in kritičnimi otenki napisal Andrej Rozman Roza. Naš mladi goriški skladatelj Patrick Quaggiato pa je prav za to postavitev napisal razigrano glasbo, uporabljajoč različne ritme, (šolarji so se nanjo odzivali z ritmičnim ploskanjem). S tem je še dodatno obogatil uprizoritev, ki so jo tekoče, gladko, z veliko spročenostjo in jasno izgovarjavo izvajali Kea Vogrič - Obuti maček, Patrik Cingerli - reven mlinarjev sin, Sanja Vogrič - kraljica, Manuel Persoglia - kralj, Ema Terpin - kraljična Marjetica, Simon Cavdek - grof Brdavek, Iris Gulin in Lenart Vogrič v dvojnih vlogah dvorne dame in pomočnice sodnika ter sodnika in paža ter ostali igralci v vlogah vojakov.

Iskrivo je predstava izzvenela tudi na petkovi matineji, čeprav sta Patrik in Iris imela vročino. Prav tisti dan si jo je prišla ogledat Maja Gal Štromar, letošnja selektorica za otroške predstave v okviru Linhartovega srečanja ljubiteljskih gledaliških skupin. Še k sreči, da je bila z mladimi igralci tudi tokrat v zaodruju Katerina Ferletič, njihova zagnana mentorica in spodbujevalka. Igralci so tu pa tam malce okrnili kak prizor, da bi v odmerjenem času lahko odigrali dve ponovitvi, a to ni prav nič zmanjšalo učinkovitosti odlično pripravljene predstave, pri kateri so prava paša za oči tudi razkošni kostumi in poudarjeno maskirani obrazi, ki pri kralju in kraljici zadobijo grotesken pridih.

Vsi so se izvrstno izkazali - tudi mladi tehniki v zakulisju.

IK

Obuti maček (foto DP)

Zbor Vinko Vodopivec ob 65. obletnici smrti skladatelja

Začetek jubilejnega cikla koncertov v Števerjanu

Ob letošnjem prazniku slovenske kulture je SKPD F. B. Sedej letos povabil v Števerjan Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec. Kot znano, je to eden najbolj prepoznavnih primorskih moških zborov: leta 1953, torej samo leto dni po smrti Vinka Vodopivca, so ga ustanovili primorski študentje v Ljubljani, ki jih je družila želja po petju in zabavi. Prvotni namen sestava je vedno bil gojenje ljubezni do slovenske besede, bistveno vlogo pa imata druženje in veselje do petja. Ob 65. obletnici smrti enega največjih slovenskih cerkvenih in posvetnih skladateljev je zbor pri-

redil cikel petih koncertov, s katerimi hkrati obuja spomine na zatiranje in raznarodovanje Primorcev med fašistično okupacijo. "Koncerti so velik poklon vsem tveganim dejanjem, ki so jih Vinko Vodopivec, Lojze Bratuž, Fran Venturini

in drugi primorski kulturniki v močni in krčeviti jezi izvajali v tistih časih", piše na spletnem portalu zbora. Omenjeni niz koncertov so "vodopivci" začeli prav v Števerjanu. V lepo prenovljeni veliki dvorani župnijskega doma F. B. Sedej je enainvajset mladih fantov pod vodstvom zborovodje Izoka Kocna v petek, 3. februarja, odpelo petnajst pesmi. Kot je povedala povezovalka večera Stefania Beretta, zbor v tem letu obuja spomin na "tiste težke čase", v katerih so se številni primorski kulturniki borili za ohranitev slovenstva. Vinko Vodopivec je bil "ljudski človek, svoja izjemno trdna načela o ohranitvi slovenskega jezika in kulture ni prenašal le na svoje farane, temveč na vse Primorce". Cikel koncertov je zato "poklon vsem velikim Primorcem, ki so pokončno in pogumno stali in obstali tudi v najtemnejših časih fašizma". To je "poklon Vinku Vo-

dopivcu, Lojzetu Bratužu, Franu Venturiniju ter drugim skladateljem ter njihovi močni želji po svobodi". Vodopivec je ustvaril izredno velik in zanj značilno speven glasbeni opus, je še povedala napovedovalka. V kar nekaj skladbah je nakazal, da bi lahko ustvaril tudi zahtevnejša dela, a je v prvi vrsti

želel ponuditi takratnim zborom nove skladbe, take, ki bi jih bili sposobni izvajati ter ob njih tudi pevsko napredovati. Zbor je bil leta 1953 poimenovan po duhovniku in po kakršnem koli narodnem heroju, kot je bilo takrat v navadi: očitno so Vodopivcu tudi takratne oblasti vsaj potihem priznavale posebno veličino. Tudi sam je bil namreč pogumen, saj je v letih 1929-35 skupaj z Bratužem in somišljeniki uredil ter izdal kar 17 notnih zbirk za cerkvene zборе z večino slovenskimi skladbami; svojim ljudem je bil zvest tudi v težkih trenutkih, "velik človek v več pogledih".

Njegove skladbe so še vedno zelo priljubljene, glavna med njimi je nedvomno *Zabja svatba*, ena največkrat izvajanih zborovskih skladb pri nas; ta velja tudi za "neuradno himno", ki jo je zbor zapel kot dodatek koncertnemu sporedu skupno z nekaj nekdanjimi "vodopivci", ki so sedeli v občinstvu. Prijetno druženje v veži župnijskega doma po koncertu, ki so se ga med drugimi udeležili županja Franca Padovan, župnik Marijan Markežič, predsednik društva Sedej Filip Hlede in lepo število ljubiteljev zborovskega petja, pa so krepko uvedli z *Zdravljico* in rodoljubno *Oj Triglav, moj dom*. / DD

"Vodopivci" in, desno, Stefania Beretta (foto dpd)

KATOLIŠKA KNJIGARNA vabi na kavo s knjigo

SAŠA RUDOLF
SAMOSTOJNI

Z avtorjem se bosta pogovarjala
Tone Hočevar in Irena Uršič

v četrtek, 16. februarja 2017, ob 10. uri
v prostorih knjižarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom

JAK
JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RSKavo bo
ponudilo podjetjePrimoAroma
KAVO PRO AROMA
TRISTEKulturni center
Lojze BratužZdruženje cerkvenih
pevskih zborov - GoricaV SODELOVANJU Z ZVEZO SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE IN
SLOVENSKE CENTROM ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL

LOJZE BRATUŽ
VINKO VODOPIVEC

*Bogastvo glasbene govorice
na Goriškem*

SPOMINSKI NAGOVOR

LUČANA BUDAL

GLASBENO BOGASTVO NA GORIŠKEM

IVAN FLORJANC

MEŠANI PEVSKI ZBOR LOJZE BRATUŽ
PRIMORSKI AKADEMSKI ZBOR VINKO VODOPIVEC

JURIJ LAVRENČIČ, VIOLONČELO

INGRID MAČUŠ, KLAVIR

REŽIJA, METKA SULIČ

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ČETRTEK, 16. FEBRUARJA 2016, OB 20. URI

CERKEV SV. IVANA V GORICI
SPOMINSKA SV. MAŠA
NEDELJA, 19. FEBRUARJA 2017 OB 10. URI

Obvestila

Župnijski dom Štandrež prireja delavnico "makrame" namenjeno odraslim in mladim, in sicer 17. in 24. februarja, 3. in 10. marca ob 20. uri v veroučni sobi župnijskega doma Štandrež. Tečaj vodi Fabiola Torroni. Za prijave in informacije: Nanut Joana (0481 21419).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v torek, 14. februarja, na dan sv. Valentina, popoldanski izlet samo z enim avtobusom v Kobjeglavo blizu Štanjela za ogled kraških krajev in obisk domače pršutarne. Vpisovanje po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

SKRD Jadro, SKRŠD Tržič, Združenje staršev Romjan vabijo na večer slovenske kulture v sredo, 15. februarja 2017, ob 18. uri v ronškem avditoriju. Sodelujejo učenci slovenske osnovne šole iz Romjana.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v torek, 7. marca, ob dnevu žena, celodnevni izlet z avtobusom v Pedaveno (Belluno) za ogled znamenite pivovarne Antica Birreria Pedavena s pokušnjo piva. Sledili bosta kosilo v spremstvu glasbe in tradicionalno druženje. Informacije in vpisovanje po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 0481-20801 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.).

Slovensko planinsko društvo v Gorici prireja, v sodelovanju z agencijo Alpetour, devetdnevni izlet v Albanijo in Makedonijo, od 20. do 28. junija. Prevoz z avtobusom, vrnitev preko Srbije in Hrvaške. V programu (za planince) vzpon na Olimp. Podrobnejše informacije: Vlado tel. 3317059216.

PD Rupa-Peč vabi na vsakoletni izlet v klasično Grčijo, v Meteoro, od 23. do 29. avgusta 2017. Info na tel. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Prodajam gozdna drva in oljčno olje. Tel. 0481 390238 ob uri obedov (kmetija Aleš Komjanc, Jazbine).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Pripravke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Gospa z izkušnjami išče 24-urno delo, varstvo starejših oseb. Tel. 00386 31 382152.

Z veseljem vam zašijem in popravim oblačila, izdelam zaves

in druge šivane izdelke. Lahko pridem tudi na dom. Vida, telefon 00386 31 721 243

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 - Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Cestitke

Na 13. Tekmovanju mladih slovenskih baletnih pesalcev, 29. - 31. januarja 2017 v gledališki in koncertni dvorani Lendava, so učenci Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana dobili kar nekaj plaket. Z zlato plaketo pa so se domov vrnila Maja Vinko, Lana Klemen in Flavija Žagar; vse tri je za nastop pripravila Nada Zorn, ki poučuje ples na omenjenem konservatoriju in je naša bralka in naročnica. Za velik uspeh njenih učenk in za lepo osebno zadoščenje ter priznanje njenemu prizadevanju ji čestitajo vsi domači in tudi mi pri Novem glasu.

Darovi

Ob nabirki za katoliški tisk za Novi glas: Slovensko pastoralno središče, Gorica 160 evrov; župnija Jazbine-Subida 35 evrov; župnija Pevma 35 evrov; župnija Štmaver 35 evrov; župnija Števerjan 145 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 10.2. 2017 do 16.2.2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 10. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Nedelja, 12. februarja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zljiskem narečju.

Ponedeljek, 13. februarja (v studiu Stefania Beretta): Le spomin...

Torek, 14. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 15. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Lojzetu Bratužu v spomin - Izbor melodij.

Četrtek, 16. februarja (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek

Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

LOJZE BRATUŽ

Še vedno živ med nami

Na večeru bodo sodelovali:

David Bandelj, Karlo Bolčina, Jurij Klanjšček,

David Grinovero, Maja Brajkovič,

Renato Podbersič in Dario Bertinazzi.

PONEDELJEK, 13. FEBRUARJA 2017, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

Abonmajska sezona SSG v Gorici / Sem pa tja Zgodba izgnanca, ki ni nikjer zaželen

Ne ravno številni goriški abonenti Slovenskega stalnega gledališča Trst so se v ponedeljek, 30. januarja 2017, zbrali v Kulturnem domu v Gorici, da bi si ogledali tretjo letošnjo gledališko abonmajsko ponudbo. Tokrat je bila na vrsti dvojezična predstava *Sem pa tja*, koprodukcija SSG in tržaškega gledališča Bonawentura. Režijo predstave, ki so si jo gledalci v Trstu premierno ogledali 12. in 13. januarja v tamkajšnjem Kulturnem domu, so zaupali Nedi Rusjan Bric, ki ima že nekaj tovrstnih izkušenj dvojezičnih gledaliških uprizoritev, pa še tematiko dobro pozna, ker je pač tudi sama doživljala življenje ob meji. Komedijo s trpkim pridihom *Sem pa tja* je avstrijski dramatik in pisatelj Ödön von Horvath (1901, Reka - 1938, Pariz) spisal l. 1933, a je žal njena vsebina bridko aktualna prav v teh časih, ko begunci preplavljajo staro celino in se je le-ta zaradi tega znašla v veliki zadregi in stiski. Tudi v zvezi s temi prišleki so papirji in "štempilke", pač birokratsko kolesje, bolj pomembni od ljudi, človeških življenj, ki rabijo pomoč in zatočišče. Horvath je to spoznal na lastni

koži, ko se je moral iz avstrijskih oz. nemških dežel zaradi rastočega nacističnega nasilja izseliti v Pariz. Njegove drame vsebujejo družbeno in moralno

Neda Rusjan Bric vpletla brechtovsko navdihnjene songe, ki sta jih napisala v slovenščini Bričeva, v italijanščini pa Stefano Dongetti; v živo so jih s po-

kritiko v pogosto ošiljeni satirični in groteskni obliki. Spisane so v realističnem slogu. Literarni kritiki ga vse bolj uvrščajo med začetnike socialne drame ob bok Bertoltu Brechtu. Verjetno upoštevaajo to dejstvo, je v odorsko postavitev *Sem pa tja* z nadihom ljudske igre režiserka

sebnimi, preprostimi glasbili dobro izvajali igralci na avtorsko glasbo Aleksandra Ipavca. Izzveneli naj bi kot razmišljujoči prebliski, ki pa ne prodrejo v samo vsebino; ta se mestoma kaže le malce preveč v burkaški luči. Prav zato se je zasenčila tista drama, ki jo doživlja protagonist.

Horvathovo delo je po izvirniku priredila Žanina Mirčevska, Bričeva pa, ki je ob sebi imela mlado asistentko režije Jasmin Kovic, je poskrbela za dramaturško priredbo in dogajanje postavila na naša tla, na mejo med Italijo in Slovenijo. Simbolno ločuje ti dve realnosti, ta dva brega, desnega in levega, most (scena Tine Tribušon), po katerem tava "sem pa tja" protagonist Ferdinand Havlič (gost Daniel Dan Malalan), izgnanec iz ene države, ki ne more v drugo zaradi obstoječih zakonov. Tako se znajde na prehodu med dvema državama in v nobeno ne more iti zaradi obmejnih formalnosti. Nikjer ga ne morejo sprejeti, tako ostane kar na mostu. Tam se mu približa vdova Hana (kot elegantno gospo jo je prikazala Maja Blagovič), ki ima trgovino na desnem bregu; ona s poročno ponudbo reši njegove težave. Tako se dramski splet srečno konča.

Sicer je ob meji življenje res aburzdno. Tihotapca (upodobila sta ju Primož Forte in Tina Gunzek) jo kar zlahka prestopata pred nosom obmejnih carinikov, ki večkrat pogledata pregloboko v kozarec. V tem prizoru je situacijsko komiko z duhovitim orisom žandarja Marsiča poudaril Luka Cimprič.

/ str. 15
Iva Koršič

Na Božič je lansko leto umrl Saša Vuga Iskalec čistega, vrhunskega slovenskega jezika

Prav na Božič, tik pred koncem leta 2016, je umrl primorski pisatelj, akademik Saša Vuga. Njegova smrt je šla skoraj neopazno mimo, zato se ga v Novem glasu s spominskim člankom spominjamo tokrat. Leta 1949 je Saša Vuga maturiral na gimnaziji v Šempetru pri Gorici, diplomiral pa leta 1956 na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz slovenistike in primerjalne književnosti. Delal je kot radijski voditelj, napovedovalec in od 1962 kot urednik in dramaturg v dramski redakciji TV Ljubljana vse do upokojitve 1989. Leta 1966 se je s štipendijo Prešernovega sklada izpopolnjeval v televizijski dramatiki v Parizu oz. s področja televizijskega medija (v Italiji, na Poljskem). Vrsto let je bil predsednik založniškega sveta založbe LIPA v Kopru, od leta 1993 do 2001 pa je bil član slovensko-italijanske kulturnozgodovinske komisije, ki je pripravila skupno zgodovinsko poročilo, o katerem smo veliko poročali, v Italiji pa ga niso nikdar uradno objavili, pa čeprav so slovenski in italijanski zgodovinarji ter kulturniki pripravili izjemno poročilo, ki bi lahko še danes bistveno prispevalo k medsebojnemu harmoničnemu življenju vseh nas ob državni meji.

Saša Vuga je bil tudi član slovenskega centra PEN. Leta 2007 je bil izvoljen za izrednega in 2013

za rednega člana v razredu za umetnost Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU). Januarja 2016 je imel odmeven govor na proslavi bitke v Dražgošah, prav tako je bil odmeven njegov nastop v Ajdovščini ob 70. obletnici prve

slovenske narodne vlade po drugi svetovni vojni. V Dražgošah je akademik Saša Vuga dejal: "Dražgoše, ta veličastna zgodba o veliki moralni moči, bodo, dokler bomo Slovenci. Ugasnile bodo šele, če bo usahnili ves slovenski rod. Dotlej pa naj mu kažejo pot, dajejo pogum in samozavest. Še dolgo naj oznanjajo, kaj se je v resnici, kje, kdaj in kako ter zlasti zakaj dogajalo, in to ne samo ob bridki ledeni zori 9. januarja usodnega 1942. leta"! Vse prisotne

je tudi pozval: "Naj se ne zgodi, da bi našim ljudem kdaj opešal zgodovinski spomin". V Ajdovščini pa je 5. maja leta 2015 spregovoril o nas Primorcih: "Primorci smo zmeraj bili sami, sami smo trpeli, se borili, sami vztrajali". Kritično je takrat pred vsem slovenskim političnim vrhom opozoril na današnji čas: "Danes, ko imamo svojo državo, nas uničujejo razpuščenost, nepoštenost, prepir. Kako bo v prihodnje? Jezdci apokalipse čakajo namreč za prvim vogalom". Pisatelj Saša Vuga je pisal novele in črtice o usodi malega človeka. Prvo njegovo delo je mladinska povest *Škorenček Matevžek*, ki je izšla leta 1955 (ponatisa leta 1975 in 2000). Napisal je več romanov in romaneskni triptihov, med njimi so *Veter nima cest* (1958), zgodovinski roman *Erazem Predjamski* (1978), *Opomin k čuječnosti* (1997), svoj zadnji roman *Kobariško zrcalo* pa je napisal leta 2007. Napisal je tudi več televizijskih in radijskih iger. Sodeloval je pri revijah *Beseda*, *Naša sodobnost*, *Mladinska revija*, *Perspektive*, *Problemi in drugod*. Za televizijo je dramaturgiral novele iz Boccacciovega *Dekameron* (1969) in poglavje iz romana *Doberdob* Prežihovega Voranca. Po njegovih scenarijih sta bila leta 1980 posneta dva kratka filma, in sicer *V sivi skali grad* ter *Sobota*. Pisal je anekdotično stilizirano prozo in dramatik (o rodni Tolminski) ter radialske in TV ige. Zanj sta značilni besedna izvirnost in metaforičnost, z uporabo števil-

nih ukrasnih pridevkov in primer, ki jih je uporabljal tako v govorjenem jeziku kot tudi v svojih literarnih delih. Opravil je pionirsko delo pri uveljavljanju nove dramske zvrsti - slovenske TV ige. Zbirka njegovih TV iger (*Balada o temi, Bernardek in Rekviem za heroji*), izšla leta 1969 pod naslovom *Rekviem za heroji*, je prvi primer knjižne izdaje slovenske TV drame.

Akademik Saša Vuga je med drugim prejel tudi nagrado vstaje slovenskega naroda leta 1973 in Prešernovo nagrado leta 1998. Leta 2010 mu je takratni slovenski predsednik dr. Danilo Türk podelil zlati red za zasluge, ki ga je prejel za življenjsko delo ter prispevek k slovenski kulturi in bogatitvi slovenskega jezika. V obrazložitvi odličja so takrat zapisali, da kot častilec slovenskega jezikovnega izročila strastno ljubi domačo besedo in tako velikokrat uporablja pokrajinsko pogovorne ter rahlo arhaične besede ali pa celo iznajde svoj izraz. Iz pripovedništva sega v svet žlahtnega intelektualizma, v katerem premišlja o slogovnih in tematskih značilnostih lastnega ustvarjanja. Vuga je ukoreninjen slovenski avtor in se ne pusti odtrgati od slovenstva.

Saša Vuga je veljal za izvirno in samosvojo pisateljsko osebnost ter sodi med najpomembnejše slovenske književne in kulturniške sodobnike ter utrjevalce slovenstva in njegove samobitnosti.

Njegovo življenjsko delo je pomembno prispevalo k obogatitvi zakladnice slovenske kulture z najvrednejšimi estetskimi in jezikovnimi izraznimi prvina, še posebej pa je bil znan po svojem izbornem, nevsakdanjem, izpiljenem jeziku, iskal je besede, ki širše niso poznane, pisal natančno in slikovito, iskal visoko estetikto.

Po raznih virih pripravil JUP

Kratke

Zapisnik 45. literarnega natečaja Mladike

Komisija literarnega natečaja Mladike, ki se je sestala v torek, 31. januarja 2017, na sedežu Slovenske prosvete na ulici Donizetti 3, je obravnavala 69 prispevkov v prozi in 39 ciklusov pesmi, ki so v roku prispeli na natečaj. Komisija je po temeljiti razpravi in oceni dospelih prispevkov podelila naslednje nagrade: **PROZA**

Prvo nagrado prejme novela z naslovom *Jaz. Ona. Ti?*.

Gre za vzporedni begunski zgodbi, ki prikazujeta tragiko pribežništva. V lepem pripovednem slogu pisateljica razvija v bralcu sočutje.

Avtorica je **Manka Kremenšek Križman** iz Ljubljane.

Drugo nagrado prejme novela *Spletni cvik cvak*, ki je prispela pod psevdonimom Cvikanje.

Avtorica prikaže ljubezenski odnos, ki se razvija v virtualnem svetu. Njeno pisanje je posredovano s humorjem in igrivostjo.

Avtorica je **Marija Mercina** iz Nove Gorice.

Tretjo nagrado prejme novela *Hanibal za vrati*, ki je prispela pod psevdonimom Spominjanje.

To je novela o staranju oblastnega očeta in o pomoči, ki mu jo nudijo odrasli otroci. Dogajanje je živahno in prikazano brez patosa.

Avtorica je **Renata Šribar** iz Ljubljane.

Komisija priporoča za objavo še novele: Leva Detele, Eda Rodoška, Vala Trismegista, Olge Paušič, Barbare Fužir, Darinke Kozinc, Maje Smotlak, Metke Kacin Beltrame in Belinde Trobec.

POEZIJA

Prvo nagrado prejme cikel pesmi, ki je prispel pod psevdonimom Solsticij. Pesnica niza podobe iz preteklosti in jih podoživlja. Uporablja realistično govorico prepleteno s simboli.

Avtorica je Marica Škorjanec iz Ljubljane.

Drugo nagrado prejme cikel pesmi, ki je prispel pod psevdonimom Preproste pesmi. Pesmi označujejo zgoščeni pomeni in preprosto, vendar izbrano izrazje.

Avtor je Danilo Muršec iz Lenarta v Slovenskih goricah.

Tretjo nagrado prejme cikel pesmi s psevdonimom Patty.

Avtorica v ciklusu, posvečenem hčerki, izraža moč družinskih spominov in poudarja pomen čustvene povezanosti.

Avtorica je Bojana Danev iz Trsta.

Komisija priporoča za objavo še pesmi: Franja Frančiča, Metke Kacin Beltrame, Verene Gotthardt in Alenke Petaros.

Podelitev nagrad bo v **ponedeljek, 13. februarja, ob 20. uri** na Prešernovi proslavi Slovenske prosvete in Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3 v Trstu. / Za komisijo literarnega natečaja Mladike, Marij Maver

Jadran Posinkovič v Mestni knjižnici Izola

Tudi letošnje leto se je v Mestni knjižnici Izola začelo ustvarjalno, z novimi razstavami in prireditvami. Avtorja prve likovne razstave, Jadrana Posinkoviča, so navzoči od blizu spoznali v večernem

pogovoru, ki ga je z glasbo dopolnil odlični kitarist Elvis Šahbaz. Po starših je Jadran Posinkovič podedoval ljubezen do narave in umetnosti. Zdaj že upokojeni gradbenik preživi pol leta v Izoli, kjer je delal in si ustvaril družino, drugo polovico pa v rojstni hiši svojega očeta v vasi Dol na otoku Hvaru. Mama Albina Stančič je bila doma iz Sežane. Počitnice je Jadran preživel na Krasu in na Hvaru. Blizu so mu bila kmečka dela, posebno mu je v spominu ostala košnja, grabljenje sena in paša. Že v otroštvu si

je želel zidati hiše. Kot gradbenik je deloval na gradbiščih vse od Obale do Ljubljane, Pohorja in Kranjske Gore, daljše obdobje tudi v Črni gori. Umetniško žilico je podedoval po očetu, Zorislavu Posinkoviču, ki je rad rezbaril. Bil je tudi harmonikar, ministrant, sokolovec, brivec, poznal je veliko ljudi in vse koticke svoje in okoliških vasi. Star že okrog osemdeset let, je v dolskem narečju napisal knjigo *Kako se živilo pri i druge gošnice*. V njej preprosto, natančno, izvirno in s humorjem pripoveduje o ljudskih navadah in nekdajnem načinu življenja na otoku. Knjigo je sam tudi likovno opremil s slikami in rezbarijami. Spremno besedo je prispeval istrski pisatelj Milan Rakovac.

Jadran Posinkovič se slikarstvu predano posveča zadnjih nekaj desetletij. V slikah izpoveduje svoja iskanja, želje, razmišljanja in vizije. Njegova slikarska dela odlikuje natančnost oblik, likov in podob, za katere pa se zdi, kot bi prišli iz sanj, podzavesti ali nekega drugega, zelo barvitega, skrivnostnega in nedoumljivega sveta. / ŠP

V gledališču Verdi v Trstu Tri operne poslastice v februarju

Ta mesec je Verdijevo gledališče v Trstu postreglo z izredno, trojno ponudbo vsem ljubiteljem italijanske tradicionalne glasbene melodrame. Od petka, 10., do sobote, 18. februarja, bo na sporedu nova notranja produkcija tržaške operne hiše, **Seviljski brivec** (Il barbiere di Siviglia), ena od najbolj priljubljenih stvaritev Gioachina Rossinija, ki je bila že uspešno preizkušena na poletni turneji za odprtje nove dubajske opere. Izvirni libreto po istoimenski komediji Beaumarchaisa je spisal Cesare

Gioachino Rossini

Sterbini leta 1816, dobro tridesetletje po prejšnjem Giuseppeja Petrosellinija za prvo operno inačico Neapeljčana Giovannija Paisiella, ki je bila prvič uprizorjena 1872 v Sankt Peterburgu. Da je ta tema bila dokaj izkoriščena in priljubljena, priča dejstvo, da je istega leta kot Rossini še Francesco Moriacchi uglasbil na Petrosellinijevo besedilo novo operno verzijo. In da pri tem ne omenjamo slavne Mozartove *Figarove svatbe*, za katero je Lorenzo Da Ponte napisal predlogo po drugi Beumarchaisovi komediji iz ciklusa o iznajdljivem Figaru.

Vsekakor od treh navedenih priredb *Seviljskega brivca* se je najbolj uveljavila prav Rossinijeva, čeprav jo je uglasbil šele v začetku kariere, po prvih uspešnicah *Tancredi* in *Italijanka v Alžiru*. Paisiellov "dramma giocoso" ima sicer svojo glasbeno poezijo in moč, Rossinijev "dramma comico" pa se razrase v nepremerno bogatejšo igro pripetljajev in zapletov, čustvenih izlivov, energije in navdušenosti brivca Figara (v pričujoči izvedbi Marcello Roisiello oz. Vincenzo Nizardo), "faktotuma mesta", osrednjega lika, ki si izmišlja vsakovrstne zvijače, da bi se uresničila ljubezen med njegovim zaščitnikom grofom d'Almaviva (Giorgio Misseri oz. Vassilis Kavayas) in zaročenko Rosino (Aya Wakizono oz. Cecilia Molinari), proti naklepom in rovarjenju zdravnika Bartola (Domenico Balzani oz. Fabio Previanti), Rosininega oskrbnika, ki sam zalezuje lepo in značajno dekle. Dinamično dramaturško zasnovno oplemeniti zelo bogata pahljača solističnih vokalnih in zborovskih točk kot tudi instrumentalnih in orkestrskih, ki učinkovito podkrepijo in spremljajo številne prizore.

Tržaški orkester in zbor dirigira Fancesco Quattrocchi, režiser predstave je Giulio Ciabatti, ki je pred kratkim režiral lirično tragedijo Francisca Poulenca *La voix humaine* (Človeški glas) po istoimenski monodrami Jeana Cocteauja. Sopranistka Daniela Mazzucato je požela ogromno aplavzov v komorni dvorani gledališča Verdi "Victor de Sabata", skupaj z domačim orkestrom in pod taktirko mladega tržaškega talenta Paola Longa, za vrhunsko interpretacijo edine junakinje na prizorišču, šarmantne gospe, ki se po telefonu boleče poslavlja od ljubimca. Petkova premiera *Seviljskega brivca* in ponovitve v soboto, 11., torek, 14., in četrtek, 16., bodo ob 20.30; v nedeljo, 12.,

in soboto, 18. februarja, pa ob 16. uri. **Dvojni program: Gianni Schicchi in Cavalleria Rusticana**

V četrtek, 23., in petek, 24. februarja, ob 20.30 pa sta predvideni le dve ponovitvi posebnega dvojnega programa. V prvem delu obeh večerov bo najprej na vrsti operna enodejanka Giacoma Puccinija *Gianni Schicchi*, ki so jo prvič uprizorili l. 1918 v newyorškem Metropolitanu, po odmoru pa še melodrama Pietra Mascagnija *Cavalleria Rusticana* iz leta 1890. Dirigent obeh skladb bo Francesco Ledda, režiser Carlo Antonio De Lucia in zborovodja Francesca Tosi. Za zunanjo postavitev sta poskrbeli Mestna opera Kitakjuš in Accademia Operistica internazionale ob pokroviteljstvu japonske ambasade. Poleg gostujočih solistov nastopajo kot običajno orkester, zbor in odrski moštvi domačega gledališča Verdi s priložnostnim sodelovanjem zbora Mestne opere Kitakjušu.

Gianni Schicchi je zrelo in nenavadno moderno delo v bogati kompozicijski bari Puccinija. Najbolj znan naslov iz tridelne opere odraža, v socialno točno opredeljeni, skrajno zabavni in tako rekoč cinični zgodbi iz časov Danteja in Firenc Trecenta, enournno zgneteno dogajanje okrog smrti in ponarejene oporoke, ki jo protagonist Gianni Schicchi (baritonist Giovanni Guarino) izreče na smrtni postelji, preoblečen v pokojnega, da bi šlo premoženje namenjenemu zetu (Gianni Liccese) proti volji umrlega očeta. Zaročenko Lauretto pooseblja Miyuki Širakawa (prvi dan) oz. Šizuko To, pokojnikovo sestrično Zito pa Ayako Tutsui (prvi dan) in Hiroko Esaki, bratranca Simoneja Čikara To. Avtor libreta je Giovacchino Forzano.

Z opero *Cavalleria Rusticana* pa je še nez-

nani Mascagni zmagal natečaj založnika Sonzogna za operno enodejanko s to prepričljivo priredbo iz drame verističnega pisca Verge, ki je kmalu osvojila ne le italijansko, ampak tudi širšo francosko, nemško in svetovno sceno. Delo, zaradi svojih pripovednih značilnosti (avtorja libreta sta Giovanni Targioni-Tozzetti in Guido Menasci) in izvrtnih glasbenih odlik (posebno ganljiv je slavni *Intermezzo*), predstavlja mejnik v razvoju italijanske melodrame ob preho-

du iz 20. v 21. stoletje. Priča smo pravi eksploziji strasti in močnih glasbenih izlivov, ki odražajo vso prvinskost in živahnost sicilskega značaja in nelahkega življenja. Vlogo Santuzze odigra sopranistka Dimitra Theodossiou, Turiddu je tenor Piero Giuliaci (prvi dan) in Keniči Morioka (drugi), Alfio (Guido Hasui), Lola je Hanna Yevtieva (prvi dan) in Miyuki Širakawa (drugi), Mati Lucia še Mičiko Honda.

Ker sta obe ponovitvi izvenabonmajski, svetujemo, da čim prej kupite vstopnice

Pietro Mascagni

pri blagajni Verdijevega gledališča: info in rezervacije na boxoffice@teatroverdi-trieste.com.

Davorin Devetak

Kultura

PIKA NA (PESM)I Majda Artač Sturman

Gazele (3)

Žalostna komú neznana je *resnica*, da jo ljubim, v pesmih mojih, vedna, sama *govorica*, da jo ljubim. Ve že noč, ki bridko sliši zdihováti me brez spanja, ve že svetla zarja, dneva *porodnica*, da jo ljubim. Ve že jutro, ve že poldne, ve že mračni hlad večera tiho tožbo moj'ga bled'ga, vel'ga *lica*, da jo ljubim. Prebival'sča moj'ga stenam, mirni je samoti znano, tudi nepokoju mesta ni *novica*, da jo ljubim. Ve že roža, ki pri poti, koder draga hodi, rase, ve že, ki nad potjo leta *ptica*, da jo ljubim. Ve že mokri prag nje hiše, vsaki kamen blizu njega, ino ve, ki mimo vodi me *stezica*, da jo ljubim. Ve že vsaka stvar, kar vedet' in kar slišati od mene, in verjeti noče draga mi *devica*, da jo ljubim.

France Prešeren (1800 -1849)

Februar je kratek, a dogajalno živahen: od dneva slovenske kulture preko valentinovega, praznika ljubezni, do šaljivosti pusta. V genialni Prešernovi poeziji je najti vse: tako romantično zazrtost v nebo kot zasidranost v trdna tla, tako utopijo kot življenjsko streznitev, tako idiličnost kot humornost. Včasih celo v eni pesmi oziroma v enem samem ciklu. To velja za Gazele, ki ob antičnih reminiscencah ali mitoloških namigih (1, 4, 5) premorejo več kot ščepec vsakdanjega, tudi če hočete, praktičnega (6, 7), pa tudi sproščeno nagačevega (2). Gre v njih za pesniško dvorjenje ali za preizkušanje v pesniškem mojstrstvu, obvladati zvrst orientalskega izvora in jo ponuditi v slovenski preobleki, za iskreno izpoved zaljubljenega poeta ali za umetelno literarno vajo? Pomembno je ob branju ali poslušanju biserov, ki se kot rime v tretji gazeli nabirajo na pesniško ogrlico, začutiti tisti *quid*, ki poščegeta čustva, ki nagovori srce, da v njem zabrnijo najsubtilnejše strune. Slovenci, posebno na našem burjastem zahodnem robu lepe slovenske pokrajine, ob Prešernovi liriki še bolj čutimo tisto posebno iskrico, ki nam ogreje srce. Tretja gazela, ki jo prežarja eno samo ljubezensko hrepenenje, se uglašuje na struno vztrajnosti. Ljubezenski ogenj ne ugasne, ne usahne, nasprotno: kot v večnem krogotoku se v sedmih dvostisjih kar osemkrat ponovi čudoviti refren ... *da jo ljubim*. Goreča že(lj)a po ljubezni, upanje, da bi ljubljena končno priznala in sprejela čustvo, ki je vsem jasno kot beli dan, se vgrajuje v prostor in čas: v stene pesnikovega prebivališča in v živahno, opravljivo meščansko okolje. Z

Antoon van Dyck: Amor in Psiha, 1638 - 1640, olje na platno

druge strani zadobiva človeške lastnosti poosebljena narava. Ob mokrem pragu njene hiše postaja zavesten poznavalec (vsem znane) skrivnosti vsak kamen, prav tako vedo za neuslišano koprnečo ljubezen stezica, rože in ptice. Pesnik čuti sozvočje v naravi.

Vgrajenost v časovni okvir se v neizbežni (nepo)polnosti hrepenenja izraža s ponavljanjem (*anaforo*) in s stopnjevanjem (*klimaksom*). *Ve že noč... / ve že svetla zarja... / ve že jutro, ve že poldne, ve že mračni hlad večera /... vsepovsod in vedno, ob vsaki uri dneva ljubezen*. O njeni večni moči poje tudi motto, s katerim je Prešeren pospremil prvo objavo cikla leta 1833 v listu Illyrisches Blatt. *Ljubezen je bila, / ljubezen še bo, / ko tebe in mene/ na svetu ne bo*.

S pogledom, usmerjenim v Prešerna: gazela je mojstrsko prepletena, krasna *ljubezenska* izpoved, kot bi si jo želela vsaka (*za*)*ljubljena* ženska. S pogledom, usmerjenim v Valentinov praznik: naj ta pesniška popotnica spremlja vse *ljubeče*, tudi vse *ljubitelje* in *ljubitelje* poezije, slovenske besede in kulture. Kot *ključ (od) korenin*, ki ga ljudska modrost pripisuje sv. Valentinu, naj nas pospremi v čas pomladnega prebujanja in rasti.

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

6

Klavorin ali Klavorov, Vasjin ali Vasjev?

Za osebnost Primorske leta 2016 sta bila 21. januarja 2017 razglašena pobudnika postavitve doberdobskega spomenika slovenskim vojakom, Igor Komel in Vasja Klavora. Zakaj se ta podatek omenja v Jezikovnici? Ime in priimek Vasja Klavora sta namreč zanimivi slovnični vprašanji, ki nemalokrat povzročata preglavice, ko je treba ime in priimek sklanjati ali iz njiju tvoriti svojilni pridevnik. Je torej prav Klavorin ali Klavorov, Vasjin ali Vasjev, beremo o Klavori ali Klavoru?

Večina slovenskih priimkov je moškega spola, npr. Kovač, Novak, Komel, Sedmak itd. Nekateri priimki pa so samostalniki ženskega spola in še zlasti na Primorskem jih ni malo. Poleg Klavore se na hitro spomnim še na priimke: Kleva, Košuta, Rebula, Štoka in Švara. Pavle Merku' pa v svoji knjigi *1300 primorskih priimkov* med drugimi navaja še: Andronja, Baša, Batista, Batistuta, Bedina, Belina, Benčina, Berka, Bernava, Blažica, Blažina, Bradica, Brana, Bratina, Budica, Budihna, Burja, Caharija, Cenda, Cunja, Čampa, Černeka, Černoja, Černuta, Dobrila, Draginja, Drekonja, Durja, Duša, Fajdiga, Ferfolja, Ferluga, Franca, Glavanja, Glavina, Grdina, Gubana, Hvala, Hvalica, Jakša, Jurca, Kenda, Klama, Klinja, Kobilica, Kodra, Konda, Koprija, Kosmina, Kračina, Kravanja, Kravina, Lavriha, Lipanja, Lisica, Lovriha, Luka, Lukša, Lušina, Magajna in Maganja, Malvazija, Markuža, Maruša, Mihela, Miriša, Miška, Mravlja, Mušica, Mužina, Ota, Pavlica, Pavliha, Pavša, Perica, Peršolja, Petrina, Petruša, Pinosa, Podreka, Pregonja, Quaglia, Raca, Radica, Regonja, Samsa, Sedola, Sekira, Sekirica, Senica, Srna, Sigura, Sima, Skaza, Skubla, Sluga, Sraka, Ščuka, Šetina, Špehonja, Štefula, Štolfa, Šulca, Šulka, Tihonja, Trakonja, Troha, Tropina, Urbanica, Urbanija, Urbiha, Valenta, Velikonja, Vivoda, Vončina, Vuga, Zorza, Živažaja in Živina.

Našteti priimki sodijo v t. i. 2. moško sklanjatev (po vzorcu vojvoda) ali a-jevsko sklanjatev in jih lahko sklanjamo kot samostalnike ženskega spola po vzorcu li-pa (Rebula, Rebule, Rebuli, Rebulu, pri Rebuli, z Rebulu) ali kot samostalnike moškega spola po vzorcu korak (Rebula, Rebula, Rebulu, Rebula, pri Rebulu, z Rebulom).

Priznajmo, da druga možnost ni pogosto v rabi in nam je prav tuja, kajne? Ni pa nepravilna, kot je nepravilno nekaj drugega. Namreč: tvorjenje svojilnega pridevnika iz priimka, ki je samostalni ženskega spola, kot da gre za žensko, ko je nosilec priimka v resnici moški. Kaj imam v mislih? To, da bi namesto pravilnega Klavorova knjiga, ko imamo v mislih knjigo Vasje Klavore, rekli in zapisali Klavorina knjiga. To bi šlo edino v primeru, da bi bila mišljena ženska, npr. Lucija Klavora: *Klavorin sin* je Marko, vendar je priporočljiveje: *sin Lucije Klavore/Klavora* je Marko. Kot lahko vidimo, se, ko gre za žensko, lahko odločimo, ali priimka ne bomo sklanjali (po vzorcu: Marija Novak, Marije Novak, Mariji Novak – Lucija Klavora, Lucije Klavora, Luciji Klavora) ali pa ga bomo, kar je izjemoma dovoljeno ravno pri priimkih, ki

so ženskega spola (Lucija Klavora, Lucije Klavore, Luciji Klavori).

Moška imena, ki se končujejo na -a, tudi sodijo v 2. moško sklanjatev kot uvodoma našteti priimki. Zato lahko sklanjamo: *Vasja, Vasje, Vasji, Vasjo, pri Vasji, z Vasjo* in *Vasja, Vasja, Vasju, Vasja, pri Vasju, z Vasjem*. Druga možnost nam spet ni najbližja, kajne? Pogosto je napačno tvorjen svojilni pridevnik: Mitjin namesto pravilnega Mitjeva.

Pravilno tvorjenje svojilnega pridevnika pomembno, ko gre za imena, ki jih nosijo tako moški kot ženske: Vanjev je pravilno, ko gre za moškega, Vanjin pa, če je mišljena ženska. Enako še: Sašev (moški) in Sašin (ženska). Tudi Vasjin ni narobe, če je mišljena ženska; če pa moški, pa je seveda pravilno Vasjev.

Tudi pri tujih priimkih slovanskega izvora se ne bomo zmotili, če bomo rabili Kafkova knjiga namesto napačne oblike Kafkina knjiga ali Krleževa drama namesto napačne oblike Krležina drama. Odgovor na vprašanje, zastavljeno v začetku, seveda je: pravilno je Klavorov, Vasjev in o Klavori, pa tudi o Klavoru, čeprav je malo manj v rabi.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si.

DSI Večer o katoliških medijih

Spodbuden doprinos mladih

Klasični ponedeljkov večer v Društvu slovenskih izobražencev je 30. januarja postregel s svežino mladih, bi lahko zapisali pod kulturni večer, ki se ga je udeležilo veliko ljudi, posvečen pa je bil katoliškim medijem in seveda prenovi Mladike, ki letos praznuje 60 let stalnega izhajanja. Prof. Tomaž Simčič, ki je večer vodil, je najprej predstavil duhovnika, urednika revije Ognjišče ter mag. komunikologije Boža Rustjo, ki je podal uvodno misel. V bistvu je mag. Božo Rustja razčlenil današnje medije, jih razvrstil med medije nacionalne, komercialne in institucionalne, občestvene narave, verski spadajo med zadnje. Poudaril je, da morajo biti verski mediji v službi evangelija, predvsem pa naj ne bi problematizirali Cerkev, temveč jo predstavljali. Izpostavil je dejstvo, da današnji človek izve več o veri in Cerkvah sami iz drugih medijev, ki poročajo predvsem o škandalih in stranpoteh, kar nam vsem mora dati misliti, zato moramo biti katoliški mediji drugačni: pričati, pisati in poročati moramo o pravi podobi Cerkev in ne kot drugi, ki izkrivljajo dejstva in namene Cerkev. Urednik Mladike Marij Maver je orisal nastanek Mladike, ki je že od začetka hotela biti kulturna revija in je to ostala do današnjih dni; povedal je, da imajo stalne naročnike, okrog 1200 jih je, o pre-

novi Mladike pa je dejal, da bo čas pokazal, kako se bodo novosti obnesle in prijele. Skrbi ga predvsem dejstvo, da pošta ne deluje dobro, da se po cerkvah revija ne prodaja več, kot je tudi dejal, da bi morali razmisliti o novih poteh distribucije. Metka Šinigoj je orisala svojo rubriko v prenovljeni Mladiki, *Naš utrip*, v kateri skuša prikazati veličino in garaško delo prostovoljcev v naši sredini na področju kulture, Lucija Tavčar je postavila predvsem bogastvo Mladike v tem, da ni zaprta v naš prostor, ampak lahko tudi mladi prinašajo svoje znanje in poznavanje iz Slovenije, Koroške, pač s celega sveta. Urška Petaros pa zdaj ureja prilogo Rast v Mladiki in je na večeru v DSI izpostavila predvsem veliko število mladih sodelavcev, ki so pristopili k sodelovanju lansko leto, iz skupine MOSP, kjer so imeli delavnice za mlade sodelavce in časnikarje, na katerih je bilo več deklet kot fantov. Vse tri mlade urednice so izpostavile pomen sodobne tehnologije, ki omogoča,

da lahko večje število mladih sodeluje pri Mladiki, medtem ko je Breda Susič, ki ji gre velika zasluga za prenovno Mladike, poudarila predvsem cilj, da bi z novo Mladiko lahko naredili več, zato si prizadevajo pridobiti nove sodelavce, zato so si zamislili novo grafično podobo, tudi zato so uvedli raziskovalno novinarstvo, o katerem pa je urednik Maver de-

men prostovoljnega, neplačanega dela, medtem ko je Breda Susič naglasila še dejstvo, da se je okrog "nove" Mladike zbrala lepa skupina sodelavcev, še nikdar jih ni bilo toliko, prvi obračun pa bodo naredili ob koncu leta. Našemu uredništvu se je zahvalila za pomoč, naš odgovorni urednik Jurij Paljk pa je povedal, da se prav krogu sodelavcev Mladike lahko iskreno zahvali, saj so še posebej zadnje čase veliko pomagali, ko je bilo zaradi zdravstvenih problemov veliko težav v tržaškem uredništvu našega tednika. Sodelovanje je na osebni ravni in to je lepo, je dejal, saj si vsi prizadevamo za

mnenja, da so se časi spremenili, morali bi več vlagati v prisotnost na spletu, v sodobne tehnologije, predvsem pa se posluževati socialnih omrežij, član SSO in predsednik ZSSDI Ivan Peterlin pa je povedal, da je izvršnemu odboru SSO predlagal, da bi ustanovili poseben sklad za mlade časnikarje, predvsem pa je prevladalo mnenje, da se morajo tudi katoliški mediji stalno posodabljalati, biti v koraku s časom, sicer bodo izgubili mlade in ljudi srednjih let, ki časnikov skorajda ne kupujejo več. Paljk je opozoril na dejstvo, da se na svetovnem spletu s časniki še ne da služiti tako, da bi se s tem časniki sami vzdrževali, Lucija Tavčar pa je slikovito povedala, da je svetovni splet ključnega pomena za prihodnost vseh klasičnih tiskanih medijev in bo zato potrebna preve-tritev povsod, kajti mladi berejo povsod in vedno ter skoraj izključno na prenosnikih, dlančnikih ter pametnih telefonih.

Večer v DSI je bil lep predvsem zaradi svežine novih sodelavcev Mladike in zaradi treznega razmišljanja o prihodnosti. Če je pri nas prisotna zadnje čase predvsem "parola" o združevanju, je večer pokazal, da je prava pot predvsem v vzajemnem sodelovanju in medsebojni pomoči, predvsem pa je bil večer lep prikaz prenovljene Mladike, ki ji tudi mi kličemo: "Srečno!"

ZUT

28. Tržaški filmski festival

Zanimanje so vzbudili tudi slovenski filmi

Tržaški filmski festival (TSFF), ki se je komaj končal, je nosil pomenljiv podnaslov "projekt alpe adria cinema in Annamarie Percavassi". Predsednica združenja Alpe Adria Cinema, Cristina Sain, ki je nosila glavno organizacijsko breme, se je na odprtju spomnila tudi sopotnice in sodelavke Annamarie Percavassi, **Roselle Pisciotto**, ki je preminila v začetku 2017. Bila je med ustanovitelji tržaške Cappelle Underground, skupaj z Annamario in raznimi prijatelji, tudi z možem Cesarom Picciotto, s katerim se s še drugimi navdušenci konec 80. let ustanovila zadrugo Bonaventura, ki upravlja gledališče Miela. Temeljita prenova tržaških filmskih in drugih kulturnih prireditelj ter let, od festivala ZF do Hiše filma v Domu pristaniških delavcev, ne bi bila mogoča tudi brez njenega plodnega in zakulisnega prizadevanja. Popolnoma se je posvetila gledališkemu in umetniškemu delu v Mielu, od proslavljanja Satieja do Joycevega Uliksesa, a ni manjkala niti pri projekcijah in na festivalskih dogodkih vse, dokler ni zbolela. Za svoje vsestransko delo je l. 2013 prejela srednjeveški pečat mesta Trst.

Slovenski in povezani filmi

Ljubiteljem slovenskega filma bo ostala v spominu letošnja izdaja TSFF, saj je bilo na sporedu kar precej slovenskih naslovov. Graški režiser Peter Zach je prvi predstavil dokumentarec v nemško-slovenski koprodukciji **Brezmejno**, ki s pomočjo lepih posnetkov in stihov pesnika Aleša Štegerja obeleži različna okolja in zgodbe vzdolž slovenske meje, od kamnitega Zazida ob hrvaški meji, Piranskega in Tržaškega zaliva do Krasa (kontovelski gostilničar Andrej Papucci in Boris Pahor), od goriško-novogoriške propustne meje (režiserki Anja Medved in Nad-

polno dvorano Tripovich, da bi potešili interes za film **Trieste, Yugoslavia**. Tržačan Alessio Bozzer je s produkcijo Videosta in pomočjo koscenaristov Giampaola Penca in Giuliane Carbi opravil rekonstrukcijo zlatih let "emporija ob Russem mostu" za kupce iz cele Jugoslavije. Ob arhivskih posnetkih spregovorijo številni pričevalci, od znanih, kot so Rade Šerbedžija, Goran Bregović, Slavenka Drakulić, do manj znanih kupcev iz nekdanje SFRJ, do krajevnih opazovalcev, kot so časnikarja Claudio Erne', Pierluigi Sabatti in fotograf snemalec Sergio Ferrari. Tudi uspešnica iz De Nirovega Tribeca festival, **Houston, imamo problem**, je bila lepo sprejeta. Paradokсна in sugestivna pripoved režiserja Žige Virca, na osnovi resničnih posnetkov in dejstev ter fiktivske filmske rekonstrukcije okrog

namišljenega ali resničnega vesoljskega programa Titove Jugoslavije in stikov z ZDA Kennedyja in njegovih naslednikov, je prevzela tudi tržaško publiko. Paradokšno, šest let po dokaj polemični predstavitvi v Trstu njegovega prvenca **Trst je naš**.

Pravi dogodek je bila predstavitev prvega celovečerca Marka Sosića **Komedija solz** v Mielu, ki so jo do zadnjega kotička zapolnili zlasti poznavalci in cenilci vsestranskega tržaškega umetnika, v prvi vrsti gledališčnika in pisatelja. V bistvu komorna pripoved o soočanju in čustvenem pingpongu med nepokretnim, ostarelim Albertom in družinsko pomočnico Ido, ki prihaja iz bližnje Istre, je povod za razmislek o običnih temah, kot nostalgija po neizživetih, ranjeni mladosti, a tudi stik z drugačnim, pa čeprav govori tvoj ali bližnji jezik. Dobra igra Iva Barišića, upokojenega igralca SNG Nova Gorica in Marjute Slamič, članice istega gledališča, ki smo ju že cenili v Oleottovem **Zoranu**, je v oporo skoraj stilizirani režiji, ki spominja na francosko novovalovski poetiko vsakdana. Potem je bila slavnostna projekcija restavrirane izdaje klasičnega dela Franceta Štiglica **Dolina miru** iz 1957, nagrajena v Cannesu. V tekmovalnem sporedu pa je bil prikazan najnovejši film starega znanca tržaškega festivala Damjana Kozoleta **Nočno življenje**. Minimalistično in pretežno psihološko zasnovana zgodba urbanega *noira*, ki se navdihuje po resničnem dogodku, zagonetni smrti-umoru znanega ljubljanskega profesionalca, ostane nekam nedorečena. Avtor, ki je z nekonvencionalno filmsko govorico preresetal razne odprte rane slovenske družbe, je tu izpostavil zanimivo "štimumo", ki je pa ni razvil.

Podobno nas pusti, tako rekoč žejne prek vode, hrvaški film **Takva su pravila** (Takšna so pravila) Ognjena Sviličića, ki prikaže nerazumljivo smrt najstnika po pretepu in prav tako nerazumljivo maščevanje očeta, pravzaprav obeh staršev, ki sta doslej sprejemala vsa pravila družbe, a jima je bridka izkušnja vse sprevrgla. Na eni strani hipermoderna novokapitalistična Ljubljana, na drugi zagrebška mestna arhitektura, na las podobna Ljubljani in vsem ostalim mestom jugoslovanskega booma, odražajo

iste dileme postsocialistične in postjugoslovanske tranzicije, isto družbeno anemijo, ki je nastopila v novonastalih državah in iz katere se niso izvlekle. Protagonist Sviličićevega filma, znani igralec Emir Hadžihafizbegović, bi moral biti v Trstu na osnovi sodelovanja z gledališčem v Miljah, ki že drugo leto prireja zanimivo sezono, namenjeno sodobnemu gledališču.

Še drugi dogodki in filmi

Tržaški festival sodeluje še z drugimi partnerji, zlasti pri spremnih dogodkih. Npr. v okviru projekta tržaškega društva Cizerouno "Varcare la Frontiera" so predstavniki društev iz Veneta **Viaggiare i Balcani** in **Mozaik**, Leonardo Barattin,

formans" Nine Alexopolou in Nike Furlani **Sirene Fluide**. V galeriji Double Room, v ul. Canova 9, pa je bila še skupinska razstava **Sirene Queer**: risbe Zima Stanco, foto Nika Furlani, animacija Daria Tommasi, skulptura Fiore de Henriquez, ki bo trajala vse do 30. marca. Umetniški del je usklajeval kritik Massimo Premuda, ki je s filmsko kritičarko Milo Lazić sodeloval tudi pri dogodku, posvečenem Pieru Paolu Pasoliniju. Na tem so spregovorili odgovorna iz študijskega centra P. P. Pasolini in Casare Angela Felice ter pisatelja Paolo Merlini in Massimo Silvestri o potovalnih knjigah (rimsko založbe Exorma) po Italiji po vzorcu slavne časopisne reportaže "La

lunga strada di sabbia", ko je Pasolini s svojim Fiatom 1100 leta 1959 obkrožil ves polotok od Genove do Milja. Belgijski režiser Gilles Coton je pol stoletja potem (2010) posnel po pisateljevih sledih lep dokumentarec, ki se prične v Liguriji in se konča pri Lazaretu, od tod naslov filma **Qui fi-**

nisce l'Italia (Tu se konča Italija), po zadnjem stavku Pasolinijeve reportaže. Še nekaj naslovov iz festivalske beležnice. V prvi vrsti avtobiografski obračun gruzijskega vojnega dopisnika Alexandra Kvatašidzea **See You in Chechnya** (Na-svidenje v Čečeniji), iskrena in ganljiva montaža fotografij in posnetkov iz glavnih vojnih žarišč zadnjih 15 let, srečanj s kolegi, umrlimi in preživeli. Lep bolgarski film **Slava** Kristine Grozeve in Petra Valcharova, ki spregovori pošteno o postsocialistični tranziciji, s prepričljivo povzpnetico Margito Goshevo in čudaškim protijunakom Stefanom Denolyubovom. Razgaljiv avstrijski dokument **Ein deutsches Leben** (Nemško življenje) o Göbbelsovi tajnici, 103-letni Brunnhilde Pomsel, ki je prav te dni umrla; dolgi črno-beli filmski intervju so realizirali režiserji Christian Krönes, Olaf S. Müller, Roland Schrotthofer, Florian Weigensamer. In zadnji, posthumni film Andrzeja Wajde, **Powidoki** o poljskem slikarju, žrtvi povojnega stalinizma, Władysławu Strzemińskemu, ki podobno kot prejšnji **Katyn** občuteno posega v prikrita tolmune poljske zgodovine.

Davorin Devetak

Z leve: B. Rustja, M. Maver, M. Šinigoj, L. Tavčar, U. Petaros in T. Simčič (foto JMP)

Houston, imamo problem

Tiziana Masola in Iva Scarpa, orisali zanimiv projekt o kulturnem turizmu v državah nekdanje Jugoslavije, Albanije, Romunije itd., namenjen izletom posameznikov, skupin in šol v te kraje. Ob vodenju Massimiliana Schiozzija (Cizerouno) so predstavili drugo izdajo knjige Eugenia Berre "**Scoprire i Balcani, Storie, luoghi e itinerari**", v kateri so obdelane ne zgolj krajevne, ampak tudi kulturno-literarne, kulinarične, etnografske idr. zanimivosti.

Za isti projekt in zaradi letošnje vezne niti **Siren** - Morskih deklic je bilo v Skladišču idej več razstav. Zanimiva je bila tista o posnetkih **Maria Magajne**, v sodelovanju z NSK, z raznih tržaških filmskih prizorišč, od velikih portretov Claudie Cardinale, Silvine Mangano in Mire Sardoč do snemanj znanih filmov, kot sta Bologninijev **Semilita** in Babičev **Tri četrtine sonca**, ali do bolj pogrošnih italijanskih in mednarodnih produkcij, ki so se snemale v improviziranih ateljejih tržaškega velesejma in bližnji Istri. Tu so bile še razstave umetnikov Uga Pierrija, Alda Šbadigla in neapeljske fotografije Dilette Allegre Mazza, inštalacija Stefanie Casini **Mare nostrum** in "per-

S 1. strani

Z besedo do srca

“Vse to je ena sama ljubezen” se je glasil naslov slavnostne akademije, ki ni želela biti “predavan-je” o zgodovini Radijskega odra, temveč je s temo ljubezni -do osebe, jezika, našega območja, besede -povezala zvočne zapise, fotografije, zgodbe, osebe, pričevanja. Z lahkim korakom so člani RO pospremili gledalce skozi zgodovino, a z nastopajočimi vseh generacij zelo jasno prikazali predvsem sedanost in pogled v prihodnost. Radijski oder je teater brez scenografije, brez kostumov, tudi brez gibov. Prireditelji so imeli tudi tokrat na voljo predvsem glasove: tiste posnete, iz petdesetih in šestdesetih let, a tudi glasove sedanjih članov, ki so stopili pred mikrofone velikega, priložnostnega “snemalnega studia” na velikem odru, kjer so besede lahko

živo pianista Aljoše Starca. Video je podpisal Antonio Giacomini. Minimalističen, a okusno sestavljen okvir (scenografijo si je zamislil Andrej Pisani) je ojačil sporočilo besede oz. glavnega “junaka” lepe zgodbe Radijskega odra, tistega teatra, ki ni deležen aplavza in niti ocene, za katerega je glas negibnega igralca pred mikrofonom edino sredstvo umetniške izpovedi. Ta je bila ena od mnogih, globokih misli, ki jih je slavljencu z laskavi in pristranskimi besedami poklonil gost Evgen Bavčar. Njemu je Radio Trst A od leta 1956 dalje pomenil priložnost za poslušanje najbolj

so z mojstrskim podajanjem besedil spodbujali domišljijo poslušalcev. Ne nazadnje je z njimi lahko “prebral” veliko literarnih in dramskih del, saj je radijsko sredstvo za slepe osebe toliko bolj pomembno.

Na ekranu se je zavrtelo tudi sporočilo avtorja in režiserja Janeza Povšeta, ki je s sodelovanjem pri RO razumel, da je radijska “omejitev” lahko tudi priložnost, saj omogoča hitre in pogoste menja-

širil “svobodno umetniško sporočilo prek meja” tako, da je ljubezen preobrazil v kulturno poslanstvo.

Scenarij Maje Lapornik je v omejenem času prireditve prikazal široko paleto avtorjev, katerih dela so zaživela na radijskih valovih z glasovi članov RO: Alojz Rebula, Boris Pahor, Miroslav Košuta, Bo-

sta pričala nastopa danes poklicnih igralcev Patrizie Jurinčič in Jureta Kopušarja.

Po akademiji, ki sta jo s srečno roko režirala Maja Lapornik in Andrej Pisani, se je prireditve nadaljevala z dolgo vrsto zahval in čestitk. Predsednik SSO Walter Bandelj je čestital Radijskemu

odru in se članom zahvalil, ker vztrajno gojijo slovensko besedo, krščanstvo in skrbijo za mladino. Nazadnje je bila še podelitev dveh posebnih priznanj dolgoletnim članoma RO: Ivanu Bužecanu, ki sodeluje od leta 1950, in Ivanu Makucu, ki je začel snemati leta 1957.

Foto damj@n

dopolnjevali posnetki s fotografijami igralcev in režiserjev na delu, a tudi s podobami narave ali Trsta, ambientalni zvoki ali igranje v

aktualnih novic, značilnega izražanja tržaških “aristokratov” kot tudi “igranja življenja” modernih rapsodov Radijskega odra, ki

ve zunanjih prizorišč, a tudi prodorno poglobljanje v pokrajine srca. Akademija je imela več slavnostnih govorikov, ki so pravzaprav imeli bolj hvaležno vlogo pričevalcev. Profesor Jože Faganel je poslanstvo Radijskega odra postavil v širok kontekst pomena zapisane, tiskane in posnete besede, ki spremlja zgodovino človeštva (saj “verba volant, littera scripta manet”) in ponese ustno izročilo v svet, a ga tudi ohranja skozi čas. Radijski oder se je zapisal posneti besedi in je po radijskih valovih

ris Pangerc, a tudi Ajshil, Sofokles in Boris Pasternak. Verzi Toneta Pavčka pa so uvedli in končali uradni del prireditve. Nekatera besedila so nastala ravno za to priložnost: prisrčna pripoved Saše Martelanca o zgodbi gospe Justine in prizorček Lučke Susič v režiji Manice Maver, s katerim je RO v simpatičnem prizoru o iskanju talentov prikazal posodobljeno govorico in motivacijo svojega podmladka. Otrokom in mladim so namenjene tudi izvenradijske dejavnosti: Gledališki vrtiljak, Mala gledališka šola in tečaji lepe govorice. Med ekranom in odrom so se na slavnostnem večeru zvrstili mnogi, prepoznavni protagonisti Radijskega odra. O tem, da so se iz te ljubezni rodile tudi pomembne življenjske in poklicne odločitve,

Foto damj@n

Obvestila

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 14. februarja (kot vsak drugi tork v mesecu), ob 16.15 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo), tudi v duhu 25. svetovnega dneva bolnika (11. 2. 2017); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

V nedeljo, 19. februarja 2017, bo v Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli 29) ob 16. uri Prešernova proslava, ki jo prireja društvo Rojanski Marijin dom v sodelovanju z Glasbeno matico in Klubom prijateljstva. Toplo vabljeni!

Osebn razstava del slovenskega slikarja Staša Kleindiensta bo na ogled do 4. marca v prostorih Atelier Home Gallery v palači Panfili, ul. della Geppa 2 (3. nadstropje), v četrtek, petek in soboto od 18. do 20. ure.

Možni so tudi obiski po dogovoru: info@atelierhomegallery.org

Gospa z izkušnjami išče delo: likanje, pospravljanje in pomoč starejšim. Zaželjena okolica Opčin, Bazovice ali Doline. Tel. št. 00386 41 297566.

Iščem delo, zelo rada likam in imam pri tem izkušnje. Delo lahko opravljam tudi pri vas doma. Sem upokojenka iz Kozine, znam pogovorno italijanščino. Več informacij na mobli 00386 40 621424, za Slovenijo: 040 621424.

Darovi

Na nedeljo katoliškega tiska so verniki pri Novem sv. Antonu nabrali 165 evrov za Novi glas.

V spomin na prof. Nedo Jevnikar daruje Grazia Seražin Gerdol 50 evrov za Slovensko dobrodelno društvo.

Za Društvo rojanski Marijin dom daruje Alma Trobec 30 evrov.

Ob dnevu slovenske kulture

MoPZ FANTJE IZPOD GRMADE in ZALOŽBA MLADIKA

vabita na

predstavitve knjige **Martina Breclja**

ANATOMIJA POLITIČNEGA ZLOČINA

z avtorjem se bo o delu pogovarjal Primož Sturman

petek, 10. februarja, ob 20.30
na sedežu zborov v Devinu

Dvojezična empatija s slovenskim piscem

Ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu, prireja tržaška Slovenka, Elena Cerkvenič, diplomirana iz tujih jezikov in literatur na fakulteti za filozofijo in leposlovja univerze v Trstu, habilitirana za poučevanje nemščine na srednjih in višjih srednjih šolah, zaposlena kot operaterka za podporo med enakimi na področju psihiatrije, v sodelovanju z Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije, dvojezično srečanje V empatiji z avtorjem. Srečanje bo **v petek, 10. februarja, ob 18.00**, v tržaškem mestnem središču, v dvorani Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček, v ulici Giacinto Gallina 5 (III. nadstropju). Gre za dvojezično pobudo, ki bo nudila udeležencem priložnost, da se približajo, na interaktiven empatičen način ter v sproščenem prijateljskem vzdušju, slovenskemu sodobnemu avtorju Dragu Jančarju in njegovemu romanu To noč sem jo videl ter se o tem pogovorijo.

Aleš Novak, direktor Javne agencije za knjigo Republike Slovenije, bo prisoten na srečanju in bo pozdravil udeležence. Srečanja se bo udeležila prof. Veronika Breclj, prevajalka Jančarjevih del. Nastopil bo violinist Vanja Zuliani, učenec na Glasbeni matici v Trstu, iz razreda profesorja Vasilija Meljnikova. Izvajal bo Adagio iz prve Sonate za violino solo BWV 1001 Johanna Sebastiana Bacha.

Na srečanju bodo sodelovali profesorica Olga Lupinc, članica Slavističnega društva Trst - Gorica - Videm, in člana slovenskega tržaškega Društva Radijski oder, Nejc Kravos in prof. Marijan Kravos.

Vabljeni so bralke in bralci, da se udeležijo dvojezičnega srečanja ter sproščeno izrazijo svoje misli, komentarje, vtise o romanu.

Namen srečanja V empatiji z avtorjem je predvsem v tem, da bi na večeru, ki ima značilnost sproščenega dvojezičnega soočanja in druženja, širili v Trstu poznavanje, aktivno branje in komentiranje literarnih del naših avtoric in avtorjev, predstavnikov sodobne slovenske književnosti, ki so prevedena tudi v italijanščino. Pobudo podpira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

Izvodi Jančarjevega romana, ki jih je organizatorica srečanja Eleni Cerkvenič poklonila Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, naj bi v Trstu čim več “krožili” od bralke do bralke, od bralca do bralca; organizatorji srečanja želijo, da bi se za Jančarjev roman in za sodobne slovenske avtorice in avtorje ustvarilo zanimanje in se še naprej širilo živo poznavanje, aktivno branje in komentiranje literarnih del naših sodobnih avtorjev. Zanimanje za pobudo kaže Mestna knjižnica – Biblioteca Civica Attilio Hortis, ki ima sedež v Trstu, v ulici Madonna del Mare 13. V Mestni knjižnici Biblioteca Civica Attilio Hortis so na razpolago uporabnikom izvodi Jančarjevega romana.

MOSP Časnikarski in mednarodni krožek

Delavnica ličenja in – v kratkem – evropsko obarvan teden

Ličenje, tema ki zanimala predvsem najstnice – a ne samo. Dekleta, ki obiskujemo časnikarski krožek MOSP-a in letos poglobljamo temo revij, smo opazile, da se o ličenju razpisujejo v številnih ženskih in dekliskih revijah. Zato smo dale idejo za organizacijo tečaja ličenja. Da bi se same kaj naučile in da bi nastalo gradivo za naše prihodnje članke o tej temi.

Delavnica ličenja je tako potekala konec januarja v profesionalnem kozmetičnem salonu. Vodila jo je estetikistka Jessica Alfarano, ki je na področju ličenja prava strokovnjakinja. V začetni fazi smo se najprej posvetili tehnični bazi ličenja, in sicer koži. Treba je vedeti, da preden se posvetimo kateremu koli make-upu, moramo najprej poskrbeti za pravo oskrbo kože. Potrebna je vsakdanja higiena, še posebno pa nega obraza. Kožo moramo v tem letnem času zavarovati pred mrazom, poleti pa zaščititi pred močnimi sončnimi žarki z različnimi kremami. Kar pa je res bistveno za vsako žensko, je vlažilna krema. Njene sestavine kožo na-

vlažijo in nahranijo. Tako ima koža tudi lepši videz, make-up bo tako dolgotrajen in z negovano kožo se bo zdel bolj profesionalen. Dobro moramo poznati tudi svoj tip in barvo kože, saj bomo na podlagi tega izbirali ustrezna ličila. Preidemo torej na ličenje. Estetikistka nam je predstavila dva na-

roma podlago za ličenje. Nato s korektorjem prekrijemo nepravilnosti in si obraz namažemo s pudrom. Po končani podlagi preidemo na oči. Z dvema različnima barvama senčil poudarimo oči, na trepalnice pa nanesemo maskaro. S temnim svinčnikom izoblikujemo obrvi in čisto na koncu nanesemo na ustnice zaželjeno barvo rdečila.

Drugi način make-upa pa bomo upoštevali redkeje, saj je bolj izrazit in markanten. Poleg baze bomo lahko s t. i. tehniko “countouring” popolnoma spremenili obliko obraza ali poudarili določene poteze na škodo drugih. Na oči pa bomo narisali črno črto eyelinerja in si nanesli še tretje senčilo, ki bo oči še bolj poudarilo. Ta stil make-upa je primernejši za posebne dogodke, kot na primer za žur ali foto-session. Pred koncem delavnice nam je Jessica posredovala še nekaj koristnih nasvetov, kako naj se naličimo za različne priložnosti. Za vse prisotne je bila delavnica res koristna in zanimiva, saj smo se veliko naučile in pridobile

Foto Veronica Piredda

čina ličenja, in sicer tista dva, ki sta trenutno najbolj popularna med dekleti.

Prvi način je preprost in naraven, uporabljamo ga lahko vsak dan. Primeren je za dnevne dejavnosti, kot so na primer šola, delo ali pa zmenek. Ta make-up nam ne bo odvzel veliko časa, saj je ličenje hitro in preprosto: na obraz nanesemo najprej t. i. “primer” ozi-

senčilo, ki bo oči še bolj poudarilo. Ta stil make-upa je primernejši za posebne dogodke, kot na primer za žur ali foto-session.

Pred koncem delavnice nam je Jessica posredovala še nekaj koristnih nasvetov, kako naj se naličimo za različne priložnosti. Za vse prisotne je bila delavnica res koristna in zanimiva, saj smo se veliko naučile in pridobile

Veronika Bordon – časnikarski krožek MOSP

Poslovila se je slikarka Stanka Komac Šraj

Njene slike so dokument o kulturni krajinski dediščini

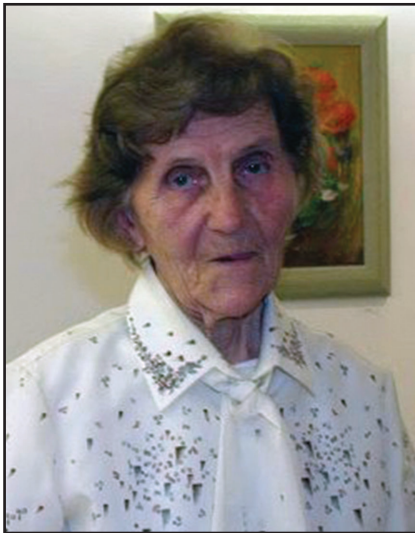
V Bovcu se je v 97. letu starosti poslovila akademska slikarka Stanka Komac Šraj, nekdanja likovna pedagoginja v Postojni, sicer sorodnica pokojnega Maksa Komaca iz Gorice. Svojo najbolj plodovito umetniško pot je nadaljevala po vrnitvi v Bovec, kjer se rodila l. 1920. Pomembno je prispevala h kulturi na Slovenskem in zlasti na Bovškem in Postojnskem. Bila je zvesta udeleženka bovških slikarskih kolonij. Po odhodu v pokoj je delovala v domačem kraju in leta 2001 prejela občinsko priznanje, leta 2010 pa plaketo Občine Bovec.

Po osnovni šoli v Bovcu je najprej v Gorici končala petletno umetno-obrtno šolo. Kasneje je študirala v Benetkah. Po vojni je študij nadaljevala na Likovni akademiji v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 1949. Zaposlila se je kot likovna pedagoginja v Postojni, kjer je na osnovni šoli in gimnaziji poučevala celih 30 let. V prostem času je rada prihajala k reki Pivki in jo upodabljala v različnih likovnih tehnikah. Blizu so ji bili tudi drugi primorski motivi in ljubezen do cvetnega tihožitja. Po vrnitvi v Bovec se je obenem vrnila k svoji ljubezni, Soči, ki jo obdajajo visokogorje in pisani travniki. Nedaleč od svojega domačega praga je risala rože v vrtovih, upodabljala bovško arhitekturo, tihožitja na značilnih bovških dvoriščih (ugrad'h), obdanih s sosednjimi hišami, z obvezno "kašto" (koritom za pranje perila, točenje vode za kuho in posebno korita za napajanje živine), pri kateri je potekalo družabno življenje soseseke; k njenim motivom spadajo tudi upodobitve domačih živali. Kot mlada umetnica je naslikala tudi nekaj uspešnih portre-

tov, ki so kazali na dar tudi v tej smeri.

Golo preživetje skozi trda povelja na leta in vendar nostalgija ...

Mlada Stanka je rasla v izjemno hudih razmerah, ko je oče Herman, sicer obrtnik, kmalu po prihodu s fronte v prvi svetovni voj-

ni, za njenimi posledicami, umrl. Skrb za še tri otroke je padla v celoti na ramena matere, šivilje Ane, rojene Klavara. Ko so se bovške družine vrnile iz begunstva, so našle domove porušene, polja razorana s strelskimi jarki, polnimi ostankov granat in drugega vojaškega materiala. Iz ostankov hiš so si naredili zasilne barake in v eni izmed teh se je rodila tudi Stanka. Takšen začetek na robu preživetja je Stanko že v otroških letih utrdil v vztrajnosti in neomajnosti, da je sledila svojemu cilju. Prvo samostojno razstavo je imela v Postojni (1950), prisotna je bila na skupinski razstavi primorskih likovnikov, ki je gostovala v nekaterih primorskih središčih (1963). Svoja dela je dala na ogled tudi na razstavi slovenskih likovnih umetnic (Slovenj Gradec) ter na razstavah žensk-sli-

kark v Piranu. Samostojno je razstavljala tudi v Ljubljani (od 5. do 31. marca 1981, razstavišče Krka) ... in nazadnje dvakrat v Bovcu. Uporabljala je različne slikarske tehnike (olje, tempera, akvarel, risbe s tušem, laviranje itd.).

Pesniška duša se s čopičem priklanja Soči in rožam

Za cikel *Poklon reki Soči* bi bilo mogoče reči, da bi bilo ob njem povsem primerno deklamirati Gregorčičevo hvalnico krasni hčeri planin, v katero je bila slikarka zaljubljena že od otroštva. Sočo opeva s poetično govorico barv in oblik, ko upodablja reko, skale in rastlinje na bregu. Predmet njenega slikanja so pejzaži iz gornje doline reke in tihožitja ob njej. Nasprotno od hladnih, modrozelenih odtenkov vode, skal in rastlinja na bregovih žarijo v toplih rdečih, oranžnih, rumenih in vijoličastih barvah razstavljena tihožitja. Pisane šopke cvetja slikarka, zopet z mislijo na Gregorčiča, poetično poimenuje *"Rože z mojega vrta."*

Stanka Komac Šraj je sodelovala na likovnih razstavah in samostojno razstavljala. Samostojno ali skupinsko je razstavljala na slovenskih in mednarodnih razstavah. S svojimi deli in strokovno pomočjo je sodelovala na desetih slikarskih kolonijah, kasneje tudi na drugih razstavah v Bovcu. Tridesetletno pedagoško delo takšne osebnosti je pri njenih učencih dajalo izvrstne sadove. Leta 2001 je prejela občinsko priznanje Občine Bovec, leta 2010 pa še plaketo svoje rojstne občine, kjer je tudi pokopana. Žal, so se vedno iskrene in prepričljive poteze njenega čopiča za vedno zaustavile, slovenski umetnosti pa so neizbrisno ostala njena dela, ki nam jo bodo ohranjala v trajnem spominu.

MM

KULTURNI DOM GORICA Terzo Teatro

Humoren vpogled v propadlo avstro-ogrsko plemstvo

Ob sanjavih melodijah Straussovih valčkov, ki nas kot lahen, božajoč vetrič ponesejo v sobane nekdanjega cesarskega dvora na Dunaju, se napaja komedija *El tesoro de Franz Josef* (Zaklad Franca Jožefa), ki jo je gledališko združenje Terzo Teatro goriški publiko uprizorilo v Kulturnem domu v Gorici v soboto, 21. januarja 2017. Predstava je bila izvenabonmajska ponudba 26. Gledališkega festivala Castello di Gorizia, ki ga prireja Terzo Teatro iz Gorice, katerega gonilna sila je Goričan Mauro Fontanini, sicer po poklicu splošni zdravnik, a v srcu že od nekdaj ves predan gledališki umetnosti. Komedijo *El tesoro de Franz Josef* je spretno spisal prav Mauro Fontanini, opirajoč se na zamisel francoskega komediografa Jacquesa Devala (1890-1972), ki je avtor nad 40 komedijskih del in je bil zelo priljubljen v obdobju med obema vojnama. Fontanini je, sledeč tisti veji v glavnem tržaških gledaliških ustvarjalcev, ki so radi in še radi zajemajo snov

iz zgodovine slovite habsburške družine, komedijski splet umestil v tržaško mestno središče, kjer se v podstrešni sobi zankrnega hotela na zloglasni ulici Cavana z zadnjimi denarci prebijata skozi življenjski vsakdan nadvojvodinja Avgusta Marija Avstrijska, vnukinja Franca Jožefa, in njen mož Jožef Avgust Habsburški - Lorenski, ogrski in češki princ. Potem ko sta zbežala iz rodne Avstrije, sta vse svoje bogastvo zapravila v igralnici v Monte Carlu in v Grand Hotelu v Parizu. Njima je Franc Jožef pred smrtjo izročil v varstvo tri milijarde kron in dragulje žene Sissi, da bi jih vložila v tržaško banko za potomce habsburške dinastije. Onadva to upošteva in si na vse kriplje prizadevata ohraniti ta "zaklad" in ga pustiti nedotaknjena. Zato se iz revnih razmer prebijata tako, da gresta, seveda pod lažnim ime-

nom, za služkinjo oz. lakaja v nemogoče tržaško meščansko družino. Vse teče gladko, dokler se ne razkrije, kdo pravzaprav sta ... Fontanini, ki ga včasih pero zaneša, da postane dolgozezen, je tokrat s čvrstim dramaturškim lokom orisal dogodivščine ple-

Alessio Bergamasco in Mirjam Pahor

miškega para in vseh drugih nastopajočih likov, ki jih je tudi z režijsko roko dobro karakteriziral. Sočnost jeziku dajata tržaško narječje, v katerem se izražajo nekatere komedijske osebe, a tudi tista

"trda" italijanska izgovarjava, ki razkriva nemški oz. avstrijski izvor dveh glavnih protagonistov. Ta dva lika sta zelo sproščeno in prepričljivo v gosposki, dostojanstveni drži, ki izdaja njuno strogo plemiško vzgojo, posebej Alessio Bergamasco in Mirjam Pahor, ki je res presenetila s svojim suvereno učinkovitim, bleščečim nastopom, ob sproščenih kretnjah in gibih ter elegantnosti in odločnostjo prave plemkinje. Res čudno je, da je ni še "zasnubila" nobena gledaliških ljubiteljskih skupin, v katerih navadno primanjkuje igralcev! Priznati moramo, da so se nastopajoči igralci v komediji *El tesoro de Franz Josef* zelo dobro živeli v zaupane jim komedijske like in

njihovi dialogi so tekli "kot namažani". Vanni Pauluzzo in Marilisa Trevisan sta bila zakonca Miagostovich, tipičen malomeščanski tržaški par. Njunega razvajenega sina Giulia je poosebil Marco Bergamasco. Šepajočo dvorno damo angleškega kralja Jurija V., ki z vedno istim vzklikom dviga oči k nebu vsakič, ko jo kaj razburi, je s humornimi odtenki v mešanici italijanščine in angleščine odigrala Claudia Foscolini in iz nje napravila pravo karikaturu. Zane-marjena sobarica Jole, bolj grobe obnašanja, ki se sicer ne da preliščiti od gospode, je bila Valentina Verzeznassi. S tipično hojo in mimiko je "obilno" hrvaško kuharico v tržaški malomeščanski družini, s smeh vzbujajočo barvito govorico, upodobila Antonella D'Addato, ki je odigrala tudi vlogo baronice Jugovaz, žene direktorja tržaške banke D'Italia. Vincenzo Buttiglieri je z razpoznavnimi značilnostmi odel svojega Italo - Američana, ki si je s petro-

lejem nabral kopico denarja in si domišlja, da bi z lahkoto speljal tudi plemkinjo ... Scenografski podobi prizorišča, na katerem ne manjka portret cesarja Franca Jožefa, dajajo globino in jo bogatijo nadrobno poslikana platna, na katerih se v perspektivi bohoto meščanski salon s stopniščem, pa tudi širi pogled na zaprašeno hotelsko podstrešje. Izpiljeno predstavo bogatijo premišljeno izbrani kostumi, odslakavajoči družbeni položaj nastopajočih oseb. Za kostumski izbor je kot vselej z okusom in pozornostjo na obravnavano zgodovinsko obdobje poskrbela Snežica Černic, ki je ob sebi v zakulisju imela pomočnico Gianni Blason, ob šivalnem stroju pa izvrstno šiviljo Irene Grusovin.

Z dobrodušno ironičnim nadihom obarvana predstava v tekočem tempu nudi prijeten dvourni umetniški užitek in seveda trenutke sproščujočega smeha.

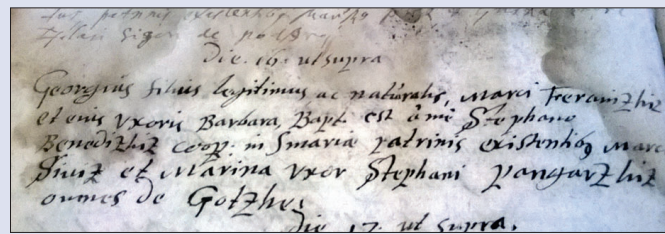
JK

VIPAVSKI PRIIMKI (27)

FERJANČIČ

Ferjančič je vipavski priimek, ki ima svoje gnezdo verjetno na Gočah. Tam smo našli pred skoraj 400 leti prvega Ferjančiča.

Priimek Ferjančič je nastal tako, da so otroci Florjana ali Cvetka dobili dodatek k imenu: Ferjančič ali Florjančič, ali pa Florjan, Florjanc, Florijančič, Ferjan, Ferjanc, Flere. Na Vipavskem se je v naslednjih stoletjih uveljavila

Prva omemba priimka Ferjančič iz leta 1629.

predvsem oblika Ferjančič. Florjančičev je na Goriškem samo 63, medtem ko jih v vsej Sloveniji najdemo kar 613 (največ na Gorenjskem in v Podravju). Florjančičev pa je 77. Ker je v srednjem veku, ko so nastajali priimki, na Slovenskem živel veliko velikih Cvetkov, si današnji Ferjančiči seveda niso vsi v sorodu. So si pa v sorodu nekateri Ferjančiči in Florjančiči. Ali celo s tistimi 957 prebivalci Slovenije, ki imajo priimek Cvetko.

Priimek Ferjančič je primorski priimek. V Sloveniji živi 482 Ferjančičev, od tega 339 na Goriškem (večinoma na Vipavskem). Nastal je iz moškega imena Florjan, ki so ga v

vseh Ferjančičev prav na Gočah ali v okolici. Priimek se pojavlja tako kot Florjančič kakor Ferjančič.

Precej Ferjančičev najdemo tudi na Planini, kamor so verjetno prišli prav z Goč. Planinci so v preteklih stoletjih imeli veliko stikov z ljudmi iz vasi Erzelj, Slap, Lože, Goče, Gaberje, Šmarje, Duplje in

Budanje. Hodili so namreč peš in so bile zato razdalje drugačne kot danes.

Okoli leta 1800 so Ferjančiči živeli v več hišah: Dolenje 15, Koboli 98 in Gorenja vas 77 ter Gorenja vas 83. Ko smo rekonstruirali vse takratne družine, smo imeli nemalo težav. Zakaj? V vseh štirih družinah se je mama imenovala Marija. Dve od

teh sta bili Mariji Kobal, ena je bila Tronta, eno pa priimka ne vemo. V treh hišah se je oče imenoval Jožef Ferjančič, v eni pa Marko. In

vsi trije Jožefi Ferjančiči so imeli vsak svojega sina - Jožefa Ferjančiča. Leta 1811 tako najdemo dva krsta s povsem enakimi podatki: Leta 1811 se je rodil Jožef, sin Jožefa Ferjančiča in Marije. Kateri je kateri? Hvala Bogu (ja, pisar-

no z veliko, ker ne gre za Peruna) je takratni duhovnik v knjigo vpisoval tudi hišne številke. In zato smo po nekaj urah lahko ugotovili, ka-

teri Jožef je pra-praded znanega planinskega vinarja Petra Ferjančiča.

Kot zanimivost pa naj omenimo, da se je eden od treh Jožefov Ferjančičev poročil že pri 14 letih. Na Planini je bila tako leta 1789 poroka 14-letnega Jožefa Fer-

jančiča, doma s Slapa, in 19-letne Marije Kobal iz Dolenj. Žal tega podatka nismo mogli do-

Prve Ferjančiče v matičnih knjigah najdemo na Gočah, v enem od najbolj slikovitih delov gričevja Vipavske doline.

datno podkrepiti z vpisom v krstni knjigi na Slapu. Zato obstaja seveda teoretična možnost, da se je poročevalec tudi zmotil.

Tino Mamič

Melanija Knavs Trump je Slovenijo umestila v Srednjo Evropo, ne na Balkan!

Tudi v Vatikanu seznanjeni s slovenskimi stališči o meji s Hrvaško

Veliko je tistega, kar se dogaja v Sloveniji, o čemer pa javnost ni sproti in povsem seznanjena. To bodisi zaradi nezanimanja, pa tudi ravnanja javnih občil, ki javnost praviloma obveščajo samo o tistem, kar ustreza njihovi ideološki in politični usmeritvi. V tej zimi, ki še traja, ljudi zelo zaskrbljuje t. i. sezonske bolezni, posebej gripa, ki lahko povzroči zaplete, med njimi smrtno nevarno pljučnico. V časniku Delo so objavili dramatično opozorilo, "da gripa že dolgo ni bila tako razširjena in dolgotrajna. Samo v ljubljanskem Kliničnem centru so v januarju sprejeli 570 bolnikov z dokazanim virusom influenze A in B. Tudi v drugih slovenskih bolnišnicah imajo zaradi velikega števila bolnikov zasedena skoraj vsa ležišča in oddelke. Ugotavljajo, da je bolnikov dvakrat več kot lani, umre pa od 12 do 14 odstotkov sprejetih težjih bolnikov. Po strokovnih ocenah je v Sloveniji samo v letošnjem januarju zaradi gripe umrlo več kot sto ljudi, od tega v ljubljanskem Kliničnem centru okoli 80. Zaskrbljenost zaradi širjenja gripe je tem večja zato, ker se v Sloveniji le okoli 3% prebivalstva cepi zoper omenjeno bolezen. Cepljenje je za zdaj edino zanesljivo preventivno zdravilo zoper gripo. Ni pa odgovora na vprašanje, zakaj se tudi veliko število zdravnikov in drugega zdravstvenega osebja ne cepi. Od drugega dogajanja v Sloveniji omenjam trditve in dokazovanja, da nedavni ukrepi ministrice za zdravje, Milojke Kolar Cerarc, pomenijo le popravke veljavnega Zakona o zdravstvenem varstvu in

zdravstvenem zavarovanju, še zdaleč pa te spremembe niso reforma. Nekdanji minister za zdravje dr. Dorjan Marušič je dodatke v zakon označil "za bombončke, ki jih je ministrica razdelila državljanom". Minister je v intervjuju za časnik Delo tudi opozoril, "da ni nič narejenega za že skoraj pol milijona ljudi, ki v Sloveniji čakajo na zdravstvene in zobozdravstvene storitve". Nekdanji minister pa ni komentiral časnikarke Brigite Ferlič Žgarnaj, ki je v nekem vprašanju navedla, "da po nekaterih ocenah zaradi napak v slovenskem zdravstvu umre okoli tisoč bolnikov na leto". O stanju na drugih področjih navajam, da so bile v državnem zboru in v državnem svetu sprejete spremembe zakona o tujcih, ki dovoljujejo, da bi Slovenija v primeru prihoda novih velikih skupin prebežnikov zaprla meje in s tem preprečila njihov vpad v državo. Poslanci in državni svetniki so s sprejemom dopolnil obšli trditve, da so le-te neustavne in pomenijo kršitev človekovih pravic in

drugih mednarodnih norm. Med kritiki je najbolj odmevalo stališče predsednika parlamenta dr. Milana Brgleza, "da zaostritev mejnega nadzora in odprava azilnih pravic kršita našo ustavo

biti škodljiva za celotno koalicijo. Širi se polemika o tem, koliko Slovenijo stanejo prebežniki oziroma begunci v primerjavi z obveznostmi in obremenitvami naših državljanov. V tedniku Demokracija so navedli, "da je vlada mačeha Slovincem. Minimalna plača v državi znaša 613 evrov, najnižja pokojnina za polno delovno dobo (40 let) je 440 evrov, pod pragom tveganja revščine živi 287.000 oseb, od tega 54 tisoč otrok. Vsak emigrant, ki mu je uspelo priti v državo in je tudi pridobil status za prebivanje pri nas, pa stane Slovenijo 1.963 evrov mesečno". Toda zelo aktualna in občutljiva tema v Sloveniji šele nastaja. Gre za odločitev mednarodnega arbitražnega sodišča v Haagu o meji med Slovenijo in Hrvaško. Kaj se bo lahko zgodilo po objavi sodbe, saj naj bi jo Slovenija takoj uresničila, Hrvaška pa jo, kot njeni voditelji vztrajno ponavljajo, ne bo priznala. Ali bo na naši strani za uveljavitev razsodbe o meji s Hrvaško morda potrebno celo posredovanje slovenske policije in vojske? O tem uradna Slovenija molči, širijo pa se domneve, ugiban-

Milan Brglez se rokuje s papežem Frančiškom

ja in bojazni. Slovenski predstavniki sicer tujim državam pojasnjujejo naša stališča in poglede o meji med sosednjima državama. O tem so razpravljali na posvetovanju slovenskih diplomatskih predstavnikov v tujini, ob pričetku leta 2017, v govorih na novoletnem sprejemu tujih diplomatskih predstavnikov v Sloveniji in med obiskom delegacije Državnega zbora v Vatikanu. Tam se je predsednik slovenskega parlamenta dr. Milan Brglez med splošno avdienco sestal s papežem Frančiškom in dekanom diplomatskega zbora v Vatikanu, kardinalom Angelom Sodanom. Milan Brglez je po pogovorih dejal, "da je naše pričakovanje, da bo Sveti sedež odigral podobno vlogo, kot jo je ob sklenitvi arbitražnega sporazuma, tudi ko se bo začelo izvajanje odločitve. Jasno je namreč, da je treba mednarodne pogodbe in odločitve mednarodnih tribunalov spoštovati". Delegacija državnega zbora je papeža Frančiška povabila, naj obišče Slovenijo, vendar o morebitnem obisku ni še nič dogovorjenega.

O Sloveniji, svoji prvotni domovini, je dala zelo pomenljivo izjavo Melanija Knavs Trump, zdaj prva dama Združenih držav Amerike. Na neki slovesnosti ob izvolitvi njenega moža, Donalda Trumpa, za predsednika najmočnejše države na svetu, je dejala, "da se je rodila v Sloveniji, majhni, čudoviti, takrat komunistični deželi v Srednji Evropi". Svoje domovine torej ni umestila na Balkan, kar počnejo nekateri v Sloveniji in v nekaterih drugih državah. Sicer pa ima o Melaniji in njenih odmevih v Sloveniji zanimivo mnenje tudi Jan Plestenjak, eden najbolj uspešnih slovenskih pevcov. V Reporter Magazinu, publikaciji, ki jo izdaja tedenski magazin Reporter, je zapisal: "Veseli sem, da bomo imeli prvo damo, meni se zdi to super za Slovenijo. Vsi, ki so po Melaniji pljuvali po medijih, pa se zdaj slinijo okrog nje".

Marijan Drobež

Zelo spodbudni podatki

Slovenijo je lani obiskalo 4,17 milijona turistov

Slovenijo je lani obiskalo 4,17 milijona turistov, kar je 9,4 odstotka več kot leto prej. Število njihovih nočitev je znašalo 10,77 milijona, kar je 7,6 odstotka več kot leto pred tem, je povedal gospodarski minister Zdravko Počivalšek. Ob

dovolj veliki meri. "Naloga našega gospodarstva je, da se v prihodnjem obdobju v precej večji meri ukvarja z vprašanjem dviga dodane vrednosti v turizmu", je dejal Počivalšek. Po njegovem mnenju so najbolj zanesljiv pokazatelj poslovanja turi-

prelomni trenutek, saj prepoznavnost države zaradi različnih dejavnikov raste. Ob tem je izpostavil pomen investicij tako v obstoječe kapacitete kot na področju gradnje novih hotelov. Teh v prihodnje načrtujejo deset, in sicer vse višje kategorije.

Državna sekretarka na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Eva Štravs Podlogar je poudarila, da so dobri rezultati predvsem odgovornost za dobro delo tudi v prihodnje. Med ukrepi za še dodatno izboljšanje turističnih rezultatov je postavila dvig turistične takse z 1,26 evra na 2 do 2,5 evra, s čimer bodo med drugim zagotovili dodatna sredstva za promocijo Slovenije v tujini. Trudili se bodo tudi za deregulacijo poklicev turistični vodnik in turistični spremljevalec ter ureditev kratkoročnega oddajanja nepremičnin v najem turistom, med drugim pa se obeta tudi razpis za sofinanciranje razvoja in krovne promocije turističnih destinacij, je povedala Štravs Podlogarjeva. Direktorica Slovenske turistične organizacije Maja Pak je ob tem izpostavila, da je rast tujih prihodov v Sloveniji visoko nad evropskim

povprečjem, spodbudno pa je tudi, da je država lani za promocijo turizma namenila največ v zgodovini slovenskega turizma. Smer, ki ji mora po mnenju Pakove Slovenija slediti, je zelena, aktivna in zdrava destinacija, ki obiskovalcem zagotavlja tudi visoko stopnjo varnosti. Za promocijo je država sicer lani namenila 12 milijonov evrov, kar je pol milijona več kot letos. Kot je poudaril Počivalšek, se to na prvi pogled morda res zdi malo, a bi bil ta znesek brez številnih prizadevanj turističnih delavcev še precej manjši.

V Mestni knjižnici Izola

Razstavljene so bile ilustracije Janeza Janežiča

Do konca januarja so bile na ogled v vitrinah ustvarjalnosti v Mestni knjižnici Izola knjižne ilustracije Janeza Janežiča, upokojenega gradbenika, ljubiteljskega etnologa, zbiratelja starin, restavradorja, slikarja in ilustratorja. Njegova obsežna in dragocena zbirka starin je nastajala več kot 4 desetletja, s tematskimi razstavami starih predmetov, knjig in dokumentov pa je sodeloval na kulturnih dogodkih v knjižnicah, muzejih, šolah in knjigarnah po vsej Sloveniji. Kot ljubiteljski slikar je bil med pobudniki in soustanovitelji izolskega likovnega društva LIK. Opus njegovih risb je eden najboljšejših med likovnimi samorastniki. Slikal je z akvareli, olji ali akrili na platno, risal in oblikoval. Med likovnimi tehnikami, ki so mu bile blizu, sta bili tudi ksilografika in kovinska grafika. Tudi v likovnih delih je izpovedoval svojo ljubezen do dediščine, naravne in kulturne krajine, predvsem Istre in Krasa. Njegov občutek za lepoto se je kazal v usklajenosti barv in oblik, nasprotja med temo in svetlobo pa so v slike vnesla občutek zračnosti, svobode in

gibanja. V podobe zunanje sveta je vnesel svoja razpoloženja in izrazil intimne notranje občutke, za katere včasih ne najdemo besed. S samostojnimi in skupinskimi likovnimi razstavami je obiskal veliko krajev doma in v zamejstvu. Obiskal je tudi Brazilijo, kjer so mu jugoslovanski izseljenci v Sao Paulu pripravili razstavo. Razstavljene knjižne ilustracije so bile objavljene v primorskih revijah *Fontana*, *Brazde s trmuna* in *Primorska srečanja*, v nekaterih pesniških zbirkah in knjigah za otroke.

ŠP

tem je napovedal ukrepe, s katerimi želijo rezultate še izboljšati. Število tujih turistov je lani znašalo 2,9 milijona, kar je 11,4 odstotka več kot leta 2015, število domačih pa 1,27 milijona, kar predstavlja 5,1-odstotno povečanje. Sedem milijonov nočitev (+10,3 odstotka) so ustvarili tuji turisti, 3,7 milijona (+2,8 odstotka) pa domači, je na novinarski konferenci pojasnil Počivalšek. Cilj Slovenije za prihodnje obdobje je po njegovih besedah predvsem povečati prilive iz naslova izvoza potovanja, saj rast prihodkov v zadnjih letih ne sledi rasti števila nočitev v

stičnih podjetij prihodki na razpoložljivo sobo. Ti znašajo okoli 32 evrov, kar je premalo, je prepričan minister. Zavzel se je za zagotovitev še bolj ugodnega poslovnega okolja in krovno promocijo slovenskega turizma, k čemur želijo med drugim prispevati z uvedbo zakona o spodbujanju razvoja turizma in spremembi zakona o gostinstvu. Posredne pozitivne učinke na turizem bo imel po Počivalškovih navedbah tudi novi zakon o Kobilarni Lipica. Kot je poudaril Počivalšek, je za promocijo slovenskega turizma zdaj

Šempeter / Krvodajalska akcija

Sestre sv. Martina (to je skupina sedem prijateljic, Ines Bobek, Tina Kastelic, Nejka Štekar Klinec, Metka Mavrič, Lavra Peršolja, Marjetka Sirk in Nataša Šuligoj) tudi letos tradicionalno, že sedmo leto zapored, organizirajo krvodajalsko akcijo. Če ste zdravi in bi radi pomagali, vas vabijo, da skupaj z njimi darujete kri, v **četrtek, 16. februarja 2017**, v Splošni

bolnišnici Šempeter pri Gorici (v prostorih Centra za transfuzijsko dejavnost Nova Gorica). Zainteresirane prosijo, da zaradi lažje organizacije dela osebja v Centru za transfuzijsko dejavnost udeležbo na krvodajalski akciji potrdijo najkasneje do četrta, 9. 2. 2017, na e-naslov: sestre.svetega.martina@gmail.com.

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (48)

Mariza Perat

MONTSERRAT

Montserrat, Zažagana gora, tako imenovana zaradi svojih skalnatih gmot ne navadnih in slikovitih, v goro zarezanih oblik, ki se strmo dvigajo proti nebu ter se v drznih previsih spuščajo v dolino, se dviga skoro do 1300 m visoko v osrčju Katalonije v Španiji v bližini Barcelone.

Sredi te gore, na višini 720 m, stoji kot vpeto v skale, s katerimi sestavlja po-

Barcelona

Svetišče s samostanom na Montserratu

Mesto Vih

srečno in skladno celoto, slovito Marijino svetišče s samostanom.

Prva kapelica, posvečena Materi Božji, je tu stala že sredi 9. stol. Pripovedujejo, da so pastirji na obronku gore zaslišali čudovito glasbo, šest sobot zaporedoma pa je na gori žarela močna svetloba. Pastirji so v votlini, ki jo danes imenujejo "Sveta votlina", našli podobo Matere Božje in takrat so tu postavili prvo kapelico. Leta 1025 je opat Oliba iz benediktinskega samostana v kraju Ripoll in škof v mestu Vih, severno od Barcelone, tu ustanovil samostan, katerega zgodovina je v stoletjih bila in je tudi danes tesno povezana z zgodovino svetišča.

Marijin kip, ki ga vidimo v svetišču na Montserratu, je lesen in je iz XII. ali XIII. stol. Marija drži v naročju Jezuščka. Kljub vzvišeni in dostojanstveni drži izraža njen obraz posebno milino. Zaradi temne polti jo imenujejo "Črna Marija - Moreneta".

Knjižnica v samostanu na Montserratu

Zaradi mnogih čudežev, ki so se tu dogodili, je svetišče kmalu postalo znano ne samo v Kataloniji, ampak v vsej Španiji, pa tudi v drugih deželah. K temu so pripomogli tudi romarji, ki so romali k sv. Jakobu v Kompostelo in so slavo montserratskega svetišča tako ponesli tudi v druge kraje. Sloves Matere Božje z Montserratu pa je prodr

tudi v dežele srednje Evrope, zlasti v Avstrijo, pa tudi na Češko, za kar ima zaslug predvsem španski dvor. Še prav posebno pa se je sloves Marijinega svetišča na Montserratu razširil po odkritju Amerike, ko so ga v dežele novega sveta ponesli predvsem španski in portugalski misijonarji. V Mehiki, Peruju in Čilu so tako kmalu nastale

Marijin kip na Montserratu

prve cerkve, posvečene Materi Božji z Montserratu. V 16. stol. so svetišče povečali, tako da je njegova oblika bila že precej podobna današnji. Povečali so tudi samostan, kateremu so postopoma dodajali nove prostore. Odprli so noviciat, knjižnico in tiskarno ter prizidali nove prostore za romarje, katerih število je stalno naraščalo. Vse to pa je leta 1812 uničila Napoleonova vojska, kateri so se pridružile še različne revolucije in vstaje 19. stol. Svetišče in samostan sta bila popolnoma razrušena, vendar se je posrečilo rešiti Marijin milostni kip.

/ dalje

Slovensko zdravniško društvo Trst - Gorica

Med letnimi dejavnostmi tudi Martinov izlet

Slovensko zdravniško društvo, ki deluje že več kot tri desetletja in združuje slovenske zdravnike in lekarnarje iz Tržaške in Goriške, je po utečeni navadi začelo sezono 2016 /2017 v oktobru, ko so k njim prišli na obisk koroški kolegi. V dneh okrog sv. Martina, ki vsako leto čudežno spremeni sladki mošt v rujno vinco, so se, kot velevali že dolgoletna tradicija, odpeljali na izlet na ogled naravnih in kulturnih lepote Slovenije. Tokrat je za program dvodnevne "potepanja" poskrbela prof. Olga Lupinc, ki že dolgo vrsto let živi na Tržaškem, a je doma izpod Pohorja. Izbrala je Štajersko, pravzaprav tisto področje, ki že meji na Prlekijo. Kot po navadi se je lepa skupina izletnikov odpeljala na izlet (12. in 13. novembra 2016) z Opčin, z avtobusom, ki ga je vozil spret in prijazen sofer Peter. Vozeč se po avtocesti, so občudovali zasneženi vrh Nanosa in s snežinkami odeta drevesa, saj je ravno prejšnji dan sneg prvič pobelil pokrajino na Postojnskem. Po poti so Trojane s svojimi slavnimi krofi in drugimi slastnimi dobrotami zvabile na postanek. Ko so si izletniki "privežali dušo", so se "židane" volje odpeljali dalje proti termam Radenci, kamor rad zahaja tudi pisatelj Boris Pahor, kot so izvedeli v samem zdravilišču. Tu so se nastanili v udobnih sobah hotela Radin in takoj spoznali učinkovitost te mineralne vode, ki je še posebej priporočljiva, ker vsebuje veliko hidrogenkarbonata, ogljikove kisline, natrija, kalcija, kalija, magnezija, klorida in sulfata, ki dobro učinkujejo na naše telo. Pitje te kakovostne naravne mineralne vode –

vsaj tri kozarce na dan, uro pred obroki, za pet dni! - prispeva k boljšemu počutju, večji duševni in telesni zmogljivosti, normalizaciji krvnega tlaka in splošni sprostitvi, je zapisano v zgibanki o Hennovi pitni kuri. Učinkovite lastnosti te vode so poznali že v antiki. V letu 1869 so začeli tudi naravno mine-

nanjem bazenu, ko je mrak že krepko legel na zemljo in je nad vodo že lebdela tista meglica, ki ustvarja tako čarobno ozračje. Po dobrodejni kopeli se je še kako prilegla večerja na turistični kmetiji v Spodnji Ščavnici. Tu jim je prijazna in postrežljiva gospodinja Nada Božič postregla z imenitnimi

Martinovimi jedmi, med katerimi seveda niso manjkali goveja in gobova juha, mlinici, sladko rdeče zelje, pečenice, raca in druge kulinarične poslastice, pa tudi dobra rujna kapljica, laščan, laški in renski rizling ... Za dobro voljo je poskrbel Miran Mauko s svojo harmoniko. Ko je bil čas primeren za to, pa je vodil še "obred" krsta vina. Vsi so se dobro počutili in uživali ob domačih dobrotah iz kuhinje in ob poskočni glasbi.

Po nočnem počitku in po samopostrežnem zajtrku so se "zamejski" izletniki v družbi domačina, agronoma

Notranjost cerkve Sv. Duha na Stari Gori

Janka Slaviča in njegove žene Zdenke odpravili proti Stari Gori, ki je oddaljena tri kilometre od Sv. Jurija pri Ščavnici in leži v osrčju Slovenskih goric nad dolino reke Ščavnice in široke doline Turje na jugu. Tu stoji na 250 m visokem griču cerkev Sv. Duha, katere zvonik, visok 45 metrov, je viden že od daleč. Po izročilu naj bi cerkev nastala po zaobljubi in naj bi bila zgrajena s pomočjo bogatih darovalcev.

/ str. 16
Iva Koršič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (142)

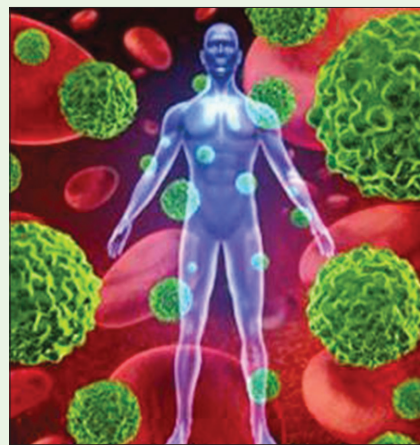
DRENAŽA TKIV IN ORGANOV V NATUROPATIJ

Drenaža ima za cilj vzpostavitev homeostaze v telesu, tako da izločimo toksine po naslednjem postopku: iz celice gredo toksini v tkiva, iz njih skozi organ filter in skozi organ filter iz telesa ven.

Npr. v razmetani in umazani kuhinji moramo najprej pomesti in počistiti vse površine, ne samo štedilnika, kjer dejansko kuhamo. Če so tla kopalnice umazana, moramo pomesti celo stanovalništvo in ne samo kopalnico, saj bomo nesnago prenesli iz drugih prostorov nazaj v kopalnico. Enako se dogaja z našim telesom; če je naš organ filter šibak in ga prečistimo, ne bomo dosegli učinka, saj se toksini ne bodo izločili iz telesa. Prej jih moramo pomesti na kup, se pravi izvesti drenažo tkiv in šele potem izvesti razstrupljanje organa.

Toksini so v laseh, ki so mastni, v vratu, ki je trd, v nožnici, ki je vneta. Najprej moramo počistiti tkiva, izvesti drenažo, da preidejo toksini do organa in potem jih z razstrupljanjem spravimo iz telesa. Naturopat gleda na človeka celostno, ne ozira se samo na določen organ, ampak opazuje celotno telo. Kako izvajamo drenažo organov in tkiv? Z določenimi aparati, ki so temu namenjeni, z zelišči, kot je na primer njivska preslica, in tkivnimi solmi, kot so silicij, natrijev sulfat in na-

trijev klorid. Vse omenjene tehnike pomagajo regeneraciji celice, da se osvobodi toksinov. Drenaža je terapevtska tehnika, ki iz telesa odvaja katabolite (iz prehrane, zdravil), vključuje pa blago stimulacijo organov filtrov (jetra, ledvice, pljuča, črevesje, mehur itd.). Med drenažo telesa izvajamo tudi drenažo limfe, ki prinaša skozi celo naše telo hranila; na ta način lahko prečistimo cel limfni sistem, preden se spoji in steče v vene.

Limfni sistem se upira preteku naloganja tekočin v telesu in nam pomaga uravnavati telesne tekočine v organih. Sestavljen je iz ožilja, ki spominja na vensko in arterijsko ožilje, razlika je le ta, da limfe ne poganja srčni utrip, ampak mišičevje. Delovanje mišic, krčenje in raztezanje, spodbuja cirkulacijo limfe.

Razlika med drenažo in razstrupljanjem je naslednja: razstrupljanje je bolj kratkoročna terapija, hitrejša in od telesa zahteva več energije. Drenaža je počasnejša, bolj globinska, manj travmatična in telesu dovaja veliko energije, od njega pa ne terja nič energije, mu je ne odvzame. Drenaža ima izrazito manj stranskih učinkov kot razstrupljanje, priporočljiva je za vsakogar in je veliko učinkovitejša kot razstrupljanje, saj temeljiteje prečisti telo. Drenaža, čemur sledi razstrupljanje, je priporočljiva v spomladanskem času, cikel vsaj 5 tednov.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovjen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 7. februarja, ob 14. uri

Odsev časov, ki jih ni več

Vse manj je dobrih gostiln (1)

Veliko let je minilo, res veliko, odkar je Andrej Šifrer, in z njim vsi mi Slovenci, pel tisto pesem o gostilnah, o dobrih gostilnah, ki jih je vse manj. Z njimi pa je vse manj tudi dobrih, pristnih ljudi. Pesem je bila vsem generacijam tako všeč, da je kmalu ponarodela in postala simbol tistega življenja, ki je bilo včasih, a ga zdaj ni več. Tistega načina druženja, ki ga vsi tako močno pogrešamo, ko nas požira samotna in ko nas golta praznina in tičimo za računalnikom, da bi našli tam vsaj površen, virtualen stik s prijatelji.

Takih gostiln, kot je o njih pel Šifrer, res ni več. Morda ponekod na vaseh, a so redke. Predvsem tu, kjer živim zdaj, v Furlaniji, kjer je denar Furlanije vladar in še več, jih je vse manj. Kjer tudi gostilne niso več odprte zaradi druženja in vaških potreb, ampak največ in najbolj zaradi samega zaslužka. Zaradi tega pehanja po zaslužku, ki je in bo še naprej uničeval človeka v nas in do konca utišal tisto, kar smo nekdanje imenovali duša in srce.

Ne vem, ali ste se že kdaj peljali po Furlaniji in naleteli na tiste lokale, ki jim tu pravijo Agriturismo ali Ristoro agriturismo ali ne vem še kako, a dejansko s kmetovanjem in kmečkim življenjem nimajo nič skupnega. V tej veliki, preveliki nižini, da bi se človek lahko znašel v njej, je vsa kmetijska proizvodnja velik biznis in zemlja skoraj ne rodi več, ampak rodi industrija, industrija strojev, škropiv, strupov, gnojil in dodatkov. In ti agriturizmi se tako imenujejo samo, ker je ljudem tako všeč, ker ustvarjajo iluzijo, ki je neresnična, ker ljudje iščejo preteklost, ki je ni več.

Ljudje smo vsak dan bolj sami... Mislim,

da je tako pel tudi Šifrer v tisti pesmi o gostilnah. In včasih, v tistih dneh, ko ne veš, kam bi se del, ko je tišine preveč in samote toliko, da bi jo lahko z nožem rezal, tedaj bi vsakdo potreboval eno tistih dobrih, pravih gostiln. Tistih dobrih, pravih gostiln, ki so bile nekoč, a so jih danes nadomestili facebook in twitter in zadnje čase še whatsapp, ki ga nimam in mi je zato še toliko bolj zoprno. Pa vam priznam, da, ko imaš okoli sebe tisto gosto, dušečo samotno, ki bi jo lahko z nožem rezal, noben pogovor na facebooku ne pomaga. Človeka rabiš, roko, ramo, toplino, tudi vonj po sočloveku in oči, da se zazreš vanje in se potem lepo izpoveš. Ker vidiš in veš, da te nekdo posluša.

Tu pri nas dobrih gostiln res ni več. Preboga je ta Furlanska nižina ali Furla, kot jo imenuje prijatelj Jurij, preveč služi s turizmom in s to prodajo vin v buteljkah, ki jih natakara mojstrsko prestavlja iz roke v roko, vrti in obrača, da se zlati rumena tekočina in imaš skomine in je prijetno, ko dvigneš čašo, ki je lepa in izdelana, in te omami ta prelestni vonj tistih nekaj kapljic, ki so ti jih natočili. Štiri evre, ti povedo potem, da te mine volja, da bi naročil še enega, da bi zvrnil še en kozareček, kot smo temu rekli nekoč. V dobri družbi ne, ker v teh modernih gostil-

nah, kjer se je treba najaviti in rezervirati, zaradi svežine, se ti zaležejo, a potem prebereš na jedilniku, da je vse zamrznjeno in vnaprej pripravljeno, sploh "šanka" ni več. Ne mislim na "šank", kamor greš, da bi plačal, in je tam tista blagajna, ki ji pravijo register in nam jo je vsilila Evropa, da ima večjo kontrolo nad vsem, nad gostincem in nad nami in nad tistim bornim kozarcem, ki ne daje več nobe-

izkušenj v vinarstvu, pojasni. Videti je, da ve, kaj govori. Vseeno mu ne verjamem, kajti nikomur ne verjamem, če sama ne preverim, rojena sem namreč na dan sv. Tomaža in že mama me je imenovala neverni Tomaž. Zato grem na internet, vtipkam besedi arabski gumi in vino in vidim, da je res. Arabski gumi daje stabilnost vsaki steklenici. Uporabljajo ga, vsaj v Italiji, praktično vsi vinarji. Tako, da veste, kaj pijete. Sicer ni škodljiv, skoraj koristen zdravju... A vseeno... Dobrih gostiln ni več. Pa tudi mojstrov vinarjev ne. In dobrega, pristnega

vina, zdravega vina, še manj. Sosed Romano pa proizvaja eno najboljših vin, kar sem jih kdaj pila.

No, poleg vina z eksotičnim pridihom arabskega gumija lahko v teh sodobnih gostilnah, kjer za skromno, vegetarijansko kosilo, brez pijače, odšteješ 25 evrov in več, s pijačo pa nad trideset, uživaš ob hrani, ki je kot nalašč za objavljane na socialnih mrežah. Hrana za "na fotke". Ogromni prazni krožniki s kodrčki in pentljami, izdelanimi

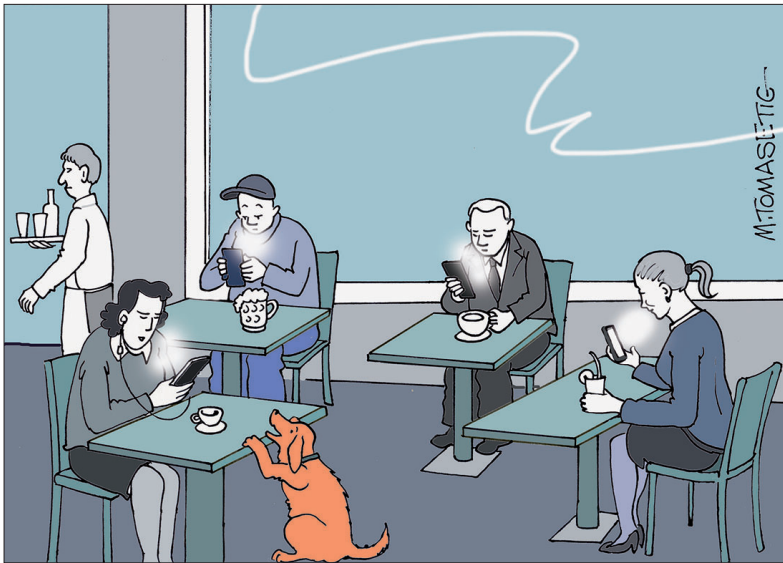
vzorci, neprepoznavnimi sestavinami in seveda vsega komaj za vzorec. Pa ne da bi imela posebno rada tiste zvrhane krožnike, ki jim ne pride do konca in po katerih se ti potem kolca in te napenja ves dan. Srednja pot pa je vendarle najboljša!

Ko poslušam Šifrerja, ki poje o gostilnah, imam najprej v mislih gostilno Mihovc v Stari Fužini, ki smo ji v mladih letih rekli kar Pri stari lajni. Ne vem, zakaj pomislim ravno na to gostilno, morda za-

radi gorske idile, ki me vedno premami, morda zaradi tistih zadimljenih večerov, ko je bil zunaj leden mrz in smo se mi gregli pri veliki lončeni peči, s čajem in "šnopčkom" v roki. Morda, ker se je tam zbirala vsa vas, kot je prav za vsako dobro gostilno, pa še mi turisti zraven. In smo skupaj kako povedali, pa še katero zapeli. Najlepše pa je bilo, ko je pijacha kar prihajala na mize in je poleg peči stal harmonikar ali klarinetist ali pa celo oba in je glasba odmevala v zvezdnato bohinjsko noč.

Čisto drugače je bilo doma v mestu. Ko sem bila še čisto majhna deklica, sem se zaklela, da ne bom nikoli zahajala v gostilne. Zaradi očeta namreč, ki je rad tam ostal do zgodnjega jutra, prihajal domov nekoliko "v rožcah", mama pa ga je s solznimi očmi čakala pri oknu in še meni ni pustila, da bi v miru spala. Kot otrok sem bila zato prepričana, morda je beseda naučena primernejša, da so gostilne zlo človeštva in da tam domuje vse, kar je najslabšega in najgršega. Mami sem trdno obljubila, da nikoli ne bom prestopila tega prekletega praga. A sem ga, kmalu, takoj ko sem našla prijatelje. Še zdaj se spominjam prvega večera, ko sem se pri šestnajstih vrnila domov od dveh zjutraj. Spominjam se jeze doma, pa tudi dolgih pogovorov za starimi gostinjskimi mizami, dima, ki je napolnil že vso sobo in preprijal obleko in kožo, besed, ki so lebedele v zraku, petja, kozarcev, ki se niso nikoli izpraznili, in sanj, mladostnih sanj, da bomo spremenili svet. To so sanje, ki se rodijo v dobrih gostilnah, med ljudmi, ki se zbirajo, da so skupaj. In ubijajo samotno, skrb, življenje in vsakdan. V takih gostilnah ni bilo menija z "nališpanimi" krožniki, kvečjemu kruh s sirom in salamo. Nič več. In kozarci z vinom. Belim ali črnim. Ne vem, ali so tedaj že uporabljali arabski gumi, po kiselkastem okusu, ki mi je ostal v spominu, bi rekla, da ne.

Suzi Pertot

nega užitka, ko ga počasi srkaš. Mislim na tisti "šank", kjer so bili kozarci, glave in komolci in besede. In sta ga ovijala dim in vonj po razlitem vinu. Kakšen izdelan, popoln okus, pomislim, ko zdaj pijem iz lepe, velike, osamljene čaše. Ni kot vino naših starih dobrih gostiln. Ne ni, mi pove sosed Romano, ki nima dlake na jeziku, človek z značajem, pošten človek, ki je dolga leta sam proizvajal in prodajal vino. Okus in barva sta na osnovi arabskega gumija in nista več sad

SNG NG Ob stoletnici smrti gledališkega in filmskega režiserja ter dramaturga

Jože Babič, oče profesionalnega gledališča v Novi Gorici

Nizu dogodkov, ki so ali še bodo te dni obeležili stoletnico smrti Jožeta Babiča, gledališkega in filmskega režiserja ter dramaturga, ki je pri nas, v tržaškem gledališču in Novi Gorici pustil neizbrisne sledi, se pridružuje tudi Slovensko narodno gledališče Nova Gorica. Prav Babič je bil pobudnik profesionalizacije novogoriškega gledališča in prvi direktor ter umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča (od 1969 do 1974).

V soboto, 11. februarja 2017, ob 18. uri, na malem odru SNG Nova Gorica, na pogovoru v njegov spomin bodo sopotniki osvetlili njegovo življenje in delo, predvsem seveda pomemben prispevek, ki ga je dal pri razvoju novogoriškega gledališča.

Na pogovoru pod naslovom *Jože Babič, oče profesionalnega gledališča v Novi*

Gorici bodo spregovorili Teja Glažar, Ivo Barišič, Dušan Jovanovič, Dušan Mlakar, Sergij Pelhan, Janez Povše in Tone Peršak, avtor knjige *Med stvarnostjo in domišljijo* (o režiserju Jožetu Babiču). Vstop prost. Po pogovoru bo ob 20. uri predstava *Gospa Bovary*, ki jo SNG Nova Gorica posveča spominu Jožeta Babiča. Program prireditve ob stoletnici

rojstva Jožeta Babiča zajema predvajanja filmov, pogovore, gledališke predstave itd. Sodelujejo Slovenski filmski center, Slovenska kinoteka, Slovenski gledališki inštitut, SNG Nova Gorica, SNG Maribor Drama, SSG Trst, Kinoatelje Gorica, Kosovelov dom Sežana, Muzej slovenskih filmskih igralcev Divača.

Kratek življenjepisa Jožeta Babiča Jože Babič se je rodil 13. februarja 1917 v Povžanah pri Materiji. Leta

se je vrnil na Ptuj, v sezoni 1945/46 pa je prestopil v SNG Maribor. Tu je ostal do leta 1947, ko se je pridružil Slovenskemu stalnemu gledališču v Trstu, kjer je najprej ustvarjal kot igralec in režiser, v sezoni 1954/55 pa je prevzel tudi vlogo umetniškega vodje, ki jo je opravljal do konca desetletja. Po nekajletnem obdobju v svobodnem poklicu je leta 1969 ustanovil Primorsko dramsko gledališče v Novi Gorici in bil do leta 1974

njegov direktor in umetniški vodja. V študijskem letu 1982/83 je postal honorarni predavatelj filmske režije in igre na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Pomemben pečat je pustil tudi v slovenski filmski zgodovini. Posnel je šest celovečernih filmov, od tega štiri za slovenske producentske hiše (*Tri četrtine sonca*, *Veselica*, *Po isti poti se ne vračaja*, *Poslednja postaja*) ter po enega na Hrvaškem (*Trčenje na vzporednicah*) in v Bosni (*V spopadu*).

Za svoje ustvarjanje je prejel številne nagrade, med drugim zlato (*Tri četrtine sonca*) in srebrno (*Veselica*) areno na Festivalu jugoslovanskega igranega filma v Pulju, Prešernovo nagrado za življenjsko delo na področju gledališke, filmske in televizijske režije ter Badjurovo nagrado za življenjsko delo.

1922 se je družina preselila v Maribor, kjer je obiskoval osnovno šolo in nato Državno trgovsko akademijo, ki pa jo je zaradi svoje politične aktivnosti moral končati izredno. Vzporedno je obiskoval gledališko šolo Vladimirja Skrbinskega in sodeloval v amaterskih gledaliških skupinah Svoboda in Vzajemnost. Tik pred začetkom 2. svetovne vojne je prevzel vodenje gledališča na Ptuj. Po osvoboditvi

Z 2. strani

O izvajanju ...

V prvi vrsti naj bi državna Agencija za izplačevanje prispevkov v kmetijstvu AGEA v začetku tega programskega obdobja imela veliko dela z okrepitevijo informatike platforme, ki je potrebna za izvajanje procedur. Žal je v istem času pretekla pogodba z družbo Sofiter, ki je bila za to zadolžena, po podalšanju pogodbe pa je le-ta šla v stečaj. To je privedlo do nedorečenosti in neučinkovitosti, ki so zaznamovale pričetek novega programskega obdobja. V nadaljevanju je odbornik obrazložil, da ima Agea dolžnost dati prednost izplačevanja finančnih pomoči območjem v srednji Italiji, ki so jih od lanskega avgusta prizadeli potres in nato še izredne snežne padavine. Odbornik je ob koncu razčlenjenega odgovora še dodal, da si deželna uprava stalno prizadeva za izboljšave in da so naprežanja FJK

tudi privedle do tega, da je Agea pred kratkim okrepila število uslužbencev.

Gabrovec se je v svoji repliki zahvalil za podroben odgovor, ki pa žal ne daje nobenih točnih zagotovil glede tempistike izplačevanja prispevkov, ki so v primežu nedvomnih zamud. Iz odgovora razberemo, da je eden glavnih problemov organ, ki na vsedržavni ravni skrbi za izplačevanje prispevkov kmetijstvu in podeželju, na katerega se dejansko nanašajo tudi naša dežela. Številne druge (npr. Veneto, Lombardija, Piemont, Emilia Romagna, Toskana...) in obe avtonomni pokrajini Trento in Bocen pa imajo lastne agencije za izplačevanje, je dejal Gabrovec, ki je zato pozval deželno upravo, naj resno preveri možnost ustanovitve lastne agencije ali pa vsaj sklepanje pogodb/konvencij o sodelovanju z agencijami bližnjih dežel, ki so očitno uspešno premostile problem, ki nas še vedno bremeni in oškoduje razvoj kmetijstva in podeželja.

Z 8. strani

Zgodba izgnanca, ...

Zgodi pa se, da zajamejo ministrskega predsednika levega brega (Roméo Grebenšek), misleč, da je prestopnik, ko se je na mostu skrivoma sestal s tistim z desnega brega (Laura Bussani). Mejo označuje tako cel kup absurdov, saj je že itak sama grozen absurd, ki odseva človekove duhovne omejenosti. Mejo lahko uspešno preseže le ljubezen: Slovenka Eva (v pristni igri Nikle Petruške Panizon), hčerka Toma Šamice (v kot vselej izrazitem opisu Vladimirja Jurca), obmejne carinika levega brega, je zaljubljena v Italijana Costantina (Alessandro Mizzi), obmejne carinika desnega brega. Nobena meja ne more zaustaviti njene predane ljubezni, kar zelo zgovorno označuje rdeči kostum, v katerega je svetel lik zaljubljenega dekleta s simboličnim poudarkom oblekla kostumogafinja Bjan-

ka Adžić Ursulov, ki je tudi ostalim likom dodelila primerne kostume, iz katerih gledalci zlahka prepoznajo "kdo

je kdo". Ker se predstava razplete s srečnim koncem, je izsek iz dokumentarca Damjana Kozoleta *Meje* iz l. 2016, ki ga gledalci gledajo na platnu, nekaj tujek. Po spokojni valoviti pokrajini se začne valiti neskončno dolga kolona beguncev, ki jo spremljajo policisti. To je prikaz prihoda beguncev med Slovenijo in Hrvaško proti sprejemnemu centru Brežice. Bridka občutja, ki jih pri tem zazna gledalec, niso prav nič v skladu s tistimi vedrimi občutki ob koncu predstave. Filmska projekcija je kot nekakšen nepovezan privesek, ki s predstavo samo, ki jo je režiserka uglasila na lahkotnejše tone z ljudskim pridihom, nima tesnejših, pomenljivih vezi.

V torek, 31. januarja, dopoldne so si predstavo ogledali tudi naši goriški višješolci s profesorji.

IK

Cerkno / Predstavitve knjige Dominika Kacina

Osebni dnevniki dokument neke dobe

V dvorani Glasbene šole v Cerknem je Cerkljanski muzej v četrtek, 2. t. m., priredil večer ob letošnjem kulturnem prazniku in ga posvetil predstavitvi knjige *Dominik Kacin: Dnevniki, pisma, spomini iz dveh svetovnih vojn*, ki jo je uredila njegova hčerka, sicer ugledna zgodovinarica dr. Milica Kacin Wohinz. Po uvodnih besedah direktorice Mestnega muzeja Idrija Ivane Leskovec in kustosinje Cerkljanskega muzeja Milojke Magajne, ki sta uokvirili večer, je v imenu založbe na kratko spregovoril tajnik Marko Tavčar, ki je obenem sintetično predstavil letošnje mohorjevke. O pomenu te knjige, ki je izšla v nizu *Naše korenine*, je spregovoril zgodovinar Boris Mlakar, ki je tu-

di napisal uvodno besedo. Izpostavil je vraščenost Kacinove družine v Cerkljanski prostor. Dominik je bil po maturi na idrijski realki leta 1914 in nekajmesečnem študiju na trgovski šoli v Ljubljani vpoklican v vojsko. Ranjen in ujet je bil na vzhodni fronti, iz vojne pa se je vrnil kot invalid. To bolečo izkušnjo je popisal v objavljenem vojnem in bolniškem dnevniku. Po vrnitvi in opravljenem tečaju na Trgovski akademiji se je zaposlil pri Zadrudni zvezi v Gorici, nato pri gospodarskih zadrugah na Reki, v Šebreljah in Otaležu. S svojimi izkušnjami in socialno čutečnostjo je pomagal strankam hranilnice, ki so jo oblasti prisilno likvidirale, da niso utrpeli prevelike škode. Od 1929–42 pa je delal pri

Kmetijski posojilnici in hranilnici v Cerknem. Zaradi sodelovanja s Tigrom in OF je bil novembra 1942 aretiran in zaprt v Zdravščinah, Coroneu in nato v taborišču Cairo Montenotte. Po razpadu Italije so ga Nemci skupaj z ostalimi zaporniki odpeljali v Mauthausen, od koder je bil premeščen na prisilno delo v okolico Lienza. Ganljivi so objavljeni dopisi, pisma in dopisnice, ki sta jih zlasti hčerki Nedeljka in Milica ter občasno tudi drugi pošiljali očetu v konfinacijo in

nemško taborišče. Pisma, ki jih je taboriščnik pošiljal družini, pa so pretresljiv dokument trpljenja, a tudi velike vztrajnosti in zaupanja v božjo pomoč ter človečnosti, kot je med predstavitvijo povedal dr. Mlakar in kot je bilo očitno tudi iz odlomkov iz knjige, ki jih je prebrala Mojca Mavri, ki je tudi povezovala večer. Hčerka in glavna urednica te knjige dr. Milica Kacin Wohinz je po zahvalnih besedah vsem, ki so pomagali pri nastajanju tega dela, izpostavila misel, da so z vi-

dika zgodovinskega Dominikova vojni dnevnik, pisma in spomini pomemben primarni vir, ki pomaga k boljšemu razumevanju razmer in medvojnih dogodkov na Idrijskem in Cerkljanskem oz. usode taboriščnikov. Dr. Mlakar je z učinkovito prispevkom ocenil, da je v tej biografsko-dokumentarni knjigi toliko gradiva, da bi lahko iz te snovi nastal napet roman ali celovečerni film. Številno občinstvo je z zanimanjem prisluhnilo in tudi tako potrdilo, da se zaveda

pomena in smisla ohranjanja spomina na ljudi in njihovo delovanje v izredno tveganih razmerah med prvo svetovno vojno, fašizmom in drugo svetovno vojno. Kot je poudarila kustosinja Milojka Magajne, pa so take knjige tudi koristna popotnica za vsakogar, ki hoče delovati za mir doma in v svetu.

Večer o dnevnikih, pismih in spominih Dominika Kacina je torej pomenil lep uvod v obhajanje slovenskega kulturnega praznika na Cerkljanskem.

S 14. strani

Med letnimi dejavnostmi ...

Začeli naj bi jo zidati l. 1674. L. 1697 je bila dograjena po naročilu grofa Schachenturna mlajšega. Enoladijski prostor krasiyo freske, ki jih je l. 1889 poslikal italijanski mojster Jakob Brollo. Bajе so to najlepše freske t. i. nazarenskega slikarstva na Slovenskem. V cerkvi so tudi baročni oltarji. Dragocene so tudi orgelska omara iz 17. stoletja in orgle, ki so druge najstarejše v Sloveniji. V tem malem, lepem kraju med vinogradi in skrbno obdelanimi polji ter sadovnjaki – glavni vir dohodka tukajšnjih prebivalcev, ki jih je kakih 60, je kmetijstvo – so si izletniki ogledali še etnografski muzej v nekdanji šoli, v kateri je poučevala v letih 1901–1929 Kristina Šuler, s katero je prijateljval Ivan Cankar. Muzej je pravi biserček: v nekdanjih učilnicah je zbrano kmečko in čevljarstvo orodje, kuhinjska posoda in vse, kar je služilo pri krušni peči, kar je spadalo v nekdanjo spalnico – tudi velika skrinja, v kateri so spali otroci, podnevi pa je služila kot miza, vse, kar

so rabile gospodinje za pranje perila, in še mnogo drugih zanimivih predmetov. Pozornost izletnikov je pritegnil tudi mlin na veter, ki stoji nedaleč stran. Kdo bi si mislil, da smo tudi na Slovenskem

Mlin na veter na Stari Gori

imeli mline na veter! Turistično društvo Sv. Jurij pri Ščavnici je izdalo zgibanko o teh mlinih. Leta 1975 je mlin še mletl zrnje na Kokočajščaku pri Bečevih. To je bil prvi stari mlin na veter, zadnji v Sloveniji. L. 1996 je ta mlin dobil svoje mesto na Stari Gori. Tu melje le v turistične namene in je precej višji od prvotnega. Mlinsko napravo z mlinskima kamnom poganja vetrnica, ki je pritrjena na gibljivi pogonski del mlina, saj se mora vedno usmerjati v smeri pihanja vetra, piše v zgibanki.

Negova, ki se prvič omenja kot Negrozelo med leti 1106 in 1124, je dobila ime po plemiču Negoju, ki je večkrat omenjen v srednjeveških pisnih virih. Prvi lastniki posesti so bili koroški vojvode Spanheimi. V srednjem veku so tamkajšnji gospodje imeli pravico do sodne oblasti, saj je v tem kraju ohranjen tudi ostanek sramotilnega stebra ali prangerja. Po l. 1543 je bila Negova vse do konca druge svetovne vojne v lasti plemičev Trautmannsdorfov. Grajski kompleks sestavljajo trije deli. Stari grad iz 2. polovice 14. stoletja in ni še obnovljen. Z njim je vezanih kar nekaj zgodb: tudi tista o "turški glavi", ki je v notranjem dvorišču: po legendi je to glava Turka, ki je ob obleganju preplezal grajsko obzidje in so ga živega zazidali v steno. Novi grad je l. 1615 dal sezidati Maximilian von Trautmannsdorf. Tretji del predstavlja pristava iz 17. stoletja, ki je služila kot gospodarsko poslopje in prostori za služinčad. Po drugi svetovni vojni so bila v gradu stanovanja in takrat ali še prej je izginila notran-

ja oprema. Grad je zdaj popolnoma restavriran in ga uporabljajo za poslovna srečanja, poroke, prireditve in razstave – kot zanimivost naj povemo, da je od 1. septembra do 1. novembra 2016 razstavljal v njem goriški fotograf Marko Vogrič s fotografijami pod naslovom Miška na potovanju. Ob grajskem obzidju je urejen bogat zeliščni vrt – park, morda tudi kot spomin na rdečelaso Apolonijo, ki je bila v 18. stoletju v Gornji Radgoni obtožena čarovništva samo zato, ker je dobro poznala zelišča in je znala iz enake količine mleka pridelati več masla kot ostale kmetice. Obiskovalce gradu sprejme vodička, ki pristno odigra vlogo Apolonije. Vsak obiskovalec si v prodajalni spominčkov lahko kupi trakec in ga zaveže na Apolonijino popotno palico za izpolnitev želje po zdravju ali ljubezni.

V bližnjih gozdovih Negove so značilne gomile in gomilna grobišča. V okolici Negove so našli kamnite in bronaste sekire, rimske novce, znamenite halštatske čelade z venetskimi napisi in še marsikaj. Negovske čelade (26 jih je) je l. 1811 na svojem posestvu v Ženaku našel negovski podložnik Jurij Slaček. Eno izmed teh hrani Narodni muzej v Ljubljani, dva najst muzej na Dunaju, osem muzej v Gradcu po eno pa muzeja v Münchnu in Berlinu. So iz konca halštatske, železne, dobe, ena ima venetski napis. Vsekakor še zdaj vznemirjajo domače in tuje arheologe in jezikoslovce.

Pred kosilom na turistični kmetiji Roškar v Lastomerch v Gornji Radgoni, enem izmed prvih kmečkih turizmov v Pomurju, so si gostje iz Primorske ogledali še eno izmed klet, v kateri pod posebnimi pogoji in z vsakodnevnim obračanjem

steklenic, da so kvasovke bolj učinkovite, nastaja slovita Radgonska penina, zlata in srebrna. Klet, ki je pod grajskim gričem v Gornji Radgoni, so nekoč uporabljali kot ledenico. Posebno sugestivna je zato, ker je v njej naravna votlina s slapom in potočkom, ki teče po kleti. Zaradi tega se imenuje Klet pod slapom. V njej so izletniki pod vodstvom vodiča Marcela Kovačiča izvedeli vse o tej sloviti penini, ki jo pripravljajo po francoskem postopku z vrenjem v steklenicah. Staranje vina po tej metodi traja dve ali tri leta. Osnovno vino zanjo je chardonnay. Zlata radgonska penina je ekstra suha, suha ali polsuha. Prvič se je prodajala l. 1852. O tem so Bleiweisove novice pisale l. 1853. Razlago je spremljala tudi degustacija, za njo pa so si bistro peneco kapljico lahko obiskovalci kupili v Domu penine. Izlet je krasno uspel, tudi vreme je bilo naklonjeno, vzdušje v avtobusu je bilo prijetno tudi zato, ker je po dolgem času dr. Miran Dolhar s seboj prinesel prvo pomoč, ki se tako dobro prileže po obilnem kosilu. Udeležence izleta, na katerem je bil seveda tudi častni predsednik društva dr. Rafko Dolhar, je ob koncu nagovoril tajnik zdravniškega društva dr. Marjan Spetič, ki se je zahvalil prof. Olgi Lupinc, da je izletnike popeljala v Prlekijo na ogled njenih zanimivosti, in vsem, ki so pripomogli k uspehu te dvodnevne "ekskurzije".

V petek, 9. decembra, so se člani zbrali v Bazovici na občnem zboru, na katerem so potrdili dosedanja odbor in se menili o nadaljnjem delovanju ter nazdravili ob bližajočih se praznikih. Njihova želja je, da bi se jim pridružilo čim več mlajših članov.

Tretja številka mladinske revije Galeb

Pesnice, pripovedi in vaje za pridne bralce

Spomin na minulo jesen že blebdi v teh strupeno mrzlih zimskih dneh. Na straneh novembrske številke Galeba pa je še slutiti njen razkošni žar toplih barv. Čokato drevo, s katerega odpadajo veliki listi, je najlepši pogled na jesen, kot ga je zaznala Matilde Benco, tretješolka OŠ Ivan Grbec iz Škedenja. Jesenski motivi so tudi tema risbic, ki so jih Galebu poslali otroci COŠ Pinko Tomažič iz Trebč. Galeb vabi na ogled pisnih in risarskih izdelkov svojih dopisnikov tudi na spletni strani www.galeb.it, kjer bodo bralci našli tudi dodatne jezikovne vaje. Lipa kraljuje v ilustraciji Anje Jerčič Jakob kot spremljevalka istoimenske pesmi s šegavo vsebino. Spisal jo je Jure Jakob. *Pajki* je naslov pesnice Barbare Gorenc; v njihovo mrežo se je v sanjah ujela deklica in spoznala, da se je pajki bojijo, ker je sama zanje velikanka. Moreče sanje je upodobila Živa Pahor.

Medved in miška v stripu Majde Koren in Bojana Jurca sta na svojih popotovanjih pri odkrivanju novih, daljnih krajev pristala pri Mrtvem morju in tam spoznala, da je le-to tako slano, da v njem skoraj ni mogoče plavati! Strip kot vedno spremljajo naloge, ki bodo zelo koristne prvošolčkom pri utrjevanju znanja črke M in pri povezovanju besednih nasprotij, pa tudi pri odkrivanju vsiljivca, ki ne spada med pridevnike, pojasnjujoče, kakšno je lahko morje. Za male bralce je primerna tudi dopolnjevanje, zgodbi v nadaljevanjih, *Toto in dedek*, v središču katere je tokrat zvito repka z vsemi svojimi prebrisanostmi. Večji šolarji pa bodo gotovo rade volje posegli po drugih vsebinah. Evelina Umek z ilustratorko Živo Pahor nadaljuje pripoved o deklici Katji, katere očka je brez dela – kruta realnost današnjih dni! Milan Peter Levokov odstira tančico z zgodbe štokljke

Julke, ki še zmeraj ni našla pravega doma za dojenčka, ki ga nosi v dolgem kljunu. Dozdajšnja vsebina žalostno odslikava našo jalovo družbo, ki hlasta po imetju in so ji otroci le ovira v tekmi za denar, za stopničko na družbeni lestevici... Dunja Jogan upodablja prizore v značilnem slogu. Helena Jovanovič, ob ilustracijah Štefana Turka, pripoveduje v povesti *Petrovi prijatelji*, kako je medved Pani po pomoti poletel z vesoljsko ladjico v vesolje, potem ko je hotel tja iz ljubosumnosti izstreliti psička Terija, ki mu je odvzel prostor v srcu dedčka Petra. Kako je mali škrtar iz dežele Šušulandije potolažil jokajočo deklico, ki ji je umrla mamica, nežno piše Darinka Kobal, ki ji je v oporo ilustratorka Dunja Jogan; le-ta je s slogom svojih ilustracij zelo blizu

otroškemu likovnemu izražanju. Godrnjavo KoKo Dajso v zabavni zgodbi Maše Ogrizek in duhovitih ilustracijah Mihe-Ha sta nečakinja Krišna in Koko Dajsina prijateljica, čaplja Zofija, z zvijačo popeljali v knjižnico. Zapis Jasne Merku' o Miramarskem gradu in njegovih nekdanjih prebivalcih bo prevzel vse, ki radi brskajo po zgodovinskih podatkih. Tisti pa, ki ljubijo naravo in bi o njej želeli čim več izvedeti, naj kar hitro odprejo Galebovo novembrsko številko: na kar štirih straneh bodo odkrili veliko zanimivega o škorcju. Če pa vse zapisano ne bo dovolj, lahko o njem dobijo več podatkov na Galebovi spletni strani. Imenitna rubrika

soimenjaki, ki jo piše Darinka Kobal in ilustrira Ivana Soban, z raznimi jezikovnimi vajami predstavlja *kuskus*, majhnega vrečarja, ki živi na drevesih tropskega gozda, in *kuskus*, specialiteto in

eno izmed glavnih jedi v Severni Afriki in nekaterih evropskih državah. Klarisa M. Jovanovič je v svoji kuhinji pripravila jogurtov sirček in ga ponuja vsem tistim, "ki imajo lačne oči". Štefan Turk je bogato opremil opisano. Matejka Grgič v družbi ilustratorke Chiare Sepin skrbi, da bodo Galebovi bralci pridobili čim več slovenskega besedišča, zato nadaljuje poimenovanje delov pohištva. Tokrat je pokukala v spalnico in popisala vse, kar je navadno v njej. To je res imenitna vaja za vse, ki bi se radi naučili pravilno izražati v lepi slovenščini. Zanimive naloge so tudi na 17. strani novembrskega Galeba, ki se nanašajo na prejšnji dve strani, kjer je v stripu na zabaven način prikazan razvoj stranišča od nekdanjih dni do danes.

Prvošolčki se bodo lahko preizkusili tudi v drobnih vajah, "ki delajo mojstra". Rubriko sestavlja Ester Derganc in Chiara Sepin. Kdor ima rad uganke, se bo veselo lotil reševanja *Jesenskih ugank*, ki jih je sestavil in pospremil z ilustracijami Marko Rop.

To in še kaj boste našli v novembrski številki Galeba, ko jo boste vzeli v roke, če je do zdaj še niste.